

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

บ้าน ความทรงจำสีฟ้า

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต
สาขาวิชาทัศนศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร

HOME, BLUE NOSTALGIA

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for Master of Fine Arts (VISUAL ARTS EDUCATION)
Graduate School, Silpakorn University
Academic Year 2018
Copyright of Graduate School, Silpakorn University

หัวข้อ	บ้าน ความทรงจำสีฟ้า
โดย	ปาริฉัตร แทนบุญ
สาขาวิชา	ทัศนศิลป์ศึกษา แผนก ก แบบ ก 2 ระดับปริญญามหาบัณฑิต
อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก	รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร ได้รับพิจารณาอนุมัติให้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรศิลปมหาบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.จุไรรัตน์ นันทานิช)

พิจารณาเห็นชอบโดย

..... ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์เกียรติคุณ พิษณุ ศุภนิมิตร)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก
(รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม
(อาจารย์ ดร. พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ)

..... ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก
(ศาสตราจารย์ เดชา วราชน)

60901308 : ทัศนศิลป์ศึกษา แผน ก แบบ ก 2 ระดับปริญญาโทบัณฑิต

คำสำคัญ : บ้าน, ศิลปะแบบ 2 มิติ, สีฟ้า

นางสาว ปาริฉัตร แทนบุญ: บ้าน ความทรงจำสีฟ้า อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ : รองศาสตราจารย์
ทินกร กาษรสุวรรณ

คำว่า “บ้าน” สำหรับผู้เขียนไม่ได้หมายความถึงเพียงแค่สถานที่หรือสิ่งก่อสร้างแต่ได้รวมสิ่งทุกอย่างที่เป็นแหล่งกำเนิดกำลังใจที่ส่งมาให้ผู้เขียนเสมอทั้งในยามที่มีสุขหรือแม้กระทั่งทุกข์ ทั้งที่อยู่ใกล้และอยู่ไกล “บ้าน” ก็ยังคงเป็นที่สุดของแหล่งพลังงานในการขับเคลื่อนชีวิตตลอดมา ดังนั้น การคิดถึงบ้านของผู้เขียนจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค่มยามทุกข์เท่านั้น แต่มยามสุข ยามสบายใจ อาการคิดถึงบ้านก็เกิดได้เช่นกันเมื่อนำความรู้สึกคิดถึงบ้านในแบบของผู้เขียนมาขยายความประกอบกับนิยามเชิงบวกของคำว่า Nostalgia จึงทำให้หวนนึกถึงสิ่งต่างๆ ในอดีตไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานที่และต้องการจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ เพื่อเป็นการระลึก นึกถึงและเตือนสติตัวเองรวมทั้งผู้อื่นให้เห็นถึงความสำคัญของ “บ้าน” ผ่านผลงานศิลปะรูปแบบสองมิติแบบจัดวาง แปรผันตามพื้นที่ โดยเน้นภาพถ่ายจากกล้องฟิล์มเป็นผลงานตั้งต้น

ผลงาน 2 ชุด ชุดละ 3 ชิ้น ขนาด 2.7 x 1.68 เมตร จำนวน 2 ชิ้น, ขนาด 2.3 x 2.1 เมตรและขนาด 1.05 x 1.5 เมตร จำนวน 3 ชิ้น เพราะความทรงจำในอดีตและการหวนคิดถึงบ้านในอดีตของผู้เขียนนั้นประกอบไปด้วยความสุขแบบเรียบง่ายและไม่มีการแต่งแต้มแรงเร้าใดๆ อีกทั้งสีฟ้า (Blue) ที่ได้จากเทคนิคการอัดขยายภาพแบบ Cyanotype นั้นยังเป็นสีที่แทนการแสดงถึงความทรงจำที่มีค่าแบบสงบเรียบง่าย และการให้สีฟ้าหลากหลายค่าน้ำหนักของเทคนิค Cyanotype นั้นยังทำให้ภาพถ่ายมีคุณค่าและมีความเฉพาะตัวเหมือนความทรงจำหรือเหตุการณ์ในภาพที่ต่อให้เกิดขึ้นซ้ำแต่ก็คงไม่มีทางเหมือนเดิมในแง่ของความรู้สึกแน่นอน

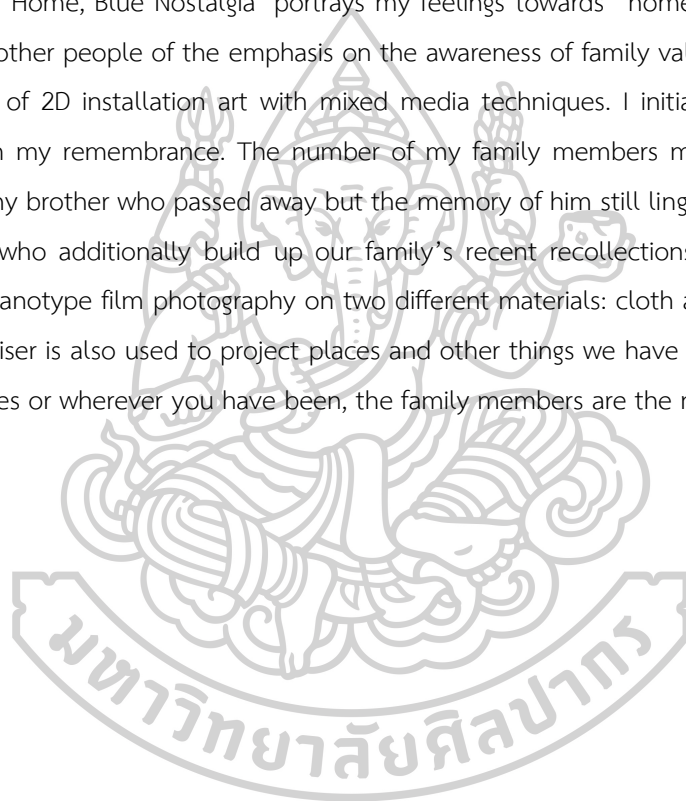
60901308 : Major (VISUAL ARTS EDUCATION)

Keyword : Home, Cyanotype, Alternative Photography, Blue, Installation Art

MISS PARICHAT TANBOON : HOME, BLUE NOSTALGIA THESIS ADVISOR :
ASSOCIATE PROFESSOR TINNAKORN KASORNSUWAN

The meaning of “home” for me personally is not just a place, but it also encompasses the origin of emotional support. Despite the state of mind or the distance, “home” is the utmost in motive power to propel my life.

Home, Blue Nostalgia portrays my feelings towards “home” through art to remind myself and other people of the emphasis on the awareness of family values. The work is created in the form of 2D installation art with mixed media techniques. I initially use the film photos relying upon my remembrance. The number of my family members may decrease or increase over time: my brother who passed away but the memory of him still lingers on my mind and my two nieces who additionally build up our family’s recent recollections. The work includes six pieces of Cyanotype film photography on two different materials: cloth and mulberry paper. The digital visualiser is also used to project places and other things we have gone through. No matter how time flies or wherever you have been, the family members are the most important.

กิตติกรรมประกาศ

การสร้างสรรค้วทยานิพนธ์ชุด "บ้าน ความทรงจำสีฟ้า" สำเร็จลุล่วงด้วยดีจากการให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาคือ รองศาสตราจารย์ ทินกร กาษรสุวรรณและอาจารย์ ดร.พิสิฐ ตั้งพรประเสริฐ รวมไปถึงเหล่าคณาจารย์ผู้มีพระคุณที่ได้ให้ความรู้ที่มีคุณค่ามาตลอดการศึกษา

ขอขอบคุณพี่ชายและลัคกี้ ผู้ที่เคยร่วมสร้างความทรงจำที่มีคุณค่าและส่งพลังออกมาอย่างไม่เคยจบสิ้น

ขอขอบคุณน้องมาลินี รวมทั้งเพื่อนและมิตรสหาย สำหรับมิตรภาพที่มีความหมาย คอยช่วยเหลือกันตลอดมาตั้งแต่ต้นจนจบ

ขอขอบคุณ "บ้าน" ที่ทำให้วิทยานิพนธ์ชุดนี้เกิดขึ้นมาตั้งแต่ต้นจนจบและจะยังคงส่งต่อความคิดถึงอยู่เสมอ

ปาริฉัตร แทนบุญ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฅ
สารบัญรูปภาพ.....	ฉ
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1.1 ความสำคัญของปัญหาและแรงบันดาลใจ.....	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
1.3 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์.....	3
1.4 สมมติฐานการวิจัย.....	4
1.5 ขอบเขตของการสร้างสรรค์.....	4
1.6 ขั้นตอนของการศึกษา.....	5
1.7 วิธีการศึกษา.....	5
1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
1.9 แหล่งข้อมูล.....	6
1.10 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	6
1.10.1 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	6
1.10.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	7
1.11 งบประมาณที่ใช้ในการสร้างสรรค์.....	8
1.12 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	8

บทที่ 2 เอกสาร ข้อมูลและศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง.....	9
2.1 กลุ่มทฤษฎีแนวความคิด	9
2.1.1 ทฤษฎีความสัมพันธ์ของครอบครัว	9
2.1.2 แนวคิดการโหยหาอดีต (Nostalgia)	12
2.2 กลุ่มทฤษฎีด้านศิลปะ	14
2.2.1 ด้านศิลปะการจัดวาง (Installation Art) กับศิลปะแบบสองมิติ (Two-Dimensions Art).....	14
2.2.2 ศิลปะภาพถ่ายทางเลือก (Alternative Photography): Cyanotype	18
2.2.3 จิตวิทยาของสี	27
2.3 อิทธิพลและแรงบันดาลใจที่ได้รับจากศิลปินที่สนใจ.....	29
2.3.1 Pablo Picasso.....	29
2.3.2 Kenro Izu	32
2.3.3 Jenny Holzer.....	34
2.3.4 Meghann Riepenhoff.....	36
2.3.5 Jan Van Leeuwen	38
2.3.6 APOIAN.....	40
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์.....	46
3.1 แนวความคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน	46
3.1.1 การสูญเสียบุคคลและสัตว์เลี้ยงอันเป็นที่รัก.....	46
3.1.2 ภาพถ่ายฟิล์มที่บันทึกความทรงจำในวัยเด็กที่ได้อยู่ร่วมกับพี่ชายและครอบครัว	48
3.2 รูปแบบของงานสร้างสรรค์.....	51
3.3 วิธีการดำเนินงาน.....	51
3.4 รายละเอียดของระยะเวลาในการดำเนินงาน	52
3.5 วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน	53

3.5.1 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์	53
3.5.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์	54
3.6 เทคนิค ขั้นตอน และกระบวนการ	57
3.6.1 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype.....	57
3.6.1.1 การเตรียมไฟล์ภาพเพื่อนำไปใช้สร้างงาน	57
3.6.1.2 การเตรียมสารเคมีเพื่อใช้อัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype.....	61
3.6.1.3 การอัด ขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype	62
3.6.2 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์.....	67
3.6.3 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน	69
บทที่ 4 ผลการวิเคราะห์การสร้างสรรค์	74
4.1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์	75
4.2 ผลงานวิทยานิพนธ์	81
4.2.1 ช่วงแรก: ช่วงเวลาอดีตที่คิดถึง จำนวน 3 ชิ้น	82
4.2.1.1 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 ชื่อ Home Blue Nostalgia 1.....	83
4.2.1.2 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2 ชื่อ Home Blue Nostalgia 2.....	85
4.2.1.3 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ชื่อ Home Blue Nostalgia 3.....	88
4.2.2 ช่วงที่สอง: ช่วงเวลาของปัจจุบันที่ทำให้หวนถึงอดีต จำนวน 3 ชิ้น.....	90
4.2.2.1 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 ชื่อ Home Blue Nostalgia 4.....	91
4.2.2.2 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5 ชื่อ Home Blue Nostalgia 5.....	93
4.2.2.3 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6 ชื่อ Home Blue Nostalgia 6.....	95
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	100
5.1 สรุปผลการสร้างสรรค์.....	100
5.2 อภิปรายผล	101
5.3 ข้อเสนอแนะ	101

รายการอ้างอิง..... 102

ประวัติผู้เขียน..... 105

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์อิทธิพลจากผลงานของศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งาน.....	42
ตารางที่ 2 ตารางรายละเอียดของระยะเวลาในการดำเนินงาน.....	52
ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์	79
ตารางที่ 4 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ 1.....	97
ตารางที่ 5 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ 2.....	98

สารบัญรูปภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 ผังแสดงกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์งาน	3
ภาพที่ 2 ผังแสดงขั้นตอนการศึกษา ค้นคว้าและปฏิบัติงาน	5
ภาพที่ 3 ผังสรุปแนวคิด “ครอบครัวที่สมบูรณ์”	11
ภาพที่ 4 Fountain, Marcel Duchamp	15
ภาพที่ 5 Billboard in Times Square, NY, “Protect me from what I want”, Jenny Holzer	15
ภาพที่ 6 Iron Curtain-Wall of Oil Barrels, Rue Visconti.....	16
ภาพที่ 7 Beds of Spikes, Walter De Maria Child และ Rebecca Horn, The Moon, the and the River of Energy	17
ภาพที่ 8 John Herschel และ Anna Atkins.....	19
ภาพที่ 9 Photographs of British Algae: Cyanotype Impressions, Anna Atkins	20
ภาพที่ 10 Cyanotypes of British and Foreign Ferns, Anna Atkins.....	20
ภาพที่ 11 ระดับความเข้มของภาพถ่ายเมื่อนำมา Invert ค่าในคอมพิวเตอร์.....	22
ภาพที่ 12 ระดับความเข้มของสีฟ้าน้ำเงินที่ได้จากการนำภาพ ที่ผ่านการปรับค่าของCurve ไปอัดด้วย กระบวนการ Cyanotype.....	22
ภาพที่ 13 ระดับความเข้มของสีฟ้าน้ำเงินที่ได้จากการนำภาพ ที่ผ่านการปรับค่าของCurve ไปอัดด้วย กระบวนการ Cyanotype.....	23
ภาพที่ 14 ภาพถ่ายที่กลับค่าโดยปรับตามChart ความเข้ม	24
ภาพที่ 15 ภาพถ่ายที่กลับค่าสีตามปกติเป็นโทนเทาดำ.....	24
ภาพที่ 16 ภาพที่ได้จากอัดภาพด้วยเทคนิค Cyanotype	24
ภาพที่ 17 ค่าน้ำหนักของสีฟ้าที่ต่างกันจากการเร่งปฏิกิริยาด้วยน้ำส้มสายชูผสม, น้ำส้มสายชูบริสุทธิ์	25

ภาพที่ 18 ค่าน้ำหนักของสีฟ้าที่ต่างกันจากปริมาณเวลาที่ต่างกันในการฉายด้วยแสงUV จากหลอด Black Light ทดแทนแสงจากดวงอาทิตย์	26
ภาพที่ 19 ผลงานภาพรวมยุค Blue Period ของปาโบล ปิกัสโซ	30
ภาพที่ 20 ผลงาน La Vie (1903), Pablo Picasso	31
ภาพที่ 21 ผลงานStill life 1010B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu. 32	
ภาพที่ 22 ผลงานStill life 1063B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu 33	
ภาพที่ 23 ผลงานStill life 1039B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu. 33	
ภาพที่ 24 ผลงาน PROJECTIONS, Florence 1996, Jenny Holzer	34
ภาพที่ 25 ผลงาน PROJECTIONS, Florence 2017, Jenny Holzer	35
ภาพที่ 26 ผลงาน PROJECTIONS, San Diego 2007, Jenny Holzer	35
ภาพที่ 27 ผลงาน Littoral Drift1, Meghann Riepenhoff.....	36
ภาพที่ 28 ผลงาน Littoral Drift2, Meghann Riepenhoff.....	37
ภาพที่ 29 ภาพรวมงานจัดแสดงผลงาน Littoral Drift , Meghann Riepenhoff.	37
ภาพที่ 30 ผลงาน Cyanotype Portret 9, 14, 13.....	39
ภาพที่ 31 ผลงาน Cyanotype Prik 1, 2.....	39
ภาพที่ 32 ผลงาน 'Float1' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014.	40
ภาพที่ 33 ผลงาน 'Swim' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014..	41
ภาพที่ 34 ผลงาน 'Float' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014..	41
ภาพที่ 35 ลัทธิ สุนัขของผู้เขียน.....	47
ภาพที่ 36 สวนสัตว์ซาฟารีเวิลด์	48
ภาพที่ 37 เครื่องเล่นหวดปลาหมึกกับพี่สาวและพี่ชาย.....	48
ภาพที่ 38 ชมการแสดงโขนพระราชทานครั้งแรกด้วยกัน ณ ศูนย์วัฒนธรรมฯ	49
ภาพที่ 39 ชมการแสดงชุดหมู่บ้าน Cowboy ที่ซาฟารีเวิลด์วันที่ 2.....	49

ภาพที่ 40 3 คนพี่น้องเตรียมพร้อมออกเดินทาง.....	50
ภาพที่ 41 นกแก้วมาคอว์ที่ซาฟารีเวิลด์	50
ภาพที่ 42 ผงสารเคมี Ammonium Ferric Citrate, ผงสารเคมี Potassium Ferricyanide, ...	53
ภาพที่ 43 กล้องถ่ายภาพแบบฟิล์ม SLR Canon EOS Kiss	54
ภาพที่ 44 เครื่องฉายฟิล์มสไลด์	54
ภาพที่ 45 ชุดวัสดุ อุปกรณ์สำหรับสร้างภาพจากเทคนิค Cyanotype	55
ภาพที่ 46 หลอดไฟนีออน Black Light UV	56
ภาพที่ 47 ท่อ PVC และชุดสายไฟ.....	56
ภาพที่ 48 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 1.....	57
ภาพที่ 49 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 2.....	58
ภาพที่ 50 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 3.....	58
ภาพที่ 51 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 4.....	59
ภาพที่ 52 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 5.....	59
ภาพที่ 53 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 6.....	60
ภาพที่ 54 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 7.....	60
ภาพที่ 55 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 8.....	61
ภาพที่ 56 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 9.....	61
ภาพที่ 57 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 10.....	62
ภาพที่ 58 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 11.....	62
ภาพที่ 59 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 12.....	63
ภาพที่ 60 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 13.....	63
ภาพที่ 61 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 14.....	64
ภาพที่ 62 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 15.....	65
ภาพที่ 63 ผลงานก่อน(ซ้าย) และหลัง (ขวา) แกะไข่น้ำหนักที่เข้มเกินไปในบางจุด	66

ภาพที่ 64 การแก้ไขปัญหา โดยการนำผ้าถุงขาวบางมาเย็บทับส่วนที่เข้มเกินไป	66
ภาพที่ 65 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 1.....	67
ภาพที่ 66 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 2.....	68
ภาพที่ 67 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 3.....	68
ภาพที่ 68 ภาพรวมผลงานวิทยานิพนธ์ทั้ง 6 ชิ้น ก่อนการนำไปจัดวางสถานที่จริง.....	69
ภาพที่ 69 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 1.....	69
ภาพที่ 70 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 2.....	70
ภาพที่ 71 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 3.....	71
ภาพที่ 72 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 4.....	72
ภาพที่ 73 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 5.....	73
ภาพที่ 74 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 6.....	73
ภาพที่ 75 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1	75
ภาพที่ 76 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2	76
ภาพที่ 77 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3	77
ภาพที่ 78 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4	78
ภาพที่ 79 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1.....	82
ภาพที่ 80 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2.....	84
ภาพที่ 81 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3.....	86
ภาพที่ 82 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ประกอบการจัดวาง	87
ภาพที่ 83 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4.....	90
ภาพที่ 84 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5.....	92
ภาพที่ 85 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6.....	94
ภาพที่ 86 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4และ 5 ประกอบการจัดวาง	96

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญของปัญหาและแรงบันดาลใจ

โดยทั่วไปคำว่าสิ่งปลูกสร้างหรือที่อยู่อาศัย มักจะถูกใช้เป็นคำจำกัดความของคำว่า บ้าน แต่หากมองให้ลึกลงไปในความรูสึกนั้น คำว่าบ้านยังคงมีความหมายที่ลึกซึ้งและกว้างขวาง เช่นในความหมายของทริศักดิ์ ศรีทองดี¹ ที่กล่าวไว้ว่า บ้านก็เหมือนงานศิลปะอย่างหนึ่ง หากผู้อยู่อาศัยรู้จักที่จะแต่งแต้มความสุขให้กับบ้าน บ้านก็จะแสดงความสุขออกมาได้อย่างชัดเจนเช่นกัน หรือจากคำนิยามของอร ทองไทย² ที่นิยามว่า บ้านเป็นสถานที่ สิ่งของ ความคิด ความรู้สึก ช่วงเวลาที่ทำให้รู้สึกสบายใจเหมือนได้พักผ่อน โดยอาจเป็นการไปได้คลีน ได้อยู่ท่ามกลางธรรมชาติ การได้อยู่กับเพื่อนหรือคนรัก ได้นอนอ่านหนังสือฟังเพลงที่ชอบ หรือแม้แต่ช่วงเวลาที่อยู่กับตัวเอง ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนบนโลกก็ตาม ณ ช่วงเวลานั้นเหมือนได้กลับไปอยู่บ้าน หรือแม้กระทั่งเนื้อความท่อนจบในบทเพลง Home ของอีริ์ ไชยเดช ที่ว่า ดอกไม้ ประตุ แจกัน ดินทราย ต้นไม้..ใหญ่ แก้วน้ำ จานชาม บันได โคมไฟที่สวยงาม ขอบรั้วและริมทางเดิน ก็ล้วนแต่มีค่าความ บ้านนี้จะงามอย่างไร ถ้าไม่มีเธอ ก็เพราะว่าใจของเธอคือ บ้านของฉัน.. แสดงให้เห็นว่า บ้านในความหมายของศิลปินนั้นคือทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นสิ่งของหรือสถานที่ แต่ที่สำคัญที่สุดคือกับบุคคลที่อยู่ด้วย

ส่วนคำว่า “บ้าน” สำหรับผู้เขียนไม่ได้หมายความถึงเพียงแค่สถานที่หรือสิ่งก่อสร้างแต่ได้รวมทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแหล่งกำเนิดพลังใจที่ส่งมาให้ผู้เขียนเสมอทั้งในยามที่มีสุขหรือแม้กระทั่งทุกข์เสียจนไม่สามารถย่นหดด้วยตัวเอง ทั้งที่อยู่ใกล้และอยู่ไกล “บ้าน” ก็ยังคงเป็นที่สุดของแหล่งพลังงานในการขับเคลื่อนชีวิตของผู้เขียนตลอดมา ดังนั้นการคิดถึงบ้านของผู้เขียนจึงไม่ได้เกิดขึ้นเพียงแค່ยามทุกข์เท่านั้น แต่ยามสุข ยามสบายใจอาการคิดถึงบ้านก็เกิดได้ อย่างเช่นแนวคิดของ A-CHAN³ ศิลปินช่างภาพชาวญี่ปุ่นที่ได้จำกัดความคำว่าบ้านผ่านแนวคิดของผลงานภาพถ่ายชุด Vibrant Home โดยสื่อว่า บ้านคือสิ่งรอบตัวปัจจุบัน ที่ทำให้คิดถึงสภาพการถูกเลี้ยงดูจากประเทศบ้านเกิด ซึ่งการหวนคิดถึงอดีตในความหมายเช่นนี้ศิลปินแทนด้วยคำว่า Nostalgia ที่มีรากศัพท์จาก

¹ Gobbi Chirawat."Ldwell ความสุขกับบ้านรูปตัวแอล." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.baanlaesuan.com/704/design/living/ldwell>.

² อร ทองไทย."At Homes." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.yelohouse.com/yelohouse-event>

³ Lesley Heller Gallery."Domestic Ideals: Nostalgia and the Home, Co-Curated by Yan Gi Cheng and Peter Gynd." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.lesleyheller.com/exhibitions>

ภาษากรีก โดยเกิดจากการผสมคำว่า nosto แปลว่า Homecomingหรือการกลับบ้าน กับคำว่า algos แปลว่า painหรือความเจ็บปวดโดยศัพท์นี้เกิดขึ้นจากนักเรียนแพทย์ที่ใช้เรียกอาการวิตกกังวลและความกลัวของมิชชันนารีชาวสวิสฯ ที่ต้องจากบ้านมาไกลเพื่อมาเผยแพร่ศาสนา หรือจะเรียกว่าเป็นอาการ Homesick แต่เป็นระดับที่รุนแรง จัดเป็นความผิดปกติทางจิตใจ โดยในช่วงแรกของการศึกษาเรื่องอาการความคิดถึงนั้นนักวิจัยแทบทุกคนเน้นศึกษาเกี่ยวกับการรักษาทางคลินิกและผลเสียที่เกิดจากอารมณ์ความคิดถึงและถือว่า Nostalgia เป็นอาการของโรคประเภทหนึ่ง แต่ในช่วงปลายคริสต์ศตวรรษที่ 19 จนถึงปัจจุบันเริ่มมีการศึกษาเกี่ยวกับ Nostalgiaหรือความคิดถึงในเชิงบวก และเชิงโรแมนติคมากขึ้นนักจิตวิทยาหลายท่านได้ให้คำนิยามเพิ่มเติมว่า Nostalgia หมายถึงการรำลึกหรือนึกถึงสิ่งต่างๆ ในอดีตซึ่งในปัจจุบันไม่มีสิ่งนั้นอยู่แล้ว จากงานวิจัยหลายงานวิจัยพบว่าในขณะที่เกิดความคิดถึงสิ่งต่างๆ ในอดีตนั้น มนุษย์เรามักจะนึกถึงช่วงเวลาที่มีความสุขในอดีต และส่งผลให้เกิดรู้สึกถึงความอบอุ่น มีความคิดเชิงบวกเมื่อเราเกิดอาการคิดถึงสิ่งเหล่านั้น ⁴

เมื่อนำความรู้สึกคิดถึงบ้านในแบบของผู้เขียนมาขยายความประกอบกับนิยามเชิงบวกของคำว่า Nostalgia จึงทำให้ผู้เขียนหวนนึกถึงสิ่งต่างๆ ในอดีต ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานที่และอยากจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ออกมาเพื่อเป็นการระลึก นึกถึงและเตือนสติตัวเองรวมทั้งผู้อื่นให้เห็นถึงความสำคัญของ “บ้าน” ผ่านผลงานศิลปะด้วยเทคนิคสื่อผสม รูปแบบสองมิติแบบจัดวาง แปรผันตามพื้นที่ โดยเน้นภาพถ่ายจากกล้องฟิล์มเป็นผลงานตั้งต้น เนื่องจากการหวนคิดถึงอดีตมักจะเป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วผู้เขียนจึงเลือกใช้เทคนิคภาพถ่ายฟิล์มประกอบวิธีการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ซึ่งทั้งสองอย่างถือเป็นเทคนิคและวิธีการหนึ่งของ Alternative Photograph ในยุคเริ่มต้นที่เรียกว่าระบบ Analog ซึ่งคือช่วงเวลาที่ทุกอย่างเชื่อมต่อเข้าด้วยกันอย่างมีคุณค่าก่อนที่จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงแทนที่ด้วยความรวดเร็ว สะดวกสบายของระบบ Digital ซึ่งละทิ้งความหมายของการรอคอยถึงผลลัพธ์ที่เคยเป็นสิ่งสวยงามไป เพราะความทรงจำในอดีตและการหวนคิดถึงบ้านในอดีตของผู้เขียนนั้นประกอบไปด้วยความสุขแบบเรียบง่ายและไม่มีการแต่งแต้ม เร่งเร้าใดๆ อีกทั้งสีฟ้า (Blue) ที่ได้จากเทคนิคการอัดขยายภาพแบบ Cyanotype นั้นยังเป็นสีที่แทนการแสดงถึงความทรงจำอันที่มีค่าแบบสงบเรียบง่าย และการให้สีฟ้าหลากหลายค่าน้ำหนักของเทคนิค Cyanotype นั้นยังทำให้ภาพถ่ายมีคุณค่าและมีความเฉพาะตัวเหมือนความทรงจำหรือเหตุการณ์ในภาพที่ก่อให้เกิดขึ้นซ้ำแต่ก็คงไม่มีทางเหมือนเดิมในแง่ของความรู้สึกแน่นอน

⁴ เบนดะ."จิตวิทยาแห่งการคิดถึง." เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม 2562 จาก <https://nedawriterblog.wordpress.com/article>.

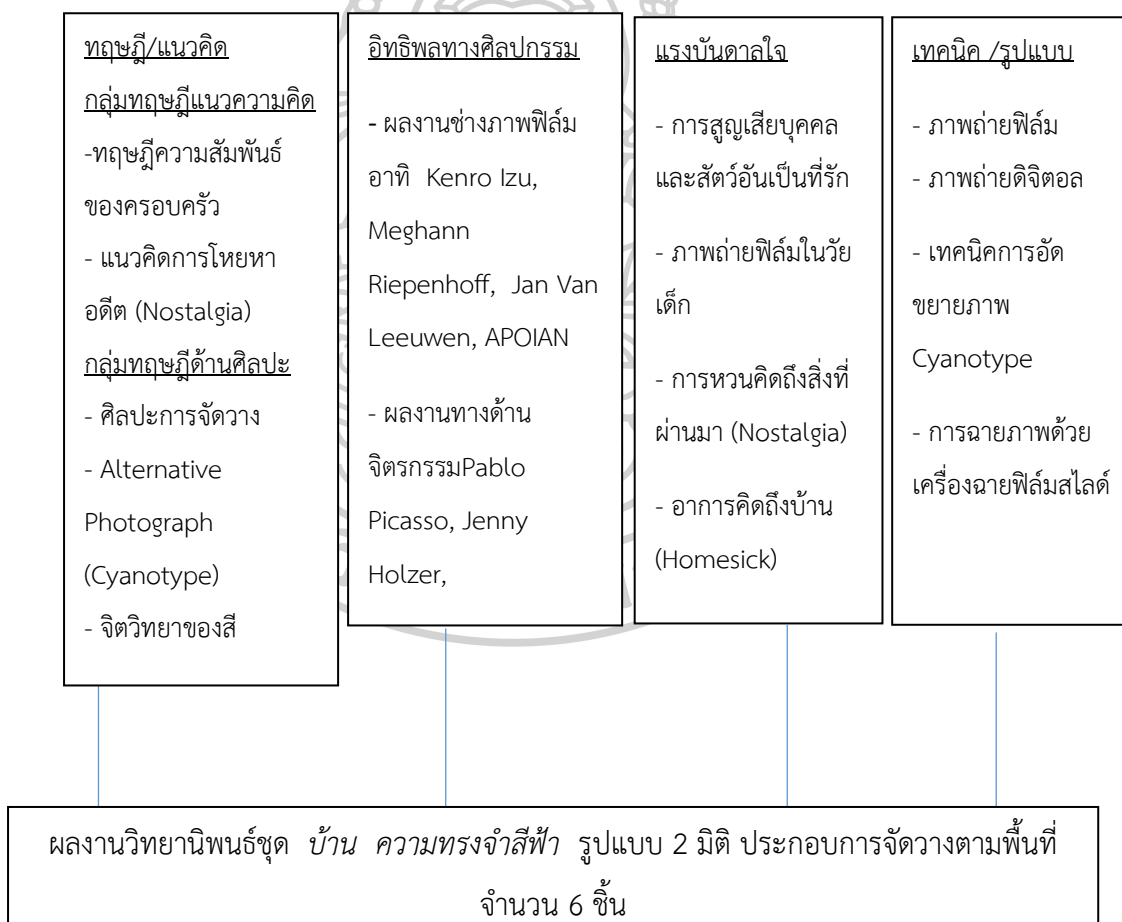
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสร้างสรรค์ผลงานที่สามารถถ่ายทอดความคิดถึง โหยหาและสะท้อนความเป็นตัวของตัวเอง สื่อถึงความสำคัญของ “บ้าน”

1.2.2 เพื่อศึกษารูปแบบงานศิลปะสองมิติและศิลปะการจัดวาง (Installation art)

1.2.3 เพื่อศึกษาเทคนิควิธีการและกระบวนการสร้างสรรค์งานศิลปะภาพถ่ายฟิล์มและการอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype บนกระดาษสาและผ้าขาว

1.3 กรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์

ภาพที่ 1 ผังแสดงกรอบแนวคิดในการสร้างสรรค์งาน

1.4 สมมติฐานการวิจัย

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์หัวข้อ บ้าน ความทรงจำสีฟ้า (Home, Blue Nostalgia) ชุดนี้ถ่ายทอดความคิดถึงโหยหาของผู้เขียนต่อ “บ้าน” ผ่านผลงานศิลปะได้ โดยใช้เทคนิคสื่อผสม ตั้งต้นจากภาพถ่ายฟิล์มเป็นหลัก เพราะภาพถ่ายเสมือนเป็นเครื่องบันทึกเหตุการณ์ในตอนนั้นๆ เอาไว้ ส่วนเทคนิคการถ่ายภาพด้วยฟิล์มและกระบวนการอัดขยายแบบ Cyanotype ซึ่งถือเป็นหนึ่งใน Alternative Photography เทคนิคเก่าแก่ โดยภาพที่ได้มาจะประกอบด้วยสีฟ้า(Blue)ที่แทนภาพความทรงจำและความสงบสุข เรียบง่ายเป็นหลัก ทั้งยังคงความเป็นAnalog ที่ผสมกับเทคนิคแบบ Digital ในส่วนของการนำภาพฟิล์มต้นฉบับมาตัดต่อก่อนนำไปเข้าสู่กระบวนการCyanotype จึงเป็นการสื่อถึงสิ่งต่างๆ ในอดีตที่ส่งผลให้เกิดปัจจุบันขึ้น เช่นเดียวกับการหวนนึกถึง “บ้าน” เพื่อเป็นการเตือนตัวเองและกระตุ้นให้ผู้อื่นรู้สึกถึงความสำคัญของสถาบันครอบครัวและสิ่งต่างๆ รอบตัว ทั้งด้านสุขและเศร้าว่า ทุกอย่างสามารถเป็นพลังในการขับเคลื่อนให้มนุษย์เรามีความรู้สึกและมีชีวิตอยู่ในปัจจุบัน

1.5 ขอบเขตของการสร้างสรรค์

วิทยานิพนธ์ชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า เป็นการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะโดยแบ่งขอบเขตได้ตามหัวข้อดังนี้

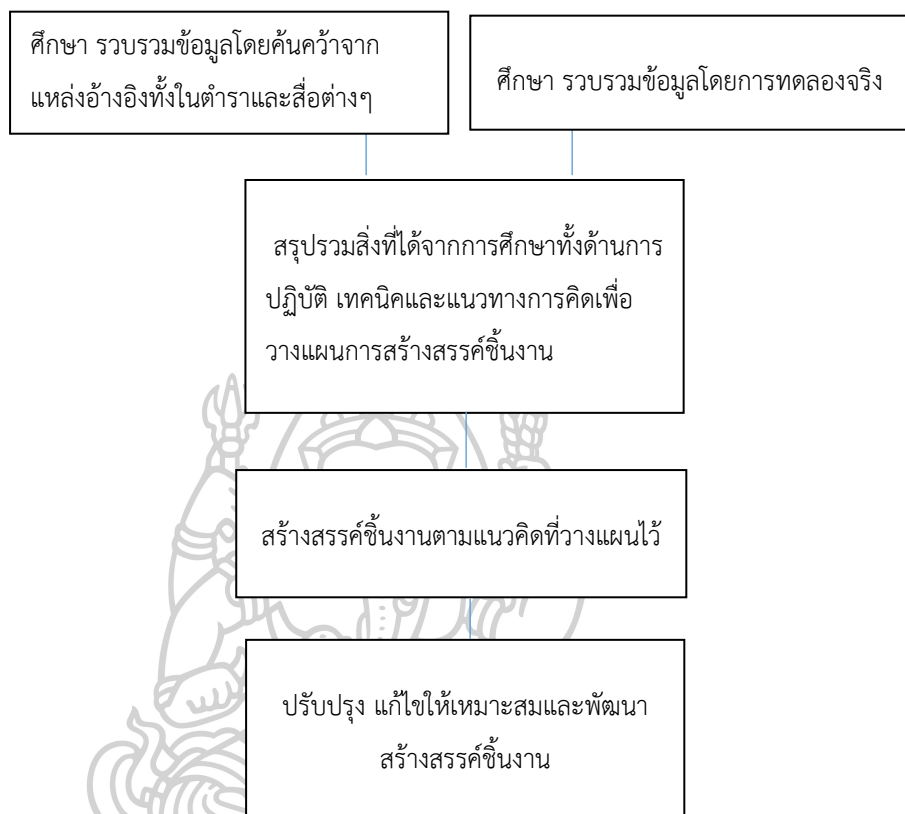
1.5.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา สร้างสรรคผลงานภายใต้วลี “คิดถึงบ้าน” การแสดงออกผ่านภาพถ่ายฟิล์ม เป็นสิ่งที่ช่วยบันทึกความรู้สึก ณ ช่วงเวลานั้นได้ โดยถ่ายภาพของบุคคล สิ่งของและสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับวลี “คิดถึงบ้าน” ในแบบของผู้เขียน

1.5.2 ขอบเขตด้านเทคนิค เป็นการสร้างสรรค์ผลงานด้วยเทคนิคสื่อผสมโดยใช้ภาพถ่ายฟิล์มเป็นหลักประกอบการนำเสนอด้วยเทคนิคของกระบวนการอัดภาพภาพฟิล์มที่เรียกว่า Cyanotype ผสมกับการฉายภาพฟิล์มผ่านเครื่องฉายฟิล์มสไลด์

1.5.3 ขอบเขตด้านรูปแบบ เป็นการสร้างสรรค์ผลงานรูปแบบ 2 มิติ ประกอบการจัดวางตามพื้นที่ โดยคำนึงถึงความสัมพันธ์ของผลงานและการสื่อความหมายของงานแต่ละชุด

1.6 ขั้นตอนของการศึกษา

ภาพที่ 2 ผังแสดงขั้นตอนการศึกษา ค้นคว้าและปฏิบัติงาน

1.7 วิธีการศึกษา

1.7.1 ศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะการถ่ายภาพ โดยเฉพาะด้วยกล้องฟิล์ม ทฤษฎีและศิลปินที่ทำงานด้านภาพถ่ายไปจนถึงศิลปะประเภทสื่อผสมในแนวทางที่มีเกี่ยวข้องทั้งเทคนิคและแนวคิด

1.7.2 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้ศึกษามาเป็นประเด็น เช่น เทคนิค/ วิธีการ, ทฤษฎี และนำข้อมูลที่ได้มาประยุกต์ใช้ในการออกแบบ วางแผนเพื่อสร้างงานให้เข้ากับแนวคิดของตนเองที่วางแผนไว้

1.7.3 สร้างสรรค์งานที่มีแสดงความเป็นเอกลักษณ์ และสามารถสื่อได้ถึงสิ่งที่ต้องการ ส่งต่อให้อาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อขอรับคำแนะนำและประเมินผลงาน เพื่อแก้ไข พัฒนางานให้เหมาะสมมากขึ้น

1.7.4 สรุป ประเมินผลการศึกษา โดยการจัดแสดงนิทรรศการ และการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการ

1.8 นิยามศัพท์เฉพาะ

- บ้าน (Home) หมายถึง บุคคลที่ประกอบด้วยพ่อแม่ พี่สาว พี่ชาย สัตว์เลี้ยง หลานสาวและสมาชิกในครอบครัวทั้งหมดทุกคน ทั้งที่มีชีวิตอยู่และไม่มีชีวิตอยู่แล้ว
- Alternative Photography หมายถึง การถ่ายภาพโดยใช้เทคนิคทางเลือกที่มีความเกี่ยวข้องกับการสารไวแสง
- Cyanotype หมายถึง การอัดภาพแบบโบราณ ให้ภาพที่เป็นสีฟ้าเข้ม เป็นที่มาของคำว่า Blue Print
- ศิลปะแบบ 2 มิติ หมายถึง การอัดภาพลงบนวัสดุกระดาษและผ้าขาว นำมาต่อกันเป็นผืนชิ้นงาน
- ศิลปะแบบจัดวาง (Installation Art) หมายถึง การจัดวางชิ้นงาน 2 มิติประกอบการฉายภาพด้วยเครื่องฉายฟิล์มสไลด์บนงานสองมิติในพื้นที่ห้องมืด เพื่อเกริ่นนำถึงความทรงจำในอดีต (ภาพสีฟ้าจากกระบวนการ Cyanotype) ที่เชื่อมโยงมาจากความโหยหาจากปัจจุบัน (ภาพสีจากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์)

1.9 แหล่งข้อมูล

- 1.9.1 หนังสือ เอกสาร บทความ งานวิจัย
- 1.9.2 เว็บไซต์ต่างๆ
- 1.9.3 ศิลปินที่เกี่ยวข้อง
- 1.9.4 โครงการอบรมระยะสั้นที่เกี่ยวกับการถ่ายภาพและเทคนิคการถ่ายภาพ

1.10 วัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

1.10.1 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- กระดาษสาเชียงใหม่
- ผ้าฝ้าย ผ้ามัสลิน ผ้าออกฟอร์ดสีขาว
- ฟิล์มถ่ายภาพสำหรับกล้องฟิล์ม

- แผ่นใสสำหรับเครื่องพิมพ์ Inkjet
- ไม้ยาง
- ผงสารเคมี Ammonium Ferric Citrate
- ผงสารเคมี Potassium Ferricyanide
- น้ำกลั่น

1.10.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- กล้องถ่ายภาพแบบดิจิทัลและฟิล์ม
- เครื่องฉายฟิล์มสไลด์
- ชุดอุปกรณ์น้ำยาล้างฟิล์ม
- ชุดอุปกรณ์สำหรับสร้างภาพจากเทคนิค Cyanotype
- ปีกเกอร์
- เครื่องตวงสารเคมี
- แปรงทาสี
- กระดาษใส่สารเคมี
- ไฟน็อน Black Light UV
- ท่อPVC
- ไม้กระดานอัด
- กระจกใส
- โปรแกรม Photoshop CC
- กรรไกร, มีดคัตเตอร์

1.11 งบประมาณที่ใช้ในการสร้างสรรค์

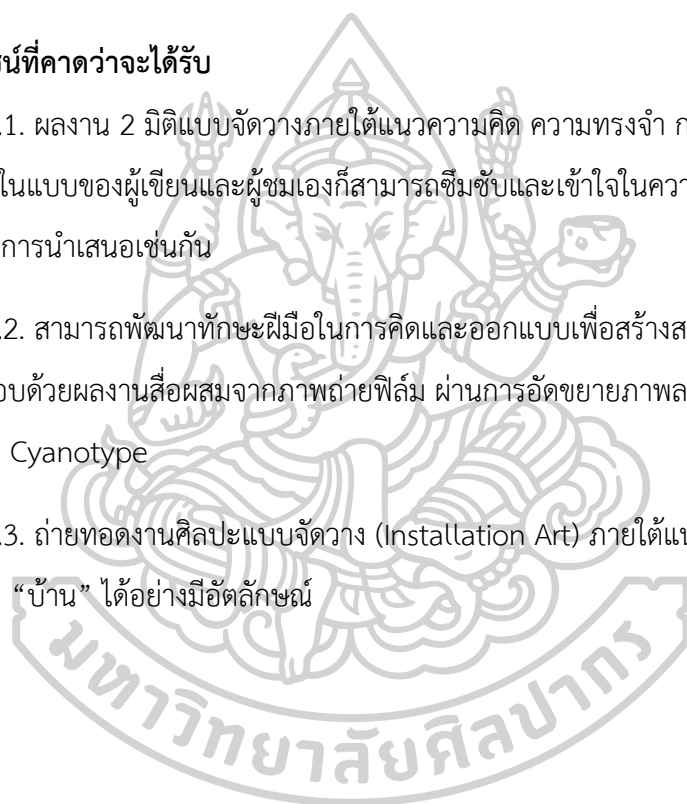
ค่าวัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์	30,000	บาท
ค่าอุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์	40,000	บาท
ค่าจัดทำเอกสาร	5,000	บาท
รวมทั้งสิ้น	75,000	บาท

1.12 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.12.1. ผลงาน 2 มิติแบบจัดวางภายใต้แนวความคิด ความทรงจำ การหวนคิดถึง ที่สามารถสื่อถึง “บ้าน” ในแบบของผู้เขียนและผู้ชมเองก็สามารถซึมซับและเข้าใจในความหมายของคำว่า “บ้าน” ที่ต้องการนำเสนอเช่นกัน

1.12.2. สามารถพัฒนาทักษะฝีมือในการคิดและออกแบบเพื่อสร้างสรรค์งานศิลปะ 2 มิติแบบจัดวาง ประกอบด้วยผลงานสื่อผสมจากภาพถ่ายฟิล์ม ผ่านการอัดขยายภาพลงบนผ้าขาวและกระดาษสาด้วยเทคนิค Cyanotype

1.12.3. ถ่ายทอดงานศิลปะแบบจัดวาง (Installation Art) ภายใต้แนวความคิดความทรงจำ การหวนคิดถึง “บ้าน” ได้อย่างมีอัตลักษณ์

บทที่ 2

เอกสาร ข้อมูลและศิลปกรรมที่เกี่ยวข้อง

การสร้างสรรควิทยานิพนธ์ชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลุ่มวิธี Alternative Photograph ด้วยเทคนิค Cyanotype ที่ให้สีฟ้าบนวัสดุทั้งผ้าและกระดาษ โดยมีการนำหน้าต่างกันประกอบการจัดวางเพื่อถ่ายทอดแนวความโหยหาอดีต (Nostalgia) ด้วยเทคนิคกระบวนการที่แสดงถึงอัตลักษณ์เฉพาะตน โดยผู้สร้างสรรค์ ได้ศึกษาข้อมูลและอิทธิพลที่นำไปสู่แรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ แบ่งเป็นกลุ่มของเนื้อหา ดังนี้

2.1 กลุ่มทฤษฎีแนวความคิด

2.1.1 ทฤษฎีความสัมพันธ์ของครอบครัว

2.1.2 แนวคิดการโหยหาอดีต (Nostalgia)

2.2 กลุ่มทฤษฎีด้านศิลปะ

2.2.1 ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) กับศิลปะแบบสองมิติ (Two-Dimensions Art)

2.2.2 Alternative Photography (Cyanotype Process)

2.2.3 จิตวิทยาของสี

2.3 อิทธิพลและแรงบันดาลใจทางศิลปกรรมที่ได้รับจากศิลปิน

โดยมีรายละเอียดข้อมูลและการวิเคราะห์ สังเคราะห์ดังนี้

2.1 กลุ่มทฤษฎีแนวความคิด

2.1.1 ทฤษฎีความสัมพันธ์ของครอบครัว

ครอบครัว คือ สังคมขนาดย่อมแบบพื้นฐานที่ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป โดยสมาชิกจะต้องมีความสัมพันธ์กันจึงจัดว่าเป็นครอบครัวได้ และในขณะเดียวกันระดับความสัมพันธ์ของสมาชิกก็สามารถจำแนกประเภทของครอบครัวออกเป็นหลายลักษณะตามปัจจัยที่ต่างกัน โดยสัมพันธ์ภาพในครอบครัว หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว และเครือข่ายหรือบุคคลอื่นๆ ที่อาศัยรวมอยู่ในครัวเรือนเดียวกัน โดยใช้เวลาในการทำกิจกรรมที่มีประโยชน์ร่วมกัน มีการสนทนาพูดคุย ปรึกษาหารือกัน มีการแสดงออกซึ่งความรัก เอื้ออาทรต่อกันทั้งทางกาย วาจา และใจ และปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ของตนเองอย่างเหมาะสม ซึ่งอาจจะเป้นสัมพันธ์ภาพทั้งที่ดีหรือไม่ดีก็ได้ แบ่งได้เป็น 4 ประเภท

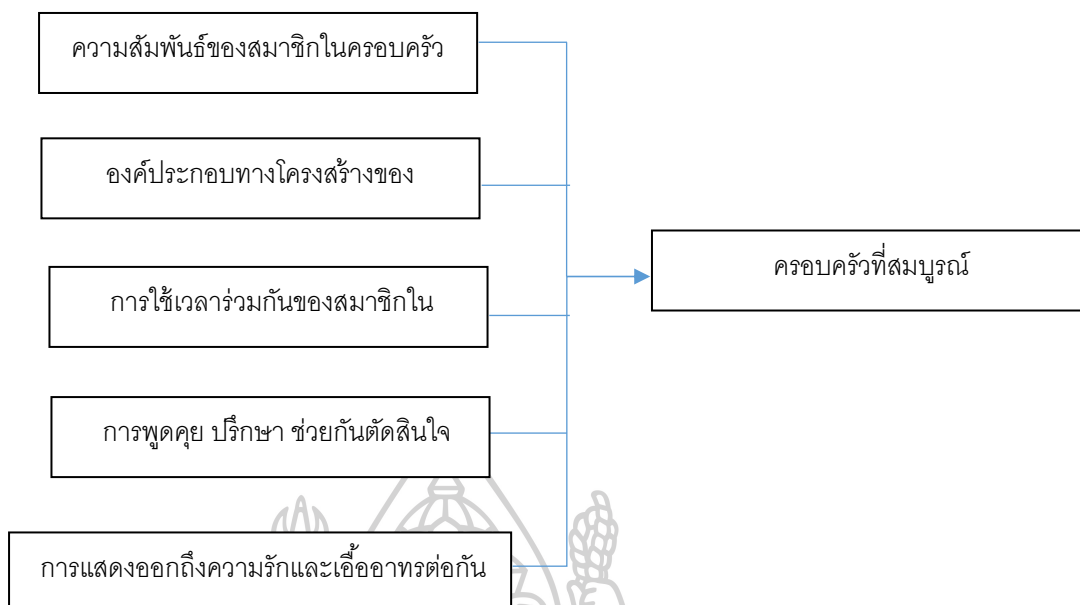
- ครอบครัวแบบสุดขีด หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวต่างคนต่างอยู่ความผูกพันและความร่วมมือกันมีน้อย การปรับตัวไม่ดี
- ครอบครัวระดับกลางค่อนข้างไปทางสุดขีด หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันน้อย ความร่วมมือและการปรับตัวอยู่ในระดับปานกลาง
- ครอบครัวระดับกลางค่อนข้างไปทางสมดุล หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัวมีความผูกพันกันปานกลาง ความร่วมมือและการปรับตัวอยู่ในระดับดี
- ครอบครัวแบบสมดุล หมายถึง ครอบครัวที่สมาชิกในครอบครัว มีความผูกพันกันมาก มีความร่วมมือและมีการปรับตัวอยู่ในระดับดี

นอกจากนี้ยังมีครอบครัวที่แบ่งประเภทตามโครงสร้างองค์ประกอบของสมาชิกซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น

- ครอบครัวเดี่ยว คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสามีภรรยาอยู่ด้วยกัน โดยอาจมีการแต่งงานกันตามประเพณี จดทะเบียนตามกฎหมาย หรือไม่ได้แต่งงานและจดทะเบียนแต่ก็เป็นที่ได้รับจากสังคมภายนอกหรือครอบครัวที่พ่อแม่ลูกอาศัยอยู่รวมกัน
- ครอบครัวขยาย คือ ครอบครัวที่ประกอบด้วยสมาชิกในครอบครัวตั้งแต่สามรุ่นขึ้นไป เช่น ปู่ย่าตายาย ลูกปานาอาและพ่อแม่ลูกหรือครอบครัวที่มีคู่สามีภรรยาอยู่รวมกันตั้งแต่ 2 คู่ขึ้นไป
- ครอบครัวแบบอื่นๆ คือ ครอบครัวที่ไม่ใช่ครอบครัวเดี่ยว และครอบครัวขยาย อาทิเช่น ครอบครัวที่มีพ่อหรือแม่คนเดียว (ครอบครัวเลี้ยงเดี่ยว), ครอบครัวที่เป็นญาติพี่น้องกัน, ครอบครัวที่เป็นเพื่อนกันและครอบครัวทดแทนถาวร หมายถึง ครอบครัวที่เด็กอาศัยอยู่กับญาติผู้ใหญ่ เช่น ปู่ย่า/ตายายเลี้ยงหลาน เพื่อนพอกับลูก เป็นต้น

นอกจากเรื่องความสัมพันธ์ ยังมีประเด็นเรื่องความหมายของการใช้เวลาในการทำกิจกรรมรวมกันของสมาชิกในครอบครัวที่เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ทำให้ครอบครัวเกิดความสมบูรณ์ ซึ่งก็คือการที่สมาชิกในครอบครัวได้ทำกิจกรรมต่างๆรวมกัน ทั้งในบ้านและนอกบ้าน ได้แก่ การรับประทานอาหาร การทำงานบ้าน การพักผ่อนหย่อนใจ การเล่นกีฬา การเยี่ยมญาติมิตรเพื่อนฝูง การรวมพิธีกรรมงานบุญ กิจกรรมทางศาสนาและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ นอกจากนี้ยังหมายรวมถึงการพูดคุย ปรัชญาหรือและตัดสินใจในเรื่องสำคัญต่างๆ ของสมาชิกในครอบครัว⁵

⁵ ปราณี สุทธิสุนทร จีราพร ชมพิกุล, เกรียงศักดิ์ ชื่อเลื่อม, ดุชนิ คำมี, สัมพันธภาพในครอบครัวไทย (นครปฐม: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแทนทองชินวัฒน์การพิมพ์, 2552).

ภาพที่ 3 ผังสรุปแนวคิด “ครอบครัวที่สมบูรณ์”

ครอบครัวเป็นพื้นฐานของการเติบโตทั้งจากภายใน ภายนอกร่างกายและจิตใจ ดังนั้นผู้เขียนเชื่อว่า การที่ครอบครัวสมบูรณ์ไม่ว่าจะทางใดทางหนึ่งย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจไปจนถึงร่างกาย สำหรับครอบครัวของผู้เขียนที่ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีสมาชิกในครอบครัวไม่ครบเหมือนตอนแรกเริ่ม แต่ผู้เขียนคิดว่าความสมบูรณ์ทางจิตใจก็สามารถเติมเต็มให้โครงสร้างทางจำนวนสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์นั้นกลับกลายเป็นสภาวะที่ปกติได้ ถึงแม้ว่าการสูญเสียจะส่งผลให้เกิดบรรยากาศที่เศร้าโศกอยู่บ้างก็ตาม แต่ตรงกันข้ามการได้มีโอกาสคิดถึง หวนนึกถึงอดีตกลับทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและสงบใจอย่างมาก

2.1.2 แนวคิดการโหยหาอดีต (Nostalgia)

ช่วงเวลาคิดถึงวันวาน ซึมซับอดีตที่ไม่สามารถย้อนกลับ ความคิดถึงรูปแบบนี้ทางจิตวิทยาคลินิกเรียกว่า “Nostalgia อารมณ์ถวิลหาอดีต” Nostalgia เป็นแนวคิดย่อยสำคัญในยุคหลังสมัยใหม่ (Postmodern) มีรากศัพท์มาจากภาษากรีก โดยเกิดจากการผสมผสานระหว่างคำว่า “nosto” แปลว่า “homecoming” หรือการกลับบ้าน กับคำว่า “algos” แปลว่า “pain” หรือความเจ็บปวด ขณะคิดถึงช่วงเวลาที่มีความสุขในอดีต ส่งผลให้รู้สึกถึงความอบอุ่นคล้ายกับอาการ “homesick” แต่อยู่ระดับที่เป็นความผิดปกติทางใจ จนถึงขั้นรำลึกนึกถึงอดีต โดยอาจจะติดอยู่ระหว่างอดีตและปัจจุบันที่ไม่มีทางออก มองเวลาเป็นวงกลม (Cyclical perception of time) จินตนาการถึงโลกที่สูญหายไปแล้ว บ้างเป็นช่วงเวลาที่ได้เล่นสนุกสมัยเด็ก บ้างเป็นรอยยิ้มในวันที่มีคนรักคนแรก หรือบ้างอาจเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเมื่อวันที่ผ่านมา⁶

ความรู้สึกว่า ‘ปัจจุบันนั้นขาด’ ผสมกับ ‘ความกดดันที่สังคมตีกรอบ’ ‘ความผิดหวังเมื่อล้มจากความคาดหวัง’ และ ‘ความวิตกกังวลในความมั่นคงที่เลื่อนลอย’ อาจเป็นสูตรสำเร็จคอยขับเคลื่อนให้อาการโหยหาอดีตที่ผู้ใหญ่หลายคนเผชิญเกิดขึ้น ซึ่งคนส่วนมากจะกลับไปหาวันวาน โดยใช้จินตนาการหล่อหลอมโลกที่เคยเป็นจริงในวัยเด็ก ที่ตอนนี้เหลือเพียงความทรงจำให้กลับคืนมา

ภาวะรู้สึกโหยหา อาลัยอาวรณ์อดีต หรือความ ‘Nostalgia’ คือความรู้สึกอบอุ่นใจ สบายใจที่เกิดขึ้นเมื่อนึกถึงช่วงเวลาในอดีต อาจไม่จำเป็นต้องเป็นความทรงจำที่แจ่มชัด แต่จำได้ว่ามีอะไรบางอย่างที่อยู่ในช่วงเวลาของความทรงจำก็เพียงพอ เช่นถ้าเคยได้ยินเพลงเก่าที่พ่อแม่เปิดฟังสมัยเด็กๆ เมื่อมาได้ยินอีกครั้ง สมองก็จะเชื่อมโยงความรู้สึกนั้นเข้ากับความทรงจำด้านบวกในสมัยเด็ก

คำอ่านอสทลเจียเปิดตัวเป็นครั้งแรกในฐานะ ‘อาการทางประสาท’ เมื่อปลายคริสต์ศตวรรษที่ 17 โดนแพทย์ทหารชาวสวีเดนชื่อ โยฮัน ฮอฟเฟอร์ ที่ทำให้เหล่าทหารรับจ้างเกิดอาการจิตหลอน จนต่อมาก็ยังถูกมองเป็นหนึ่งในภาวะอาการซึมเศร้าที่เกิดขึ้นกับคนที่ย้ายถิ่นฐาน (ในช่วงนั้นถูกจัดรวมเข้ากับอาการ homesick) เมื่อมีการศึกษาอย่างจริงจัง ก็พบว่าอสทลเจียคือความรู้สึกที่คนทั้งโลกเป็นเหมือนกัน และเจอแม้กระทั่งในเด็กอายุ 7 ขวบที่นึกถึงความทรงจำในวันเกิดและวันที่ไปเที่ยวกับครอบครัว และเป็นกันมากที่สุดในช่วงผู้ใหญ่ตอนต้น ก่อนจะลดลงในวัยกลางคน และพุ่งขึ้นอีกครั้งตอนที่แก่ตัวลง นอกจากนี้การศึกษาเรื่องอสทลเจียยังพบอีกว่า การนึกย้อนถึงอดีตไม่ใช่แค่ทำให้อบอุ่นใจ แต่ยังอบอุ่นไปถึงอุณหภูมิในร่างกายด้วย จากการทดลองที่ให้คนไปนั่งในห้องที่หนาว

⁶ Parnn."Nostalgia : ทำไมผู้ใหญ่อยากกลับไปเป็นเด็ก ที่เจ็บสุดแค่หกล้ม." เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562 จาก <https://urbancreature.co/nostalgia/>.

เย็นเทียบกับอีกห้องที่อุ่นกว่า พบว่าหลายคนที่อยู่ในห้องที่หนาวจะเกิดภาวะนอสตัลเจียบ่อยครั้ง เมื่อนอสตัลเจียแล้ว จะรู้สึกว่าร่างกายอบอุ่นขึ้น ทำให้นักจิตวิทยาคาดกันว่า อาจเป็นความรู้สึกที่ส่งต่อมาจากบรรพบุรุษของเรา ทำให้การเรียกความทรงจำเก่าๆ ส่งผลต่อการอยู่รอดและไม่ใช่แค่ความรู้สึกในอดีตเฉพาะด้านบวกเท่านั้นที่สร้างความรู้สึก ‘ความทรงจำสีจาง’ ช่วยให้เราอบอุ่นใจในปัจจุบันอันหดหู่ เหตุการณ์แย่ๆ ที่เกิดขึ้นก็นอสตัลเจียได้ด้วย ผู้หญิงที่เคยผ่านประสบการณ์คลอดลูก แม้จะเจ็บปวดแต่เกือบทุกคนเมื่อนึกย้อนกลับไปกลับอยากมีลูกอีกครั้ง หรือเด็กที่เคยผ่านความเจ็บปวดในช่วงสงครามโลก เมื่อโตขึ้นและนึกถึงเหตุการณ์ตอนนั้นก็มักจะมองเห็นว่าครอบครัวของตัวเองสำคัญมากแค่ไหน⁷

การนอสตัลเจีย (Nostalgia) ของผู้เขียนคือ การที่ได้หวนคิดถึงอดีตสิ่งที่ผ่านมาแล้ว ไม่ว่าจะ เป็นเหตุการณ์หรือภาพบุคคล ลัทธิเลี้ยง สถานที่หรือสิ่งของต่างๆ ที่ทำให้เกิดความรู้สึกอบอุ่นและเติมเต็มความขาดหายของช่วงเวลาในปัจจุบันไป โดยเฉพาะการคิดถึงพี่ชายและลัคกี้ สุนัขที่ผู้เขียนเคยเลี้ยง ซึ่งตอนนี้ทั้งสองไม่มีชีวิตอยู่แล้ว แต่ทุกครั้งที่คุณเขียนคิดถึงก็มักจะมีภาพความทรงจำดีๆ ที่ถึงแม้จะเศร้าแต่กลับทำให้รู้สึกอบอุ่นที่ได้คิดถึง และการคิดถึง “บ้าน” ในแบบนอสตัลเจียก็มีส่วนประกอบหลักมาจากการคิดถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่แล้วและสิ่งที่ยังคงอยู่ในปัจจุบันแต่การมีและไม่มีอยู่ของทุกอย่างที่ “บ้าน” กลับมีความเชื่อมโยงกันอย่างอบอุ่นเสมอในยามที่ผู้เขียนได้หวนคิดถึง

⁷ เทพพิทักษ์ มณีพงษ์. "อดีตอันแสนหวาน คือยาสมานแผลจากการเติบโต." เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.the101.world/the-healing-power-of-nostalgia/>.

2.2 กลุ่มทฤษฎีด้านศิลปะ

2.2.1 ด้านศิลปะการจัดวาง (Installation Art) กับศิลปะแบบสองมิติ (Two-Dimensions Art)

ศิลปะการจัดวางหรือศิลปะติดตั้ง เป็นรูปแบบเฉพาะของการสร้างงานศิลปะในยุคสมัยใหม่ แพร่หลายและเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในช่วงทศวรรษที่ 1970 เป็นการสร้างงานศิลปะในรูปแบบของการจัดวางหรือติดตั้งในลักษณะสามมิติ ผลงานส่วนใหญ่จัดแสดงในพื้นที่ที่มีความเฉพาะเจาะจง โดยการติดตั้งผลงานจะมีส่วนในการเปลี่ยนแปลงการรับรู้ของผู้ชมที่มีต่อพื้นที่นั้น

คำว่าติดตั้ง (Install) ในฐานะที่เป็นรูปแบบเฉพาะการสร้างงานศิลปะถูกนำมาใช้อย่างแพร่หลายเมื่อไม่นานมานี้ โดยปรากฏในพจนานุกรมออกฟอร์ดปี 1969 ได้อ้างอิงถึงรูปแบบของศิลปะชนิดหนึ่งที่มีความเป็นไปได้ว่ามีปรากฏขึ้นนับแต่ยุคก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งไม่ได้ถูกจัดหมวดหมู่ไว้ จนกระทั่งเข้าสู่ช่วงหลังของศตวรรษที่ 20 อัลลัน คาร์เปอร์ ได้นำคำว่า Environment มาใช้เรียกการสร้างงานในลักษณะนี้ในช่วงปี 1958 เพื่อที่จะอธิบายถึงรูปแบบของศิลปะที่เกี่ยวข้องกับการจัดการกับพื้นที่ที่อยู่ภายในอาคารซึ่งต่อมามีการใช้คำว่า Project Art หรือ Temporally Art

การติดตั้งหรือการจัดวาง (Installation) เป็นคำที่ประยุกต์มาจากการจัดตกแต่งพื้นที่ภายใน ในขณะที่การติดตั้งในลักษณะของการแทรกแซงที่มีต่อพื้นที่ภายนอกมักถูกเรียกว่า พลับลิค อาร์ต (Public Art) หรือแลนด์ อาร์ต (Land Art) หรือศิลปะการแทรกแซง (Intervention Art) ซึ่งในความเป็นจริงแล้วศิลปะที่มีชื่อเรียกต่างกันเหล่านี้มีความหมายเหมือนหรือมีความทับซ้อนกันในหลายแง่มุม

ศิลปะการจัดวางหรือศิลปะติดตั้งมีทั้งลักษณะที่เป็นติดตั้งชั่วคราวและถาวร โดยอาจถูกสร้างในห้องจัดแสดง พิพิธภัณฑ์ สถานที่ส่วนบุคคลหรือสาธารณะ โดยรูปแบบมีความยืดหยุ่นทั้งในแบบที่อาจเป็นวัสดุหรือสิ่งของวัตถุที่อาจพบได้ในชีวิตประจำวัน หรือสร้างขึ้นจากวัสดุ วัตถุจากธรรมชาติซึ่งจะถูกเลือกจากคุณสมบัติในการกระตุ้น ใช้อารมณ์ผู้ชม รวมไปถึงวัสดุและเทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ในการบันทึกและฉายภาพ การใช้ภาพจำลองแบบเสมือนจริง ส่วนใหญ่จะถูกจัดวางในพื้นที่เฉพาะ ซึ่งผู้ชมจะสามารถสัมผัสได้โดยตรง ผู้ชมงานจะไม่ได้เป็นแค่เพียงผู้สังเกตการณ์แต่กลายเป็นผู้มีส่วนร่วมในงานนั้น เป็นการทลายกำแพงของสถานะของผู้ชมและตัวงาน ถือเป็นให้ความสำคัญกับประสบการณ์ของความรู้สึกที่ได้รับจากการสัมผัสของมิติที่เพิ่มมากขึ้น ต่างจากศิลปะสองมิติที่แขวนอยู่กับผนัง หรือศิลปะที่ปล่อยให้ผู้ชมเป็นเพียงผู้สังเกตการณ์อย่างเป็นกลาง เพราะศิลปะการจัดวางจะทำให้ได้สัมผัสถึงมิติของพื้นที่และเวลา รวมถึงธรรมชาติภายในงานศิลปะ ศิลปะการจัดวางหรือติดตั้งมีที่มาจากความเกี่ยวข้องกับสุนทรียศาสตร์และแนวคิดของ

มาร์แชล ดูชอมป์(Marcel Duchamp) ศิลปินช่วงยุคดาดาในขณะนั้นการสร้างงานประติมากรรมยังอาศัยการแกะ การสลัก การหล่อ การปั้นหรือเชื่อมในการสร้างรูปทรงที่ต้องใช้ทักษะในการสร้างงานตามขนบเดิม แต่ศิลปินดาดาได้สร้างผลงานในลักษณะของการนำมาประกอบกันของสิ่งสำเร็จรูป หรือการใช้สิ่งของเพียงชิ้นเดียวเช่นผลงานชื่อน้ำพุ (The Fountain) ของดูชอมป์

ภาพที่ 4 Fountain, Marcel Duchamp

ศิลปะการจัดวางมีส่วนสำคัญในการกำหนดพื้นที่จัดแสดงศิลปะร่วมสมัยในพิพิธภัณฑ์ เพราะต้องอาศัยพื้นที่ขนาดใหญ่ รวบรวมวัตถุต่างๆ ที่ปะติดเข้าไว้ด้วยกัน งานเหล่านี้มักมีไฟฟ้าเข้ามาเป็นส่วนประกอบ ทั้งมีส่วนที่เคลื่อนที่ได้และการจัดแสง เป็นต้น

ภาพที่ 5 Billboard in Times Square, NY, “Protect me from what I want”, Jenny Holzer

ภาพที่ 6 Iron Curtain-Wall of Oil Barrels, Rue Visconti

ศิลปะติดตั้งอาจรวมถึงการสร้างสิ่งประดิษฐ์ มีแนวคิดถึงธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เช่น ผลงานของเจนนี่ โฮลเซอร์ (Jenny Holzer) โดยใช้ศิลปะเป็นเครื่องมือเพื่อสื่อข้อความที่เฉพาะเจาะจง เช่น “จงคุ้มครองฉันจากสิ่งที่ฉันต้องการ” ทั้งนี้บ่อยครั้งที่มีการออกแบบให้เกิดผลด้านสภาพแวดล้อม เช่น ผลงาน 240 Oil Barrel, Blocking Rue Visconti, Paris, June 1962 ซึ่งเป็นการตอบสนองต่อเรื่องราวของกำแพงเบอร์ลินที่สร้างขึ้นในปี 1961 โดยจะกลายเป็นเรื่องของภูมิทัศน์ศิลปะ (Land Art) ต่อไป⁸

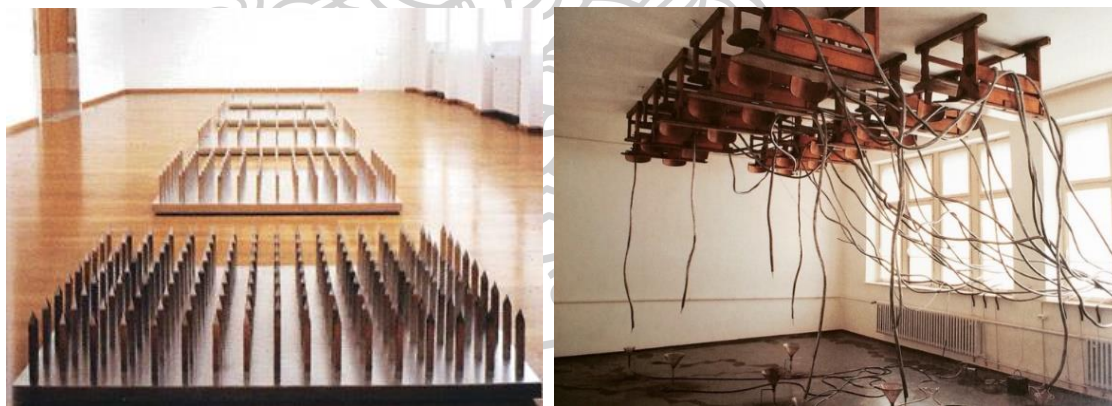
วิธีการศิลปะแบบศิลปะติดตั้งหรือจัดวาง (Installation) เป็นทั้งปรัชญาและวิธีการทางทัศนศิลป์ที่มีแนวเชิงบูรณาการ นำเอาศิลปะหลายสาขามาร่วมใช้ นิยมใช้วิธีสื่อผสม (Mixed Media) หรือการรวมสื่อทัศนศิลปะธาตุ ศิลปะธาตุและสุนทรียธาตุมารวมกับกลวิธีและสื่อวัสดุต่างๆ (Object Art) อย่างหลากหลาย ทำให้เกิดมีแนวคิดใหม่ในการนำเสนอให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในงาน (Interactive Art) หรือใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ (Photoshop) ที่บรรจุข้อมูลภาพมาใช้ แนวคิดและวิธีการเหล่านี้สามารถสังเกตได้จากงานที่ศิลปินที่มีชื่อเสียงล้วนยึดถือในการสร้างงาน เป็นการแสดง

⁸ สรรเสริญ สันติธัญวงศ์, ศิลปะในศตวรรษที่ 20 พัฒนาการและจุดเปลี่ยนจากศิลปะสมัยใหม่ถึงหลังสมัยใหม่ (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560).

นัยของมนุษยสมัยหลัง (Post Human) ที่มีบริบทแบบร่วมสมัย⁹ ปรากฏการณ์ผลงานศิลปะที่สร้างสรรค์ และถูกเรียกว่า หลังสมัยใหม่ (Post Modern Art) นั้น นักวิชาการทางศิลปะหลายท่านให้ทรรศนะว่า เป็นช่วงระยะเวลาแห่งการเปลี่ยนผ่านจากสมัยหนึ่งไปสู่สมัยหนึ่งนั่นเอง แต่ครั้งนี้ถือได้ว่าเป็นการเปลี่ยนผ่านที่ยิ่งใหญ่ระดับสากลโลก

ในช่วงระยะเวลาตั้งแต่ 1970 เป็นต้นมานั้น แต่เดิมคำว่าศิลปะการติดตั้งหรือศิลปะการจัดวาง(Installation Art) ได้มีการนำมาใช้เรียกวิธีการแสดงงานของศิลปินแนว Environment ที่นำวิธีการผสม(Assemblage) หรือการนำวัสดุนานาชนิดมาประกอบเข้าเป็นงานศิลปะประเภทสามมิติ มาจัดวางแสดงในแกลเลอรีหรือห้องนิทรรศการ ถือเป็นการนำเสนอแบบหนึ่ง แต่ในปัจจุบันได้มีผู้พยายามสร้างเป็นกระบวนแบบทางศิลปะแบบหนึ่ง เรียกว่า ศิลปะการจัดวางบ้าง ศิลปะติดตั้งบ้าง ฯลฯ โดยมีหลักการสำคัญอยู่ที่ให้พื้นที่จัดแสดงมีความสมบูรณ์ทางสุนทรียภาพสัมพันธ์กับงานแสดงสืบเนื่องมาจากคำกล่าวขององเดร มัลโร นักคิดคนสำคัญชาวฝรั่งเศสที่กล่าวว่า งานศิลปกรรม (Art without wall) ที่ปราศจากผนังหรือกำแพงสำหรับแขวนภาพซึ่งในอดีตมีความจำเป็นมาก ต่อไปก็คงไม่มีความจำเป็นมากนัก เพราะผลงานศิลปะสามารถนำออกแสดงได้ทุกสถานการณ์ ทุกสภาพ¹⁰ ดังตัวอย่างงานของศิลปินในภาพที่ 4 และ 5

ภาพที่ 7 Beds of Spikes, Walter De Maria Child และ Rebecca Horn, The Moon, the and the River of Energy

ที่มา: สรรเสริญ สันติธัญวงศ์, ศิลปะในศตวรรษที่20 พัฒนาการและจุดเปลี่ยนจากศิลปะสมัยใหม่ถึงหลังถึงสมัยใหม่ (นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560).

⁹ กำจร สุนทรพงษ์ศรี, สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559).

¹⁰ กำจร สุนทรพงษ์ศรี, ศิลปะสมัยใหม่ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554).

ศิลปะการจัดวาง (Installation Art) เป็นการสร้างผลงานศิลปะโดยอาศัยพื้นที่ในบริเวณโดยรอบเป็นส่วนหนึ่งของงานและมีผลต่อการรับสารของผู้ชม จากสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อ อาทิเช่น การใช้ห้องมืดเพื่อตัดแสงรบกวนและสร้างบรรยากาศในการรับชมผลงานที่นอกจากจะทำให้การฉายภาพจากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์มีความคมชัดมากขึ้นแล้วยังทำให้สามารถเป็นสัญลักษณ์แทนสิ่งที่ศิลปินต้องการจะสื่อ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของความทรงจำในอดีต ความเศร้า ความหม่นหมองที่เกิดจากความคิดถึงอดีตที่ไม่มีอีกแล้วในปัจจุบัน ทว่าความสุขในอดีตกลับแสดงให้รู้สึกได้เช่นกันจากการใช้ภาพฟิล์มที่ฉายบนฉากที่ยังคงเป็นความทรงจำที่สวยงามเสมอ ศิลปะการจัดวาง สามารถแปรเปลี่ยนได้ตามพื้นที่ที่ถูกย้ายไปวาง แต่ความหมายและการสื่อความของชิ้นงานจะยังคงมีแนวความคิดเช่นเดิม ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นผลงานศิลปะที่มีทั้งจิตรกรรม ประติมากรรม ภาพพิมพ์ ภาพถ่าย ฯลฯ เมื่อถูกนำมาจัดวางในพื้นที่ใดพื้นที่หนึ่งโดยลักษณะของทางกายภาพของพื้นที่ที่จัดแสดงมีการเปลี่ยนแปลงตามชิ้นงานนั้นๆ ย่อมสามารถจัดว่าเป็นหนึ่งในงานศิลปะประเภทศิลปะการจัดวาง

2.2.2 ศิลปะภาพถ่ายทางเลือก (Alternative Photography): Cyanotype

การสร้างสรรคศิลปะภาพถ่าย (Photography) มีพัฒนาการคู่ขนานกับศิลปะ (Fine Arts) ช่วงการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในยุโรป เกิดภาพแนวทงอิมเพรสชัน (Impressionism) ในส่วนของภาพถ่ายเกิดภาพแนวพิคโตเรียล (Pictorialism) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการก้าวกระโดดของภาพถ่ายที่รวดเร็วและแปรเปลี่ยนจากความจริงประจักษ์ (Realistic) เป็นสิ่งสร้างสรรค์ที่ก้าวเกินกว่าความเป็นปัจจุบัน ทั้งอารมณ์และบรรยากาศ ผิวสัมผัสของเนื้อกระดาษ เส้นใยพืชได้ลดทอนลง ผู้ที่นิยมชมชอบภาพถ่ายในแนวทงดั้งเดิมที่สร้างสรรค์ภาพจากสารไวแสงชนิดต่างๆ ได้หวนคืนสู่วิถีของกระบวนการที่ใช้สารไวแสง โดยการนำกระบวนการเดิมกลับมาใช้สร้างสรรคงานศิลปะในเชิงทดลองเป็นทงเลือก (Alternative Photography) พัฒนาการใช้สารเคมีที่มีพิษน้อยลง ปรับปรุงสูตรสารไวแสงและกระบวนการสร้างภาพ (Development) เช่น การนำกระบวนการไซยาโนไทป์ (Cyanotype process), กระบวนการกัมไบโครเมท (Gum-bichromate process), กระบวนการคาร์บอนพริ้นท์ (Carbon print process), กระบวนการแวนไดค์ (Van-dyke process) และอื่นๆ มาสร้างสรรค์และพัฒนากระบวนการต่างๆให้ง่ายและสะดวกต่อการใช้งาน มีพิษต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง กระบวนการเหล่านี้ใช้สารไวแสงที่มีส่วนผสมของเงินไนเตรทน้อยมากหรือไม่มีเลย (Non-silver) ส่วนใหญ่เป็นปฏิกิริยาของสารประกอบเหล็ก (Iron based) และสารประกอบโครเมียม (Chromium based) ต้นแบบในการสร้างภาพไม่จำเป็นต้องเป็นฟิล์มเนกาทีฟ

สามารถใช้วัสดุโปร่งใส วัสดุทึบแสง เช่นโครงร่างใบไม้ ขนนก ใยฝ้าย ผ้าลูกไม้ กระดาษบาง ๆ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ทำให้เกิดการสร้างสรรคจากวัสดุรอบตัว ผนวกกับจินตนาการ กำหนดระดับน้ำหนักภาพ (Tone value) เป็นไปตามความทึบบางของวัสดุต้นแบบ ประสิทธิภาพของสารไวแสง ช่วงเวลาและระดับความเข้มของรังสีอัลตราไวโอเล็ต (UV) กระบวนการที่ใช้มิได้เกิดขึ้นด้วยความบังเอิญหรืออุบัติเหตุ สามารถทำซ้ำได้ เพียงแต่ความสมบูรณ์ของภาพแต่ละภาพจะแตกต่างกัน ในแต่ละครั้ง

ศิลปะภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟจึงเป็นภาพถ่ายทางเลือกที่น่าสนใจยิ่งอีกทางหนึ่งลักษณะพิเศษของสารไวแสงที่ให้สีสันเฉพาตัว ความงามของน้ำหนักภาพและผิวแปร่ง พื้นผิวของวัสดุที่ใช้รองรับสารไวแสง คุณสมบัติเหล่านี้จะพบได้เฉพาะในงานอัลเทอร์เนทีฟ เช่น กระบวนการแวนไดค์ (Vandyke process) หรือภาพ (Brown Print) คุณสมบัติพิเศษที่ให้ภาพสีน้ำตาลแดง คล้ายสีซีเปีย จึงให้บรรยากาศของอารมณ์ที่ดูอบอุ่น และมีความหลังที่สงบสุขพร้อมด้วยความหวัง ด้วยโครงสร้างที่กลมกลืนในอารมณ์ที่อบอุ่น แม้บางครั้งจะดูเหงาแห้งแล้งและเก่าแก่ แต่สีน้ำตาลแดงก็ให้ความรู้สึกของอดีตที่น่าจดจำ¹¹ Cyanotype เป็นการอัดภาพแบบโบราณประเภทหนึ่ง ถือเป็นวิธีอัดภาพแบบแรกๆ ตั้งแต่มีการคิดค้นการถ่ายรูปขึ้นมา โดยจะใช้กับฟิล์มขาวดำและให้ภาพออกมาเป็นสีฟ้าเข้ม แม้ว่าทุกวันนี้คำว่า Blueprint จะมีความหมายถึงสิ่งที่เป็นต้นแบบหรือแม่พิมพ์ แต่ที่มาของมาของคำก็คือ Cyanotypeถูกคิดค้นขึ้นประมาณกลางศตวรรษที่18 โดยนักวิทยาศาสตร์ John Herschel ส่วนศิลปินที่นำวิธีนี้มาใช้กับการถ่ายภาพเป็นคนแรกคือ นักพฤกษศาสตร์หญิง Anna Atkins เพื่อใช้เก็บข้อมูลของพืชต่างๆ

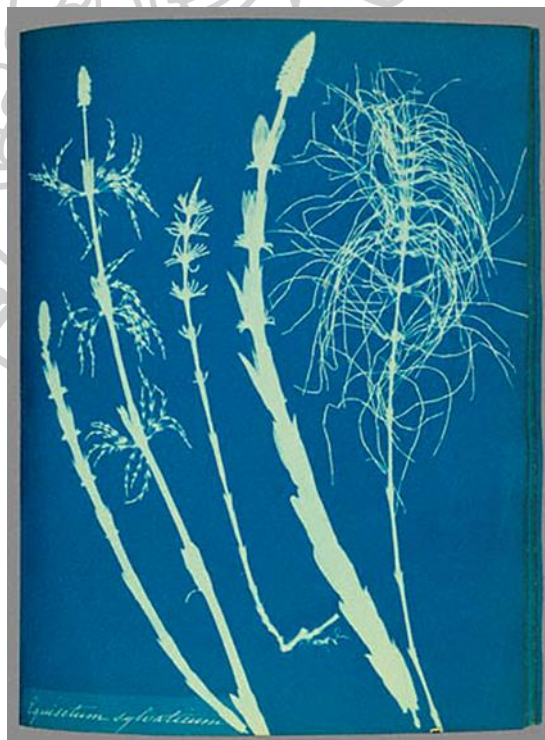
ภาพที่ 8 John Herschel และ Anna Atkins

¹¹ Surapongeiam."ศิลปะภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟ (Alternative Photography)." เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม 2562 จาก <http://surapongeiam.blogspot.com/>

ภาพที่ 9 Photographs of British Algae: Cyanotype Impressions, Anna Atkins

ภาพที่ 10 Cyanotypes of British and Foreign Ferns, Anna Atkins
(ภาพที่ 9-10) ที่มา: Mrhar Peter, Historical and Alternative Photography,

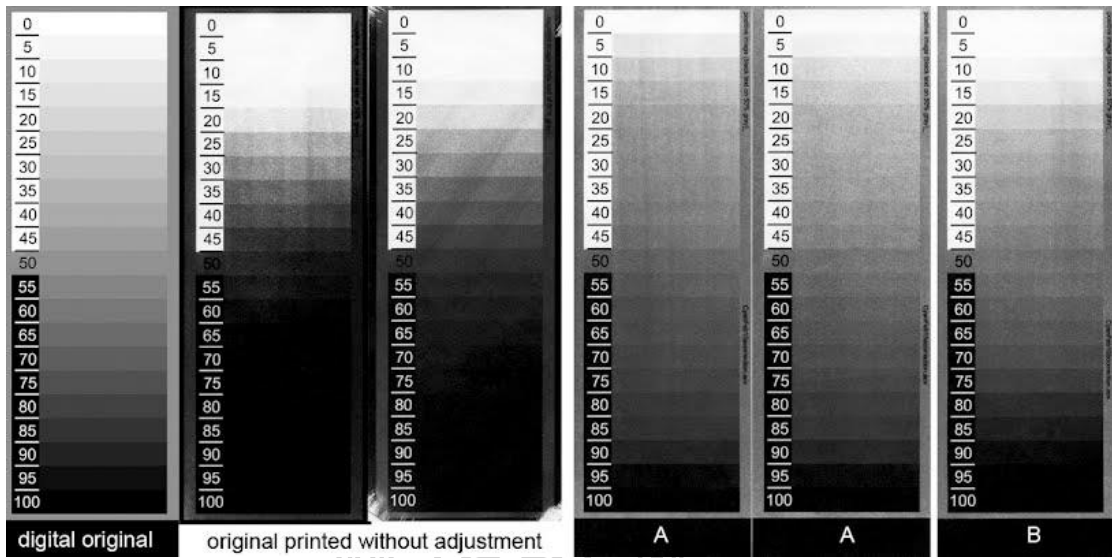
Cyanotype. Kindle Edition.

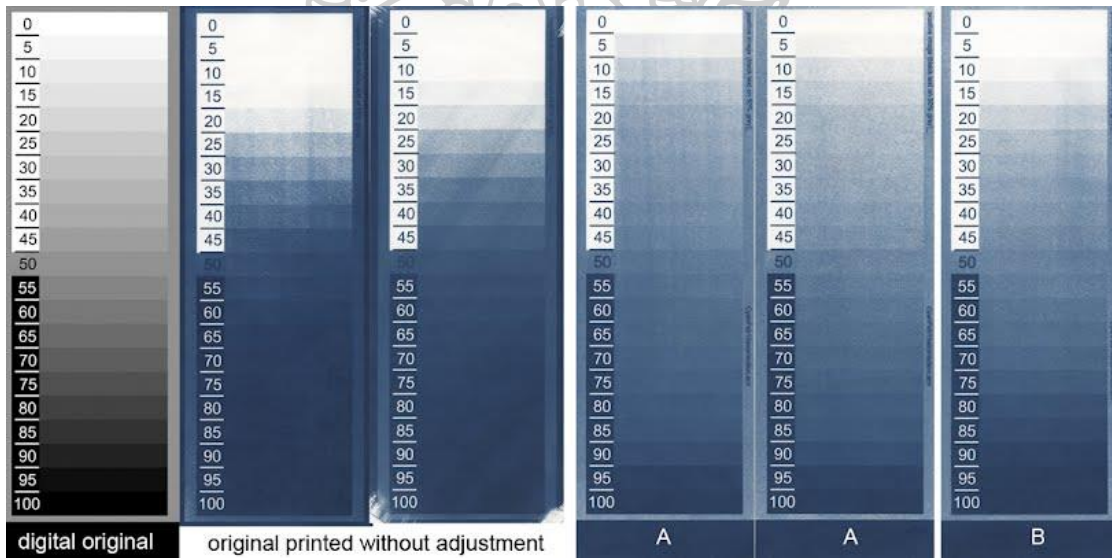
ข้อดีของ Cyanotype คือ เป็นการอัดภาพที่ไม่ต้องใช้ห้องมืด เพราะตัวน้ำยาที่ผสมแล้วจะทำปฏิกิริยากับแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV) ของแสงอาทิตย์ เท่านั้น ดังนั้นจึงสามารถผสมน้ำยาและทา ลงบนสิ่งที่จะใช้อัดให้เกิดภาพบนวัสดุนั้นๆ ทั้งยังสามารถทำลงบนวัสดุหลายชนิดที่สามารถซึมซับ น้ำได้ อาทิ กระดาษหรือผ้า ซึ่งต่างกับการอัดภาพในปัจจุบันที่ต้องใช้กระดาษอัดรูปโดยเฉพาะ

สารเคมีที่จำเป็นมี 2 ชนิดคือ Potassium Ferricyanide และ Ferric Ammonium Citrate นำมาผสมน้ำตามสัดส่วน เก็บแยกในภาชนะที่ป้องกันแสง หากต้องการใช้จึงเทส่วนผสมทั้ง 2 ในอัตราส่วนเท่าๆกันผสมกันและทาลงพื้นผิวที่ต้องการจะทำให้เกิดภาพเพื่อกระดาษจะกลายเป็น กระดาษที่มีความไวต่อแสงอัลตราไวโอเล็ต (UV) จากนั้นนำฟิล์มที่จะใช้อัดมาวางบนกระดาษ ใช้ กระดาษหรือแผ่นอะคริลิกใสวางทับ เพื่อให้แผ่นฟิล์มแนบสนิทดีและนำไปตากแดดประมาณ 10-15 นาที จากนั้นนำกระดาษที่ตากแล้วกลับเข้าร่ม ล้างน้ำยาออก สังเกตดูว่าส่วนที่ไม่โดนแสงอาทิตย์ จะยังคง เป็นสีเขียวน้ำของน้ำยา จากนั้นจึงเปิดน้ำใส่กระดาษจนกว่าจะเห็นว่าสีเขียวนั้นจางหายไปหมด เหลือแต่สีขาว โดยบนกระดาษจะหลงเหลือส่วนที่โดนแสงแดดเป็นสีฟ้าเข้ม ส่วนไหนที่ไม่โดนแดดก็จะ เป็นสีขาวของกระดาษ

สำหรับฟิล์มที่นำมาอัดภาพด้วยเทคนิค Cyanotype นั้น เนื่องจากการอัดภาพแบบ Cyanotype เป็นการอัดแบบ Contact Print คือการที่แผ่นฟิล์มสัมผัสกับกระดาษอัดโดยตรง ทำให้ ภาพที่ได้ออกมามีขนาดเท่ากับขนาดของฟิล์มและไม่สามารถอัดขยายแบบการอัดภาพแบบปัจจุบันได้ ดังนั้นจึงควรใช้ฟิล์มที่มีขนาดใหญ่มาอัด เพื่อที่จะได้คุณภาพของภาพที่ดี ในกรณีที่ต้องการภาพใหญ่ สามารถใช้วิธีที่เรียกว่า Digital Negative ซึ่งก็หมายถึงการเอาไฟล์ภาพมาปรับเป็นภาพขาวดำและ Invert ในโปรแกรมแต่งภาพต่างๆ จากนั้น Print ภาพนั้นออกมาบนแผ่นใสเพื่อใช้แทนฟิล์ม

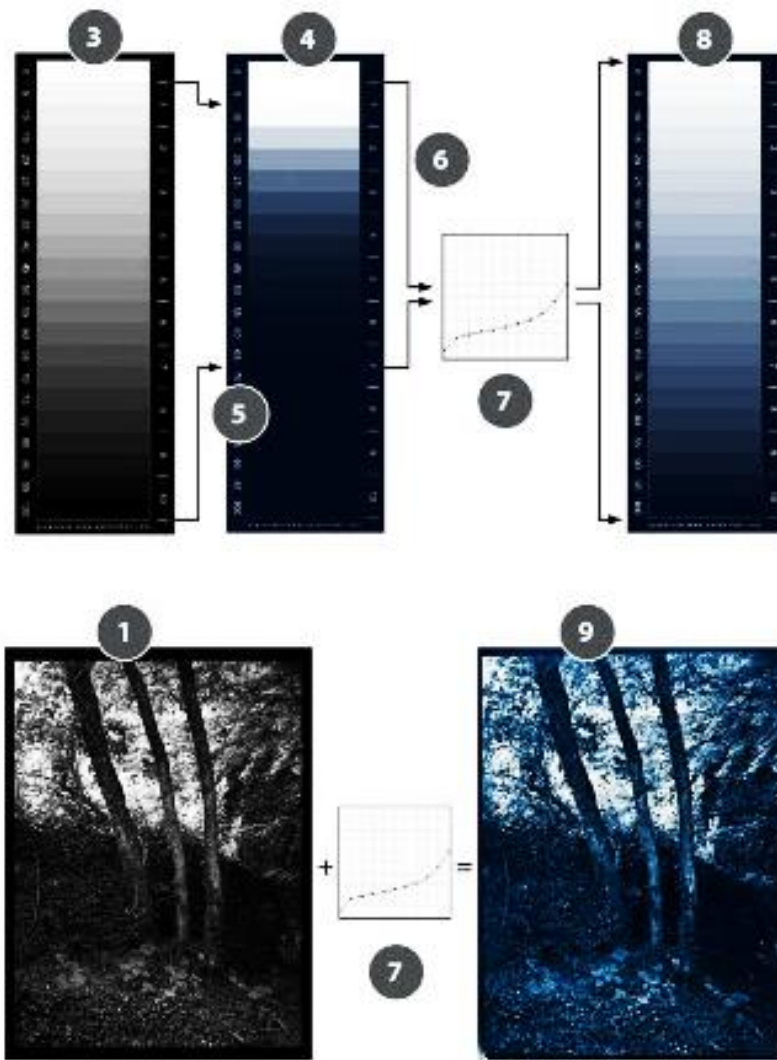

ภาพที่ 11 ระดับความเข้มของภาพถ่ายเมื่อนำมา Invert ค่าในคอมพิวเตอร์

ภาพที่ 12 ระดับความเข้มของสีฟ้าเงินที่ได้จากการนำภาพ ที่ผ่านการปรับค่าของCurve ไปอัดด้วยกระบวนการ Cyanotype

(ภาพที่ 11-12) ที่มา: Mrhar Peter, Historical and Alternative Photography, Cyanotype. Kindle Edition.

ภาพที่ 13 ระดับความเข้มของสีฟ้าน้ำเงินที่ได้จากการนำภาพ ที่ผ่านการปรับค่าของCurve ไปอัดด้วย กระบวนการ Cyanotype

ที่มา: Mrhar Peter, Historical and Alternative Photography, Cyanotype.

Kindle Edition.

ภาพที่ 14 ภาพถ่ายที่กลับค่าโดยปรับตามChart ความเข้ม

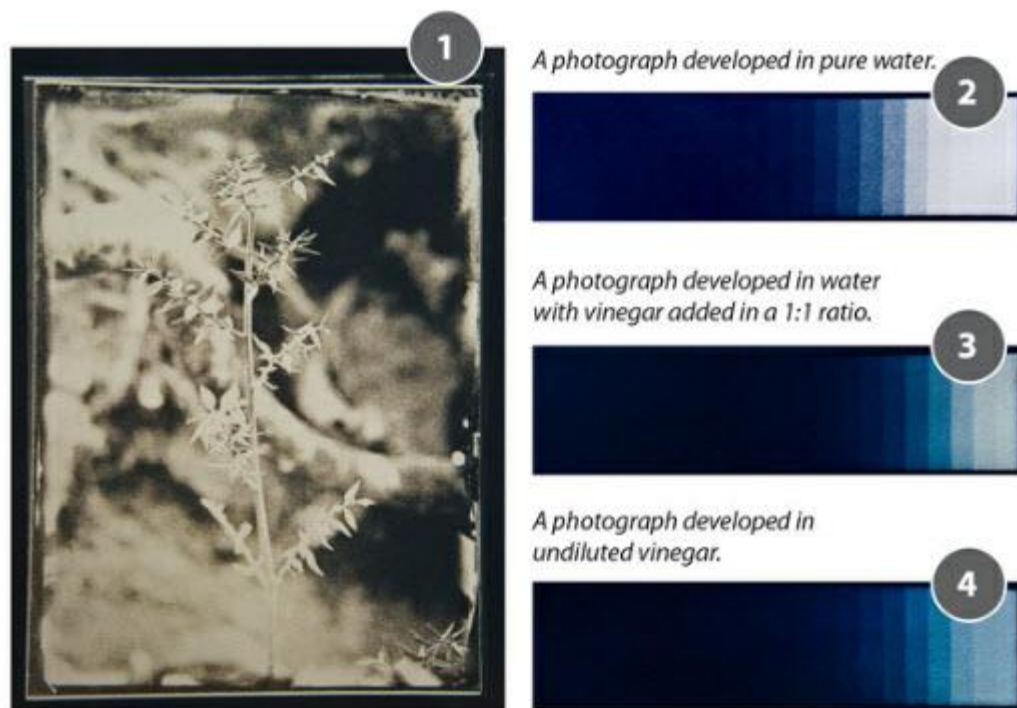

ภาพที่ 15 ภาพถ่ายที่กลับค่าสีตามปกติเป็นโทนเทาดำ

ภาพที่ 16 ภาพที่ได้จากอัดภาพด้วยเทคนิค Cyanotype

ภาพที่ 17 ค่าน้ำหนักของสีฟ้าที่ต่างกันจากการเร่งปฏิกิริยาด้วยน้ำส้มสายชูผสม, น้ำส้มสายชูบริสุทธิ์ (ภาพที่ 14-17) ที่มา: Mrhar Peter, Historical and Alternative Photography, Cyanotype. KindleEdition.

กระบวนการไฮยาโนไทป์นอกจากให้สีฟ้าแล้วยังสามารถย้อมโทนด้วยเคมีหรือน้ำยาอื่นๆ ได้ เช่น กาแฟ น้ำชา ไวน์ สารแทนนิน เป็นต้น นอกจากนี้กล่าวมายังมีสารเคมีบางอย่างที่ใช้ในการฟอก เพื่อทำให้สีฟ้าเปลี่ยนไปหรือซีดลง เช่น โซเดียมคาร์บอเนต แอมโมเนีย ฯลฯ โดยก่อนที่จะมีการย้อมโทนหรือเร่งการออกซิไดซ์ด้วยเพอร์ออกไซด์ ก็จะได้ผลของสีที่ต่างไป

กระบวนการไฮยาโนไทป์เป็นเทคนิคการสร้างภาพที่ไม่ยุ่งยากในการเตรียมการ สามารถพิมพ์ภาพกับวัตถุได้หลากหลาย และสามารถสร้างขนาดได้ไม่จำกัด ในทางการสร้างสรรค์งานศิลปะ การระบายสารเคมีและควบคุมเทคนิคการทำสารเคมีมีความใกล้เคียงกับการระบายสีน้ำ การวาดเส้นและเทคนิคการทำพื้นผิวในศิลปะภาพพิมพ์ เช่น ภาพพิมพ์หินและภาพพิมพ์โลหะ จึงสามารถสร้างผลงานได้หลากหลาย ความง่ายและชัดเจนของเทคนิค ทั้งนี้ขอบเขตของการศึกษาในกระบวนการไฮยาโนไทป์จึงสามารถกระจายตัวไปได้อย่างกว้างขวางเนื่องจากความคล่องตัวและหลากหลายทางเทคนิคดังกล่าวซึ่งไม่ยึดติดกับฟิล์มเนกาตีฟอย่างเดียวแต่รวมถึงการเตรียมกระดาษ, ลักษณะของกระดาษ, ความอ่อนแก่ของน้ำยาสารเคมี, วัสดุที่นำมาประกอบการสร้างภาพซึ่งจะเปิดกว้างต่อจินตนาการในการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป

ข้อเสียของกระบวนการไซยาโนไทป์ เนื่องจากเทคนิคนี้ต้องใช้การพึ่งพาแสงอัลตราไวโอเล็ต จากดวงอาทิตย์เป็นหลัก ช่วงเวลาในการปฏิบัติงานจึงจำกัดอยู่ในระยะเวลาไม่กี่ชั่วโมงต่อหนึ่งวันและ ระยะเวลาที่สร้างภาพใช้ระยะเวลาที่นาน ผลงานในแต่ละวันจึงเกิดขึ้นจำนวนไม่มาก จึงต้องอาศัยการ ผสมสารเคมีที่แม่นยำ และการคำนวณระยะเวลาของแสงที่ทำปฏิกิริยาให้พอดีกับน้ำหนักภาพที่ ต้องการ¹² ทว่าการอัดภาพด้วยเทคนิคCyanotype ที่ผู้เขียนใช้สร้างสรรคงานนั้นสามารถหาข้อ ชดเชยเรื่องแสงได้โดยการใช้หลอดไฟBlack Light แทนแสงจากดวงอาทิตย์ซึ่งสามารถให้แสงอัลตรา ไวโอเล็ต (UV) ได้เหมือนกัน แต่จะต้องใช้การควบคุมโดยการจับเวลา โดยโทนสีที่ได้ตามเวลาการฉาย แสง อ้างอิงจากรูปที่ 18

ภาพที่ 18 ค่าน้ำหนักของสีฟ้าที่ต่างกันจากปริมาณเวลาที่ต่างกันในการฉายด้วยแสง UV จากหลอด Black Light ทดแทนแสงจากดวงอาทิตย์

ที่มา: Mrhar Peter, Historical and Alternative Photography, Cyanotype. Kindle Edition.

¹² สืบสกุล ศรีณพฤต, "การทดลองเทคนิคการสร้างภาพด้วยกระบวนการไซยาโนไทป์," *psgjournaloffinearts* (2013).

2.2.3 จิตวิทยาของสี

ในบรรดาทัศนธาตุหรือองค์ประกอบทัศนศิลป์ อันได้แก่ จุด เส้น ช่องว่าง พื้นผิวและสี องค์ประกอบที่กระตุ้นให้เกิดความรู้สึกได้เร็วที่สุดคือสี ซึ่งสามารถปรากฏเห็นสีได้จากระยะไกลกว่า องค์ประกอบอื่นๆ เสียด้วย สีจึงเป็นทัศนธาตุที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการรับรู้เรื่องราวภายใน ผลงานศิลปะที่กระตุ้นเร้าให้เกิดความสนใจเข้าไปรับชมก่อนทัศนธาตุตัวอื่นๆ การกระตุ้นเร้านี้สร้างอารมณ์ความรู้สึกแก่ผู้ชมในสภาวะต่างๆ กันไปโดยขึ้นกับระดับประสบการณ์ที่ผู้ชมมีอยู่เดิมและการเชื่อมโยงกับเนื้อหาผลงานศิลปะนั้น ในกรณีของภาพจิตรกรรม ความเครียดและความตื่นตัวอาจเกิดขึ้นได้จาก องค์ประกอบทัศนธาตุที่มีอยู่ในภาพซึ่งนำาสื่อเรื่องราว ฉากสถานการณ์ให้ผู้ชมมองเห็น เนื่องจากสีเป็นองค์ประกอบที่กระตุ้นเร้าบุคคลได้ง่ายที่สุดไม่ว่าจะอยู่ที่ใดหรือบนผลงานศิลปะ การศึกษาการถูกกระตุ้นหรือถูกเร้าจากสีจึงเป็นสิ่งที่ควรได้ศึกษาทำความเข้าใจ

สี คือ สเปกตรัมของแสงอาทิตย์ ประกอบด้วยสีหลัก 7 สีม่วงคราม น้ำเงิน เขียว เหลือง แสด แดง พลังของแสงอาทิตย์ยังสามารถซึมแทรกผ่านผิวหนังเข้าสู่ร่างกาย ที่เรียกว่า พลังออร่า สีของแสงไม่เพียงมีผลต่อสุขภาพร่างกายเท่านั้นแต่มันมีผลต่อสุขภาพจิตด้วย

อิทธิพลของสีสีนต่อร่างกาย

เมื่อแสงของสีผ่านเข้าไปในร่างกาย จะส่งผลกระทบต่อต่อมไร้ท่อสำคัญๆ เช่น ต่อมPituitary ต่อมใต้สมองที่ซบฮอร์โมนที่มีผลต่อการทำงานหลายหน้าที่ในร่างกาย ควบคุมการทำงานของระบบต่อมไร้ท่ออื่นๆ ให้มีการสร้างฮอร์โมน เช่น ต่อมไทรอยด์ ต่อมหมวกไต ฮอร์โมนช่วยในการเจริญเติบโต (Growth Hormone) และการทำหน้าที่ของระบบสืบพันธุ์ อัณฑะ รังไข่ รวมถึงควบคุมระดับพลังงาน (Energy Levels) การเผาผลาญ(Metabolism) ความอยากอาหาร แรงขับทางเพศ (Sex Drive) การเจริญเติบโตและการนอนหลับ เช่น

สีแดง กระตุ้นให้หัวใจเต้นเร็วแรงขึ้น ตลอดจนกระตุ้นการหลั่ง Adrenaline ซึ่งทำให้คนเราอยากอาหารและมีความคิดสร้างสรรค์มากขึ้นแต่ถ้าอยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมที่มีแต่สีแดงนานๆคุณอาจจะรู้สึกเหนื่อยหรือเครียดได้เหมือนกัน

สีเหลือง จะกระตุ้นคลื่นสมอง และทำให้จิตใจตื่นตัวกระฉับกระเฉง มองโลกในแง่ดี

สีฟ้า อิทธิพลของสีฟ้าจะทำให้คนเรารู้สึกสงบเยือกเย็น รู้สึกผ่อนคลาย เป็นสีเขียว ตรงกันข้ามกับสีแดง สีฟ้าสามารถทำให้ร่างกายคนเราปล่อยฮอร์โมนที่ทำให้อารมณ์สงบลงได้ สีฟ้าช่วยให้ผ่อนคลาย สีฟ้าเป็นสีที่ได้รับการยอมรับว่าจะช่วยให้นอนหลับได้ดีที่สุดผลการวิจัยพบว่า การใช้ยาหลอก (Placebo tablets) เม็ดสีฟ้าโดยหลอกว่าเป็นยานอนหลับนั้นได้ผลดีเยี่ยมมากกว่ายาเม็ดสี

ชมพูซึ่งยังว่ากันว่าห้องสีฟ้าเหมาะจะใช้เป็นสีของห้องนอนโดยเฉพาะห้องของคนที่เป็นโรคนอนไม่หลับ เพราะให้ความรู้สึกสงบและเยือกเย็นสีฟ้าเป็นสีของน้ำ เป็นสีที่สงบ แต่มีความเคลื่อนไหว ให้ความรู้สึกถึงเสรีภาพและการปลดปล่อย

สีน้ำเงิน เป็นสีโทนเย็นให้ความรู้สึกถึงความยึดมั่น จริงจัง สงบนิ่ง มีพลัง และมีเสน่ห์ สุภาพสูงศักดิ์ เป็นสีที่ให้ความรู้สึกกล้า น่าค้นหา เช่น สีของท้องมหาสมุทร ท้องฟ้ายามเย็นเป็นสีอมตะที่อยู่เหนือกาลเวลา เพราะสีน้ำเงินเป็นส่วนผสมที่ลงตัวระหว่างสีฟ้าผสานด้วยความอบอุ่นของสีแดง¹³สีเป็นสิ่งเร้าที่ส่งผลต่ออารมณ์และจิตใจ สีบางสีสามารถเพิ่มหรือลดแรงดันโลหิตส่งผลต่อภาวะความตึงเครียด ความตื่นตัว ความสนใจและการผ่อนคลายให้แก่บุคคลได้ การศึกษาเกี่ยวกับสีที่มีผลต่อความรู้สึกนี้ถูกนำมาใช้กับการสื่อความหมายทางอารมณ์อย่างกว้างขวางในลักษณะทัศนธาตุหนึ่ง อย่างไรก็ตามก็ยังมีบริบทความหมายของสีในแต่ละวัฒนธรรมที่แตกต่างกันไปที่ต้องถูกนำมาพิจารณาขึ้นอยู่กับความเชื่อ และการปลูกฝังในวัฒนธรรมสังคมนั้นๆ ด้วย นอกจากนี้ความเกี่ยวข้องกับความรู้สึกต่อสีนั้น ยังถูกนำมาใช้ตรวจหาความผิดปกติทางจิตใจ การตีความสีที่ผิดเพี้ยนไปหรือความรู้สึกและเจตคติต่อสิ่งที่น่าสนใจมาเป็นสัญลักษณ์พฤติกรรมที่เกิดจากจิตไร้สำนึก และการรู้สึกผิดชอบชั่วดี ก็สามารถส่งผลต่อการสื่อความหมายของสีที่ผิดไปได้ กลุ่มผู้ป่วยโรคจิตประสาท กลุ่มรกร่วมเพศ หลงเพศ ลักเพศ ผู้ได้รับผลจากฤทธิ์ยาบางชนิด ในคนปกติการรับรู้สียังสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงไปของวัย และอารมณ์ในแต่ละช่วงชีวิตของแต่ละบุคคลได้อีกด้วย¹⁴

ดังนั้นสีต่างๆ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความสมดุลระหว่างจิตใจร่างกายและอารมณ์ของคน โดยเฉพาะสีฟ้าหรือสีน้ำเงินที่เป็นสีโทนเย็น และยังเป็นสีที่ได้มาจากเทคนิคการอัดภาพ Cyanotype ทำให้สามารถเชื่อมโยงเข้ากับความหมายของผลงานศิลปะชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า ได้เป็นอย่างดี โดยสีฟ้าโทนต่างๆ ที่เกิดขึ้นในผลงานของผู้เขียนนั้น สามารถสื่อได้ถึงความทรงจำที่ถึงแม้จะดูเศร้า สงบแต่กลับแสดงออกด้วยภาพที่ส่งความอบอุ่นออกมาอย่างชัดเจนสำหรับผู้เขียน เพราะภาพแต่ละภาพคือภาพที่เป็นความทรงจำของ “บ้าน” ที่ผู้เขียนคิดถึง

¹³ ชยาพงศ์ จันทนา, เอมอร., "สีกับสุขภาพจิตและสุขภาพกาย," (12 มีนาคม 2562).

¹⁴ ปุณณรัตน์ พิทยไพบุลย์, จิตวิทยา: สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์ (กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560).

2.3 อิทธิพลและแรงบันดาลใจที่ได้รับจากศิลปินที่สนใจ:

2.3.1 Pablo Picasso

ผู้เขียนสนใจผลงานของศิลปินในยุคสีน้ำเงิน (Blue Period) ซึ่งอยู่ในช่วงระหว่าง ค.ศ. 1901-1904 ปิกัสโซจมลงไปในภาวะซึมเศร้ารุนแรง เขาวาดภาพสีเดียวเป็นหลักในกลุ่มของสีฟ้า น้ำเงิน สีเขียว สีฟ้าอ่อนผสมกับสีอื่นๆ ทำให้งานของเขาในช่วงนี้มีลักษณะที่อึมครึม เขาได้รับแรงบันดาลใจในการวาดภาพลักษณะนี้จากการเดินทางผ่านประเทศสเปนและการฆ่าตัวตายของเพื่อน เขาเลือกใช้สีที่เรียบง่ายและถ่ายทอดเรื่องราวเศร้าโศก เช่น เรื่องโสเภณี ขอทานและชีเมา เป็นภาพวาดที่สะท้อนชีวิตของผู้คนในสังคมเมืองปารีสที่ไม่ได้รับการเอาใจใส่เพื่อเป็นการเสียดสีหรือวิจารณ์สังคมในขณะนั้น

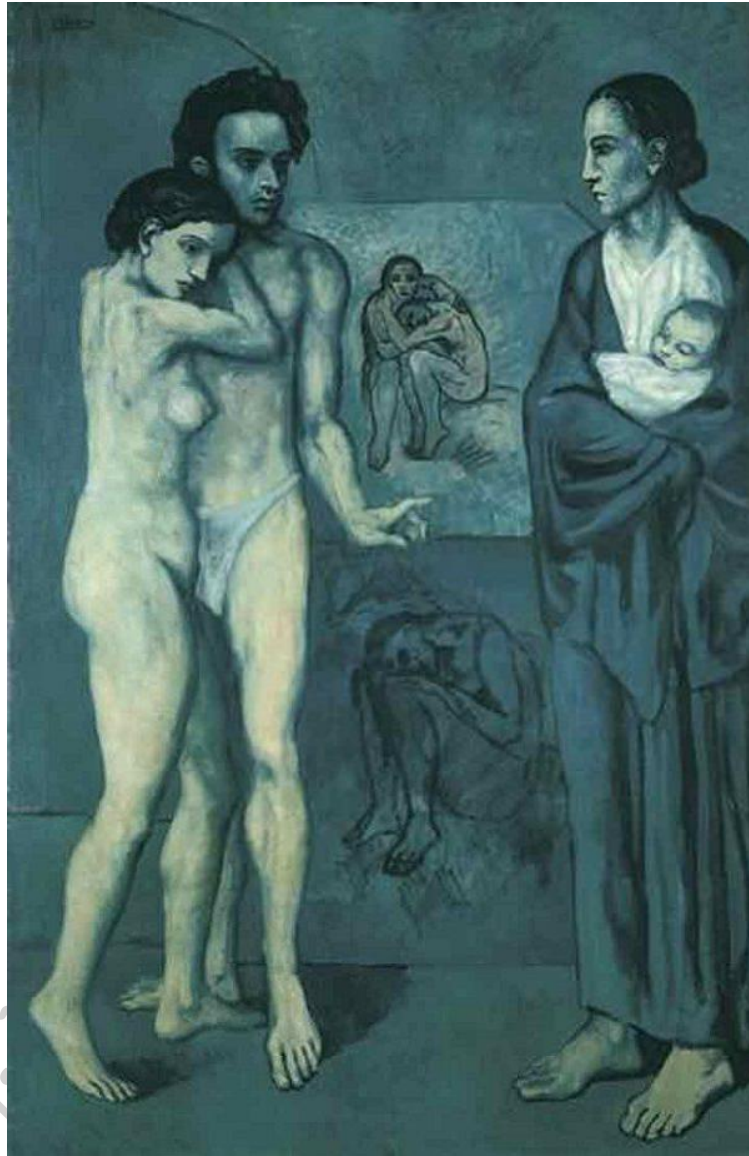
การใช้สีเพื่อสื่ออารมณ์ของปิกัสโซนั้นผู้เขียนคิดว่าตัวศิลปินเองอาจจะตั้งใจและไม่ตั้งใจ เพราะช่วงชีวิตขณะสร้างสรรค์ผลงานตามบันทึกนั้น เป็นช่วงที่ศิลปินพบเจอกับอุปสรรคปัญหาทางจิตใจและความรู้สึกโดยตรง ย่อมส่งผลต่อการแสดงออกอย่างแน่นอน ดังนั้นการแสดงออกผ่านการสร้างงานศิลปะแต่ละชิ้นจึงผ่านการเลือกสีที่มีผลมาจากสภาวะทางจิตใจ ณ ขณะนั้นของศิลปินโดยตรง ซึ่งการใช้สีเพื่อแทนความหมายของอารมณ์ที่ต้องการสื่อจึงถือเป็นแรงบันดาลใจที่ได้รับเพื่อนำมาสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุดนี้

สีฟ้า สีน้ำเงินและสีเขียวเป็นกลุ่มสีในผลงานที่ศิลปินสร้างงานในยุค Blue Period ขึ้นมา เมื่อดูภาพรวมของผลงานในช่วงนี้เสมือนกับว่าศิลปินใช้สีแบบ Monotone ซึ่งมีความสอดคล้องกับสีที่ได้จากการอัดภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ในผลงานวิทยานิพนธ์ชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า

ภาพที่ 19 ผลงานภาพรวมยุค Blue Period ของปาโบล ปิกัสโซ

ที่มา: <https://ncxsql.com/picasso-classical-sculpture>

ภาพที่ 20 ผลงาน La Vie (1903), Pablo Picasso

ที่มา: <https://www.masterworksfineart.com/artists/pablo-picasso/blue-period>

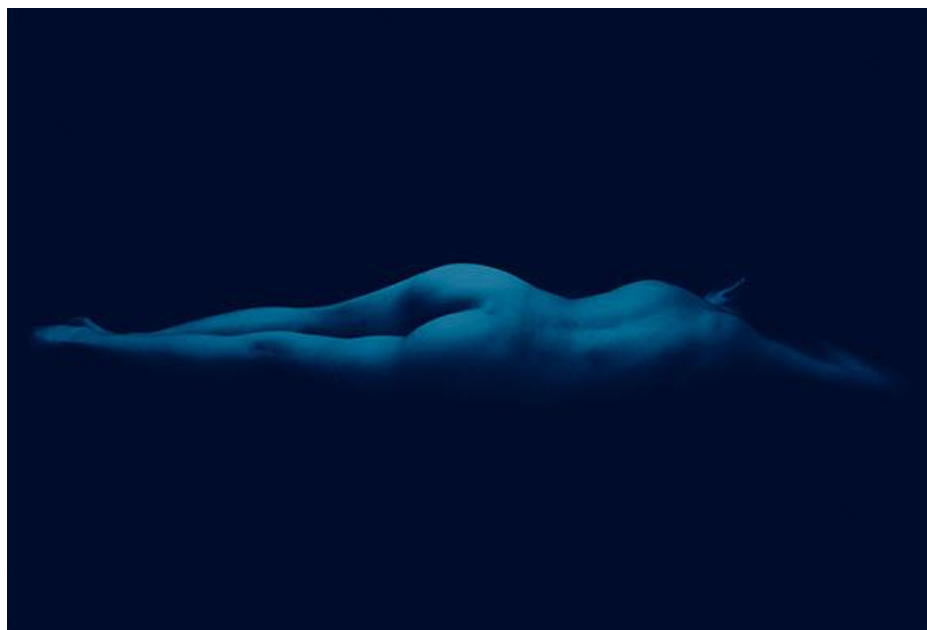
2.3.2 Kenro Izu

ช่างภาพชาวญี่ปุ่น ใช้กล้องถ่ายภาพขนาดใหญ่มาตั้งแต่ต้น นอกจากถ่ายภาพโบราณสถานแล้ว Kenro ยังทำงาน Nude และ Still Life อีกด้วย โดยตั้งเป็น self-project ซึ่งเป็นการตั้งโจทย์ให้ตนเอง และได้ทำเช่นนั้นมาตั้งแต่ต้นจนถึงปัจจุบัน ภาพที่เขาได้ผลิตมาจากเนกาตีฟทั้งหมด ไม่ว่าจะด้วยถ่ายกล้องขนาด 8 x 10 หรือ 11 x 14 หรือว่าจะเป็น 14 x 20 ล้วนแล้วแต่เป็นภาพที่มาจากการทำ Contact print ลงบนกระดาษที่เขาทำขึ้นมาเองทั้งสิ้น ถือเป็นศิลปิน ช่างภาพที่เป็นแรงบันดาลใจด้านเทคนิคของผู้เขียน

การทำ Contact print ถือเป็นเทคนิคหลักในการอัดภาพแบบ Cyanotype เพราะการอัดภาพลงบนวัสดุด้วยขนาดเท่าฟิล์มต้นฉบับนั้นถือเป็นเทคนิคเก่าแก่และมีความ Analog ทำให้เกิดการหวนระลึกถึงความหมายของการรอคอยในสมัยที่เทคโนโลยียังไม่เข้ามามีบทบาทกับชีวิตประจำวันเท่าปัจจุบัน และการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ให้ภาพที่มีความ Monotone ด้วยสีกลุ่มน้ำเงิน ฟ้ำและเขียวตามที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อความคิดถึงที่มีต่อ “บ้าน” ได้

ภาพที่ 21 ผลงาน Still life 1010B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu

ภาพที่ 22 ผลงาน Still life 1063B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu

ภาพที่ 23 ผลงาน Still life 1039B, Cyanotype over Platinum Palladium Print, Kenro Izu

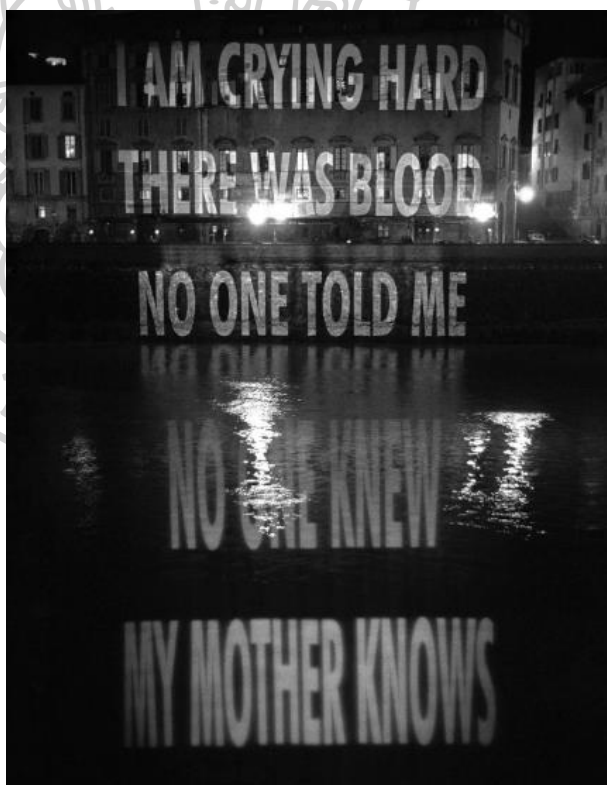
(ภาพที่ 21-23) ที่มา: <http://www.kenroizu.com/html/bl8.html>

2.3.3 Jenny Holzer

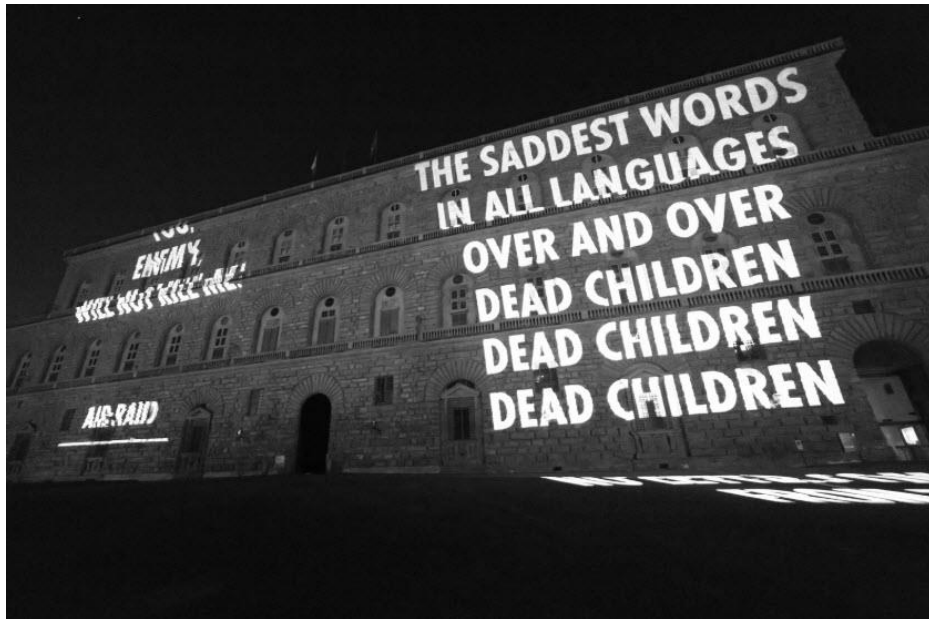
ศิลปิน Conceptual Art ศิลปินเน้นงานในด้านการใช้ตัวอักษรและข้อความเพื่อแสดงออก ต่อสถานการณ์ต่างๆ ของโลก โดยประกอบด้วยเทคนิคต่างๆ แต่เทคนิคที่ผู้เขียนสนใจคือการนำเครื่อง ฉายภาพขนาดใหญ่ ฉายวลีและข้อความที่เป็นส่วนหนึ่งของงานลงบนอาคาร สถานที่สาธารณะต่างๆ

ผลงานของศิลปินจัดเป็นงานศิลปะแบบ Installation Art แบบแปรผันตามพื้นที่เพราะการ ใช้ Projection ในสถานที่ต่างๆ นั้นให้ความหมายทางอารมณ์ ความรู้สึกที่ต่างกัน ซึ่งสิ่งสำคัญที่นำมา ฉายลงในแต่ละสถานที่นั้นก็คือ ข้อความที่มีขนาดไม่ยาวแต่ต้องสะท้อนอารมณ์และสามารถสื่อสาร กับผู้ชมผลงานได้ตามที่ต้องการ ผู้เขียนสนใจวิธีการใช้ Projection ของศิลปินเพราะการใช้อุปกรณ์ เหล่านี้ทำให้เกิดความหมายต่อชิ้นงานทั้งในแง่เทคนิคและตัวผลงานเอง ดังนั้นจึงเลือกที่จะใช้ วิธีการใช้ Projection โดยใช้เครื่องฉายฟิล์มสไลด์แบบโบราณเพื่อประกอบการฉายภาพถ่ายจากฟิล์ม ที่บันทึกความทรงจำที่สื่อถึงความหมายของวลี “คิดถึงบ้าน” ของชิ้นงานชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า

ภาพที่ 24 ผลงาน PROJECTIONS, Florence 1996, Jenny Holzer

ภาพที่ 25 ผลงาน PROJECTIONS, Florence 2017, Jenny Holzer

ภาพที่ 26 ผลงาน PROJECTIONS, San Diego 2007, Jenny Holzer
(ภาพที่ 24-26) ที่มา: <http://www.artnet.com/artists/jenny-holzer/>

2.3.4 Meghann Riepenhoff

ศิลปินช่างภาพ Contemporary Photographer ที่ทำงานเกี่ยวกับ Cyanotype มีผลงานและเอกลักษณ์ที่น่าสนใจด้านแนวคิด ลักษณะงานที่ค่อนข้างสมัยใหม่และดึงดูดความสนใจของผู้เขียนเป็นอย่างมาก ศิลปินใช้เทคนิคการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ประกอบกับการใช้เทคนิคพิเศษเฉพาะที่ทำให้ชิ้นงานที่ได้มีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว และผลงานชิ้นใหญ่ของศิลปินหากเป็นการอัดขยายภาพจากต้นฉบับศิลปินจะใช้วิธีการประกอบชิ้นส่วนของภาพให้กลายเป็นเฟรมใหญ่ภาพเดียวกัน ผลงานของศิลปินโดยมากจะเป็นลักษณะของงานรูปแบบนามธรรม และการที่ใช้เทคนิค Cyanotype เป็นหลักในการสร้างชิ้นงานศิลปินยังสร้างอัตลักษณ์ให้ชิ้นงานชุดนี้มีความพิเศษด้วยการใช้เกลือโรยบนชิ้นงานเพื่อให้เกิดพื้นผิวในภาพแต่ละภาพ ถือเป็นการคิดค้น ทดลองเพื่อสร้างสรรค์ที่น่าสนใจ ถึงแม้ชิ้นงานจะเป็นรูปแบบนามธรรมแต่ด้วยเทคนิคและสีแบบโมโนโทนและความหมายที่ซ่อนไว้ในทุกขั้นตอนของการสร้างงานกลับทำให้ชิ้นงานของศิลปินน่าสนใจและดึงดูดเป็นอย่างมาก

ภาพที่ 27 ผลงาน Littoral Drift1, Meghann Riepenhoff.

ภาพที่ 28 ผลงาน Littoral Drift2, Meghann Riepenhoff.

ภาพที่ 29 ภาพรวมงานจัดแสดงผลงาน Littoral Drift , Meghann Riepenhoff.

(ภาพที่27-29) ที่มา: <http://meghannriepenhoff.com/>

2.3.5 Jan Van Leeuwen

ศิลปินช่างภาพ Contemporary Photograph ชาวเนเธอร์แลนด์ อัมสเตอร์ดัมที่ทำงานเกี่ยวกับ Cyanotype ศิลปินสร้างงาน Still Life ด้วยเทคนิค Cyanotype เพื่อถ่ายทอดแสดงออกถึงอารมณ์และความคิด ทั้งยังแสดงออกถึงอารมณ์ที่ดิบ ตรงไปตรงมาในขณะเดียวกันก็เป็นการแสดงออกที่ไร้เสียงแต่กลับมีพลังและสื่ออารมณ์ออกมาจากงานภาพถ่าย Self Portrait ของศิลปินอย่างชัดเจน

ผู้เขียนคิดว่างานของศิลปินมีเส้นที่ตรงที่การนำภาพถ่าย Self Portrait มาอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype และได้ผลลัพธ์เป็น Self Portrait โทนสีฟ้าน้ำเงินแบบ Monotone และยังสามารถถ่ายทอดอารมณ์ของแบบในภาพ (ตัวของศิลปินเอง) ออกมาอย่างชัดเจน ในความคิดของผู้เขียนนั้นเนื่องจากผลลัพธ์ของเทคนิค Cyanotype ที่ให้ภาพออกมาเป็นสีน้ำเงินฟ้ามันยิ่งทำให้จุดสนใจของผู้ชมต่อชิ้นงานเพิ่มขึ้น เพราะการที่ภาพมีองค์ประกอบสีน้อยลง จะยิ่งทำให้จุดสนใจของภาพถูกดึงไปที่ประเด็นของท่าทางของแบบในภาพมากขึ้นและการที่มีสีเพียงกลุ่มเดียวในชิ้นงานถือเป็นการสื่อสารสิ่งที่ต้องการโดยใช้ความหมายและอารมณ์ของสีนั้นๆ เป็นหลัก ดังนั้นการที่ศิลปินแสดงออกผ่านภาพถ่าย Self Portrait ดันฉบับด้วยการแสดงท่าทางต่างๆ ที่ชัดเจนทางสีหน้าและสิ่งที่อยู่ในภาพจึงทำให้ผลงานออกมามีพลังในแบบที่เรียบง่ายซึ่งผู้เขียนสนใจและได้รับอิทธิพลมานั่นเอง

ภาพที่ 30 ผลงาน Cyanotype Portret 9, 14, 13

ภาพที่ 31 ผลงาน Cyanotype Prik 1, 2

(ภาพที่ 30-31) ที่มา: <http://members.chello.nl/j.leeuwen63/cyanotypes.html>

2.3.6 APOIAN

ช่างภาพชาวนิวยอร์กที่ทำงานถ่ายภาพ Portrait ในวงการถ่ายแบบ ผู้เขียนสนใจผลงานที่ศิลปินนำภาพถ่ายดิจิทัลได้นำมาขยายเป็นภาพหลายเฟรมแบบ Mosaic ด้วยเทคนิค Cyanotype ซึ่งเป็นการย้อนกลับระหว่างความจริงที่ว่าจากฟิล์มหรือ Analog To Digital เป็น Digital To Analog เพราะศิลปินทำงานเป็นช่างภาพที่ใช้การถ่ายภาพแบบระบบดิจิทัลเป็นหลัก ดังนั้นการนำเรื่องของเทคนิค Cyanotype เข้ามาประกอบในการนำเสนอภาพถ่ายจึงทำให้เรื่องราวสิ่งที่ภาพถ่ายต้องการจะสื่อกับผู้ชมมีความน่าสนใจเพิ่มขึ้น คล้ายกับวิธีการที่ผู้เขียนต้องการนำมาใช้ประกอบการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า เพราะในกระบวนการนำภาพที่ได้จากการถ่ายด้วยกล้องฟิล์มมาตัดต่อลดทอนรายละเอียดในภาพด้วยโปรแกรม Photoshop นั้นถือเป็นการกลับไปมาระหว่าง Analog to Digital และ Digital to Analog อย่างเช่นขั้นตอนการนำภาพถ่ายที่ผ่านการตัดต่อด้วยโปรแกรม Photoshop แล้วมาอัดขยายด้วยกระบวนการเทคนิค Cyanotype

ภาพที่ 32 ผลงาน 'Float1' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014.

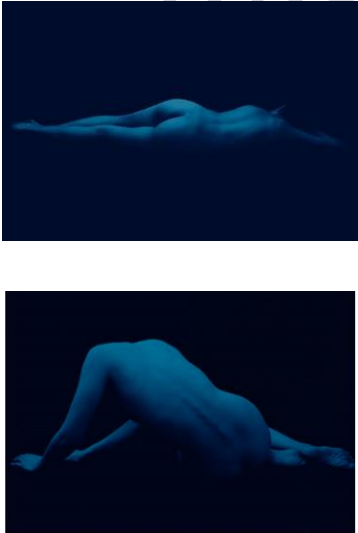
ภาพที่ 33 ผลงาน 'Swim' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014.

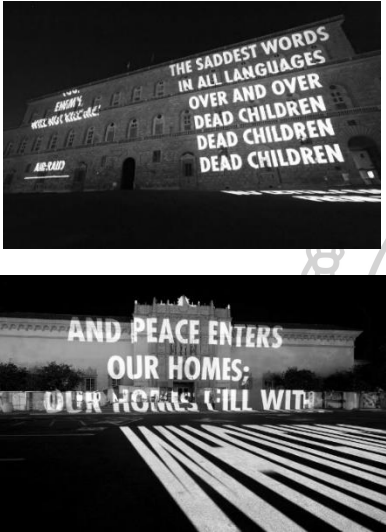
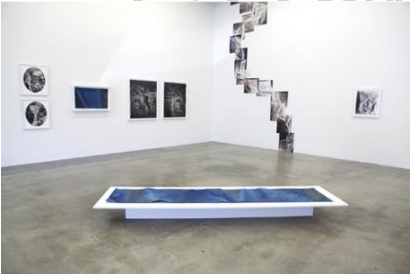

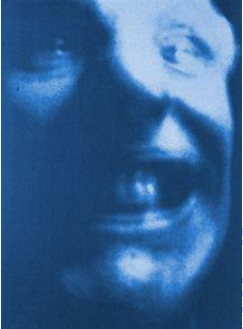
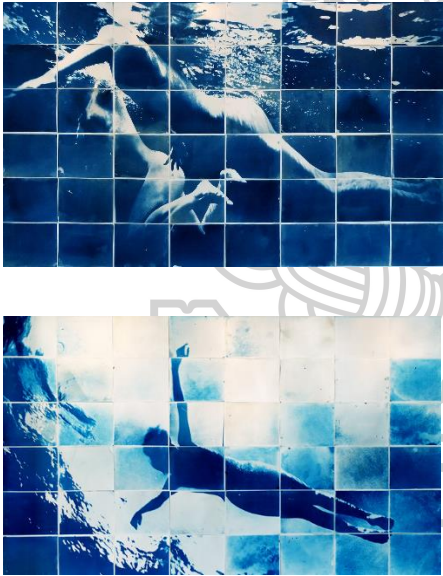
ภาพที่ 34 ผลงาน 'Float' one of the photos in APOIAN's Mosaic Cyanotypes, 2014.

(ภาพที่ 32 - 34) ที่มา: <http://www.apoian.net/>

ตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์อิทธิพลจากผลงานของศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งาน

ผลงานของศิลปิน	อิทธิพลด้านรูปแบบ	อิทธิพลด้านเทคนิค	อิทธิพลด้านแนวคิด/เนื้อหา	สรุปอิทธิพลที่มีต่อการสร้างสรรค์งาน
<p>1. Pablo Picasso</p> 	ศิลปะรูปแบบ 2 มิติ	การใช้สีฟ้า-น้ำเงินเป็นโทนหลักของงาน เพื่อสื่ออารมณ์	การแสดงออกถึงความรู้สึกที่รุนแรงแบบนิ่งสงบ ไม่ไว้วางใจ แต่มีความเศร้าและทุกข์ตรมอยู่ในตัวงาน รวมทั้งความโหยหาของตัวศิลปินที่สร้างผ่านงาน	สีที่ศิลปินใช้ในการสร้างงาน และสื่ออารมณ์ผ่านงาน
<p>2. Kenro Izu</p> 	ศิลปะรูปแบบ 2 มิติ	แบบสื่อผสม คือ ภาพถ่าย และเทคนิค Alternative Photograph หรือ Cyanotype	-	การใช้ภาพถ่ายจากฟิล์มมาอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype

ผลงานของศิลปิน	อิทธิพลด้าน รูปแบบ	อิทธิพลด้าน เทคนิค	อิทธิพลด้าน แนวคิด/ เนื้อหา	สรุปอิทธิพล ที่มีต่อการ สร้างสรรค์ งาน
<p>3. Jenny Holzer</p> 	<p>รูปแบบ 3 มิติ แบบจัดวาง (Installation Art)</p>	<p>การฉาย Projection ข้อความ ตัวอักษรลงบนอาคาร หรือพื้นที่สาธารณะขนาดใหญ่</p>	<p>การแสดงออกถึงความรู้สึกและกระตุ้นให้สาธารณชนส่วนใหญ่ได้ตระหนักถึงสิ่งที่ต้องการนำเสนอเกี่ยวกับเหตุการณ์และประเด็นต่างๆ ของโลก</p>	<p>เทคนิคการนำเสนอผลงานแบบ Projection บนพื้นที่สาธารณะ</p>
<p>4. Meghann Riepenhoff</p> 	<p>รูปแบบ 3 มิติ แบบจัดวาง (Installation Art)</p>	<p>แบบสื่อผสม คือ ภาพถ่าย และเทคนิค Alternative Photograph หรือ Cyanotype</p>	<p>-</p>	<p>การใช้ภาพถ่ายจากฟิล์มมาอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype และการจัดวางงาน</p>

ผลงานของศิลปิน	อิทธิพลด้าน รูปแบบ	อิทธิพลด้าน เทคนิค	อิทธิพลด้าน แนวคิด/ เนื้อหา	สรุปอิทธิพล ที่มีต่อการ สร้างสรรค์ งาน
5. Jan Van Leeuwen 	ศิลปะ รูปแบบ 2 มิติ	แบบสื่อผสม คือ ภาพถ่าย และเทคนิค Alternative Photograph หรือ Cyanotype	การจัดวาง องค์ประกอบ ในภาพถ่าย	การ บันทึกภาพ เหตุการณ์ใน ช่วงขณะที่ เสนอมุมมอง ใหม่และเป็น ความจริงที่ ตรงไปตรงมา
6. APOIAN 	ศิลปะ รูปแบบ 2 มิติ	แบบสื่อผสม คือ ภาพถ่าย และเทคนิค Alternative Photograph หรือ Cyanotype / การขยาย ภาพแบบ เฟรมเดียวให้ กลายเป็น ภาพหลาย เฟรมต่อกัน	การ ย้อนกลับ เรื่องของ Digital to Analog และ Analog to Digital	การใช้ ภาพถ่ายจาก ฟิล์มมาอัด ขยายด้วย เทคนิค Cyanotype และการจัด วางงานแบบ Mosaic

จากตารางที่ 1 ตารางวิเคราะห์อิทธิพลจากผลงานของศิลปินที่มีผลต่อการสร้างสรรค์งานนี้ ทำให้ได้ข้อสรุปว่า ในการสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* ได้รับอิทธิพลและแนวคิดด้านงานศิลปะภาพถ่าย 2 มิติ เทคนิค Alternative Photography ด้วยการจัดวางรวมไปถึง การแสดงออกในเรื่องที่ต้องการสื่อให้ผู้ชมเข้าใจผ่านการตระหนักและไตร่ตรองของตัวผู้ชมเอง มากกว่าที่จะชี้แนะ ด้วยลักษณะของการนำภาพถ่ายมานำเสนอด้วยลักษณะของการขยายภาพจากเฟรมเดียวเป็นแบบหลายเฟรม ลักษณะแบบ Mosaic ประกอบการใช้ Projection การเลือกรูปแบบ เทคนิค โทนสีและการสื่อความหมายของผลงาน

บทที่ 3

วิธีการดำเนินการสร้างสรรค์

จากการศึกษาค้นคว้าข้อมูลเกี่ยวกับการโหยหาอดีต (Nostalgia) การหวนระลึก คิดถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วทั้งที่ปัจจุบันยังมีสิ่งนั้นอยู่หรือไม่มีแล้วก็ตามนั้น การแสดงออกความรู้สึกเมื่อได้คิดถึง นึกถึงอดีตเหล่านั้นผ่านผลงานศิลปะแบบสื่อผสมจัดวาง ด้วยเทคนิคการอัดขยายภาพฟิล์มแบบ Alternative Photograph ที่เรียกว่า Cyanotype ซึ่งให้ผลของภาพออกมาเป็นสีโทนน้ำเงิน (Blue Print) ทำให้ความคิดถึงมีความหมายมากขึ้นทั้งในความหมายผ่านผลงานและด้วยเทคนิคอันมีประวัติยาวนานเก่าแก่ที่ตั้งใจจะทำให้เกิดการหวนระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้ว

3.1 แนวความคิดและแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน

การคิดถึง “บ้าน” ในความหมายของผู้เขียนที่ดีความออกมาในรูปแบบของผลงานทางศิลปะชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* นั้น ประกอบไปด้วยแนวคิดและแรงบันดาลใจจากองค์ประกอบต่อไปนี้เป็นหลัก

3.1.1 การสูญเสียบุคคลและสัตว์เลี้ยงอันเป็นที่รัก

ในช่วงชีวิตที่ผ่านมาตั้งแต่เกิดจนปัจจุบัน ผู้เขียนพบกับความสูญเสียบุคคลอันเป็นที่รักของครอบครัวไปหลายคน หนึ่งในนั้นมีผลกระทบและสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้เขียนอยากสร้างสรรค์ผลงานศิลปะชุดนี้คือ พี่ชายและลัคกี้ สุนัขที่เป็นสัตว์เลี้ยงในความรับผิดชอบของผู้เขียน โดยการสูญเสียทั้งสองอย่างนี้กระทบกระเทือนจิตใจของผู้เขียนเป็นอย่างมากตั้งแต่เกิดขึ้นจนถึงปัจจุบัน เมื่อเกิดการสูญเสียในระยะแรกนั้นความเศร้าเสียใจคือความรู้สึกหลักและกินพื้นที่ภายในจิตใจไปมากมาย แต่เมื่อเวลาผ่านไปเกิดการเปลี่ยนรูปของความเศร้า การคิดถึงเรื่องราวที่ผ่านมาแล้วให้เห็นคุณค่าของการสร้างความทรงจำาร่วมกัน ถึงแม้ว่า ภาพความทรงจำอาจจะไม่ได้ชัดเจนทุกรายละเอียด แต่ทว่าความอบอุ่นของช่วงเวลาที่ได้ใช้ร่วมกันยังคงชัดเจนและรู้สึกได้อย่างชัดเจน เหมือนภาพของบุคคลที่ถือว่าเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของครอบครัว เพราะไม่ว่าเวลา สถานที่หรือปัจจัยภายนอกใดๆ จะเปลี่ยนแปลงไปแต่ “บ้าน” จะไม่สมบูรณ์หากขาดสมาชิกในครอบครัวไป

ภาพที่ 35 ลัคกี้ สุนัขของผู้เขียน
ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อปีพ.ศ. 2553

3.1.2 ภาพถ่ายฟิล์มที่บันทึกความทรงจำในวัยเด็กที่ได้อยู่ร่วมกับพี่ชายและครอบครัว

ภาพที่ 36 สวนสัตว์ซาฟารีเวิลด์

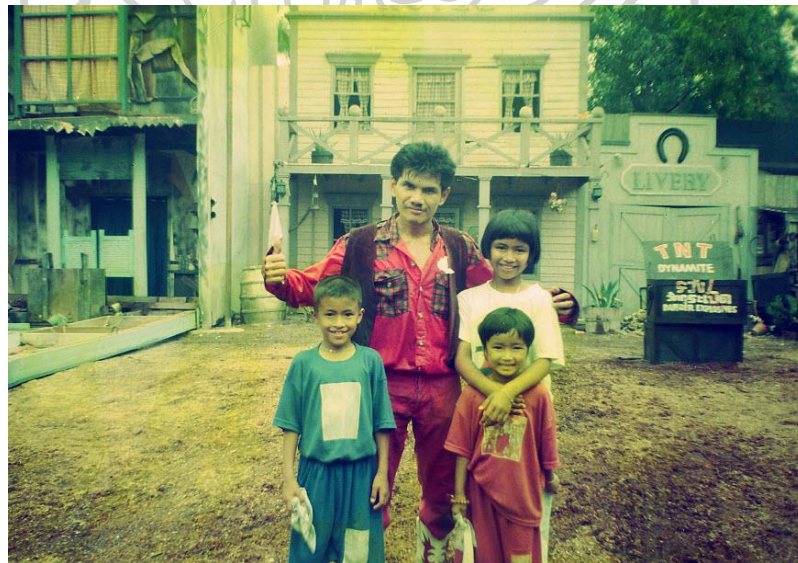

ภาพที่ 37 เครื่องเล่นหวดปลาหมึกกับพี่สาวและพี่ชาย

ภาพที่ 38 ชมการแสดงโขนพระราชทานครั้งแรกด้วยกัน ณ ศูนย์วัฒนธรรมฯ

ภาพที่ 39 ชมการแสดงชุดหมู่บ้าน Cowboy ที่ซาฟารีเวิลด์วันที่ 2

ภาพที่ 40 3 คนพี่-น้องเตรียมพร้อมออกเดินทาง

ภาพที่ 41 นกแก้วมาคอว์ที่ซาฟารีเวิลด์

(รูปที่35-41) ที่มา: ภาพถ่ายฟิล์มเก่าตั้งแต่ปีพ.ศ. 2538 - 2542

3.2 รูปแบบของงานสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* นี้ผู้เขียนสร้างสรรค์โดยใช้รูปแบบศิลปะ 2 มิติ แบบจัดวาง (Installation Art) บนพื้นที่เพื่อสื่อความหมายของภาพถ่ายที่ถูกนำมาอัดขยายด้วยกระบวนการ Alternative Photography หรือ Cyanotype ประกอบการฉายภาพสถานที่และสิ่งต่างๆ ที่ทำให้ผู้เขียนหวนระลึก นึกถึง *บ้าน* ด้วยเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ที่คงความเป็น Analog หรือยุคก่อนหน้าที่จะเป็นช่วงเวลาของระบบ Digital ของภาพถ่ายฟิล์มเอาไว้ ในขณะที่เดียวกันผลงานทุกชิ้นเองก็ต้องผ่านกระบวนการตัดต่อและปรับค่าด้วยโปรแกรม Adobe Photoshop CS6 เพื่อสร้างผลงานให้ได้ตรงตามจุดมุ่งหมายที่ต้องการจะสื่อสารออกมาก่อนที่จะเข้าสู่กระบวนการอัดขยายแบบ Cyanotype ลงบนวัสดุทั้งผ้าและกระดาษสา

3.3 วิธีการดำเนินงาน

ในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* นี้ เพื่อความชัดเจน จึงวางแผนตามขั้นตอนดังนี้

3.3.1 ศึกษา และทำความเข้าใจผลงานศิลปะ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูล เอกสาร บทความ งานวิจัย และข้อมูลที่เกี่ยวข้อง แนวคิด/ทฤษฎีการถ่ายภาพด้วยกล้องฟิล์ม รวมไปถึงงานถึง Alternative Photography

3.3.2 ศึกษาเรียนรู้ ข้อมูลต่างๆ จากการทดลองปฏิบัติจริง ด้วยการสร้างสรรค์ด้านเทคนิควิธีการ ที่ตรงกับแนวคิดการสร้างสรรค์ อาทิเช่น เข้าร่วมกิจกรรมเพื่อหาความรู้เพิ่มประสบการณ์ในการสร้างผลงานด้วยเทคนิค Cyanotype แล้วจึงนำมาปรับปรุงและประยุกต์ใช้ในแบบของตัวเอง

3.3.3 วิเคราะห์ข้อมูลของศิลปิน ด้านแนวคิด กระบวนการสร้างสรรค์ เทคนิควิธีการเพื่อสร้างแนวทางในการสร้างสรรค์งานในแบบของตัวเอง

3.3.4 สร้างสรรค์ผลงานชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* ด้วยองค์ความรู้และเทคนิคที่ประมวลได้จากการฝึกฝนและทดลองมาทั้งหมด

3.4 รายละเอียดของระยะเวลาในการดำเนินงาน

ตารางที่ 2 ตารางรายละเอียดของระยะเวลาในการดำเนินงาน

รายละเอียดในการดำเนินงาน	เดือน						หมายเหตุ
	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	
เสนอหัวข้อในการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์ แนวคิด และแรงบันดาลใจในการสร้างสรรค์ผลงาน กับ กรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา							
เสนอแบบร่างผลงานชิ้นที่ 1 กับคณะกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และปฏิบัติงานชิ้นที่ 1-2							
เสนอแบบร่างผลงานชิ้นที่ 2 กับคณะกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และปฏิบัติงานชิ้นที่ 3-4							
เสนอแบบร่างผลงานชิ้นที่ 3 กับคณะกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษา และปฏิบัติงานชิ้นที่ 5-6							
คณะกรรมการ และอาจารย์ที่ปรึกษาคัดเลือก ผลงานเพื่อใช้ในการจัดนิทรรศการ							
นิทรรศการการแสดงผลงานของนักศึกษา ระดับปริญญาโท สาขาทัศนศิลป์ศึกษา รุ่นที่ 9 ณ หอศิลป์บรมราชกุมารี คณะจิตรกรรม ประติมากรรม และภาพพิมพ์							
สอบจบโดยคณะกรรมการ อาจารย์ที่ปรึกษา และ ผู้ทรงคุณวุฒิภายนอก							

3.5 วัสดุอุปกรณ์ในการดำเนินงาน

3.5.1 วัสดุที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- กระดาษสาเชียงใหม่
- ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ผ้าออกฟอร์ดสีขาว ผ้ามุ้ง
- फिल्मถ่ายภาพสำหรับกล้องฟิล์ม
- แผ่นใสสำหรับเครื่องพิมพ์ Inkjet
- ไม้ยาง
- ผงสารเคมี Ammonium Ferric Citrate (สีเขียว)
- ผงสารเคมี Potassium Ferricyanide (สีแดงส้ม)
- น้ำกลั่นและไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์ 3%

ภาพที่ 42 ผงสารเคมี Ammonium Ferric Citrate, ผงสารเคมี Potassium Ferricyanide, น้ำกลั่น, ไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์

ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเองเมื่อ 2 มีนาคม 2562

3.5.2 อุปกรณ์ที่ใช้ในการสร้างสรรค์

- กล้องถ่ายภาพฟิล์ม

ภาพที่ 43 กล้องถ่ายภาพแบบฟิล์ม SLR Canon EOS Kiss

- เครื่องฉายฟิล์มสไลด์ Kodak Ektalite 500 Slide Projector

ภาพที่ 44 เครื่องฉายฟิล์มสไลด์

(รูปที่ 42-44) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเองเมื่อ 2 มีนาคม 2562

ภาพที่ 45 ชุดวัสดุ อุปกรณ์สำหรับสร้างภาพจากเทคนิค Cyanotype

ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเองเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- ชุดอุปกรณ์สำหรับสร้างภาพจากเทคนิค Cyanotype

- ปีกเกอร์

- เครื่องชั่งตวงสารเคมี

- แปรงทาสี

- กระดาษใส่สารเคมี

- ไม้กระดานอัด

- กระดาษ

- ไฟนีออน Black Light UV

ภาพที่ 46 หลอดไฟนีออน Black Light UV

- ท่อPVC และชุดสายไฟ

ภาพที่ 47 ท่อPVC และชุดสายไฟ

(รูปที่ 46-47) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเองเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- โปรแกรม Adobe Photoshop CC
- กรรไกร, มีดคัตเตอร์

3.6 เทคนิค ขั้นตอน และกระบวนการ

กระบวนการ ขั้นตอนในการสร้างสรรค์ผลงานชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* แบ่งเป็น 3 ส่วนหลักตามกระบวนการในการสร้างสรรค์ คือ

3.6.1 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype

3.6.1.1 การเตรียมไฟล์ภาพเพื่อนำไปใช้สร้างงาน

3.6.1.2 การเตรียมสารเคมีในอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype

3.6.1.3 การอัด ขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype

3.6.2 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์

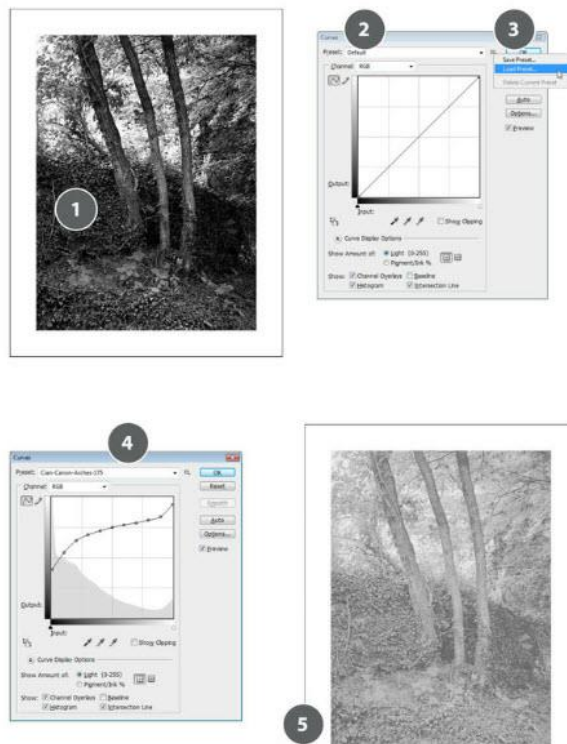
3.6.3 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน

โดยแต่ละกระบวนการ มีรายละเอียดขั้นตอน ดังนี้

3.6.1 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype

3.6.1.1 การเตรียมไฟล์ภาพเพื่อนำไปใช้สร้างงาน

- นำภาพถ่ายฟิล์มสแกนลงเครื่องคอมพิวเตอร์ ใช้โปรแกรม Adobe Photoshop CC เลือกเมนู Image > Invert จากนั้นทำการปรับค่า Curve หรือระดับกราฟของความเข้มของภาพให้เป็นลักษณะกราฟดังรูปตัวอย่าง

ภาพที่ 48 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 1

ภาพที่ 49 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 2

- พิมพ์ภาพที่ผ่านการปรับค่า Curve และ Invert ค่าสีแล้วลงบนแผ่นใสสำหรับ Inkjet Printer เพื่อนำมาทดสอบหาค่าน้ำหนักสีที่เหมาะสมด้วยเทคนิค Cyanotype

ภาพที่ 50 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 3

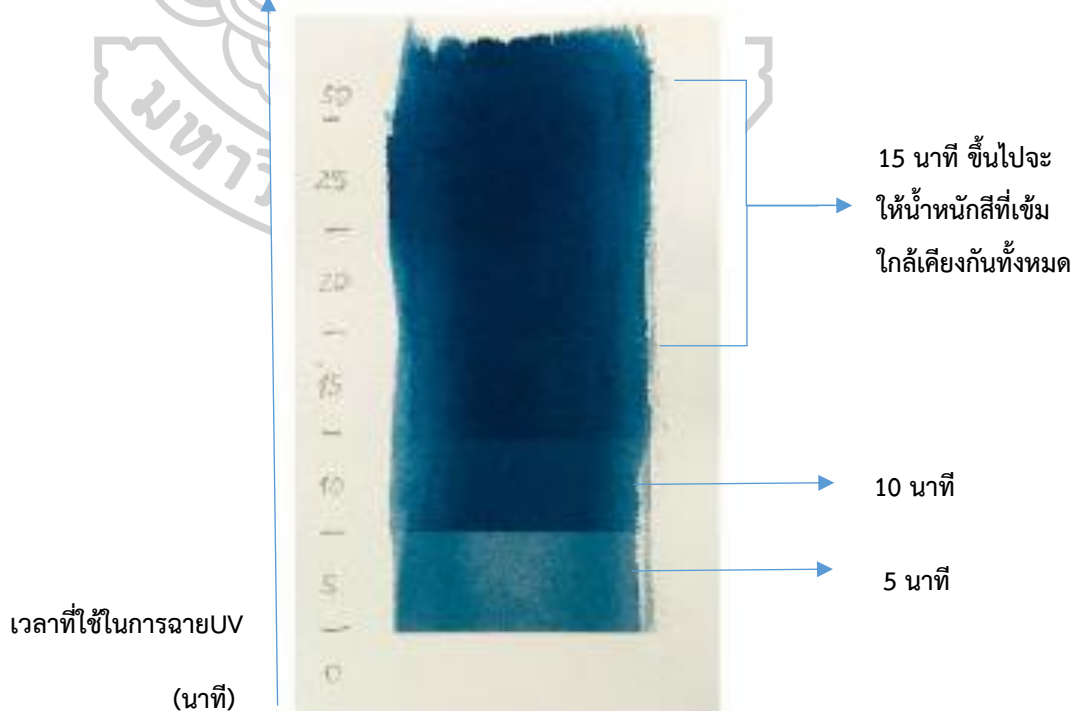
(รูปที่ 48-50) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเองเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- ทดสอบค่าน้ำหนักรีด โทนสี ความคมชัดของภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ลงบนวัสดุที่เลือก ทั้งผ้าขาวและกระดาษสา โดยค่าน้ำหนักรีดความเข้มของสีที่ได้จะมีความต่างกันทั้งจากเวลาในการฉายแสง UV และเนื้อของวัสดุที่นำมาเป็นฉากรับภาพ

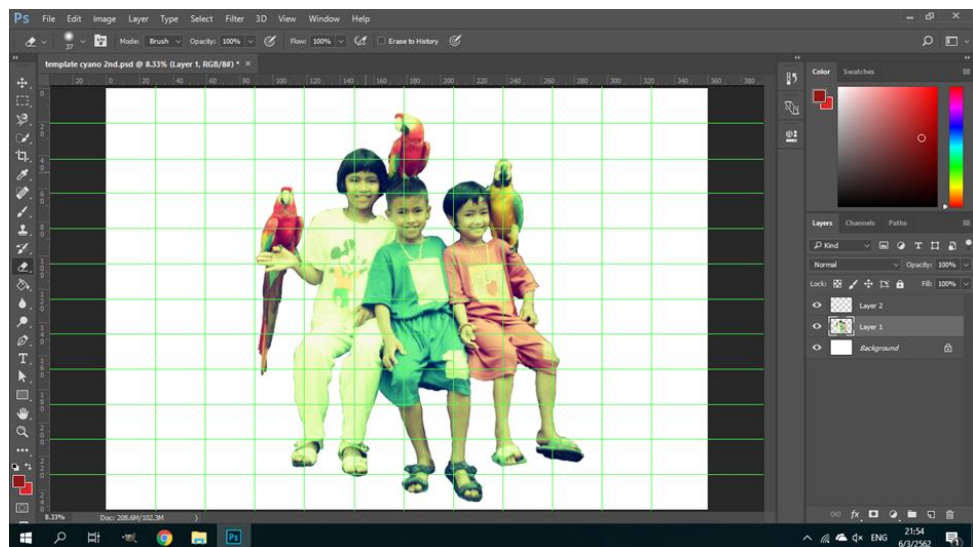
ภาพที่ 51 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 4

- เมื่อได้ค่าน้ำหนักรีดของสีฟ้าที่ต้องการและทำการจดบันทึกเวลาที่ใช้ในการฉายแสง UV บนวัสดุที่ต้องการเอาไว้

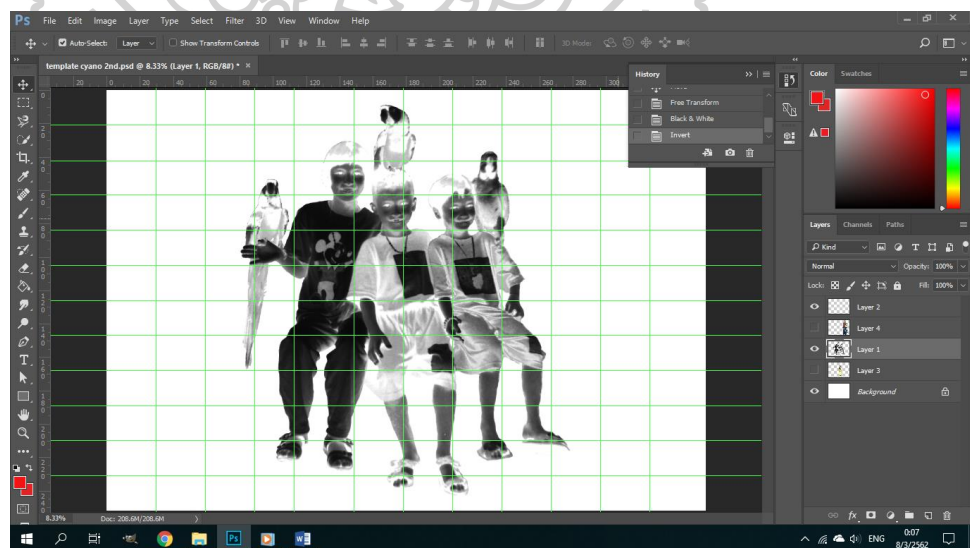
ภาพที่ 52 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 5

- จากนั้นนำภาพถ่ายฟิล์มที่ต้องการนำมาอัดขยาย มาตัดต่อเอาฉากพื้นหลังออกและขยายขนาดในโปรแกรม Photoshop CC ให้ภาพหนึ่งภาพแบ่งเป็นส่วนเหมือนจิ๊กซอว์ขนาด A4 ต่อกันตามรูปที่ 53

ภาพที่ 53 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 6

- เลือกเมนู Image > Invert จากนั้นทำการปรับค่า Curve หรือระดับกราฟของความเข้มของภาพ

ภาพที่ 54 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 7

- เลือกตัดส่วนจิกซอร์ของภาพตามส่วนที่ตีกรอบ ขนาด A4 พิมพ์ออกมาลงบนแผ่นใส ขนาด A4 ด้วย Inkjet Printer

- จากนั้นนำแผ่นใสที่พิมพ์ส่วนประกอบของภาพมาผ่านกระบวนการอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype

3.6.1.2 การเตรียมสารเคมีเพื่อใช้อัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype

- ส่วนที่ 1 ชั่งตวงผง Ammonium Ferric Citrate (สีเขียวเหลือง) จำนวน 20 กรัม
- ส่วนที่ 2 ชั่งตวงผง Potassium Ferricyanide (สีแดงส้ม) จำนวน 8 กรัม

ภาพที่ 55 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 8

- นำส่วนที่ 1 ผสมน้ำกลั่น 80 มิลลิลิตร เติมให้ได้ 100 มิลลิลิตรแล้วคนให้เข้ากัน แยกเก็บไว้ (1)
- นำส่วนที่ 2 ผสมน้ำกลั่น 80 มิลลิลิตร เติมให้ได้ 100 มิลลิลิตรแล้วคนให้เข้ากัน แยกเก็บไว้ (2)

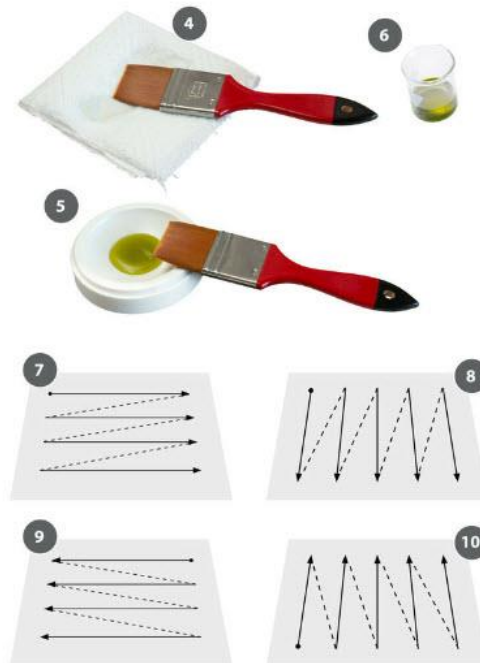
ภาพที่ 56 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype 9

- ผสมสารละลายส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ในอัตราส่วนที่เท่ากัน จะได้สารไวแสงสำหรับสร้างงานด้วยเทคนิค Cyanotype ที่เพียงพอต่อการเคลือบกระดาษในแต่ละครั้ง

3.6.1.3 การอัด ขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype

- ระบายสารไวแสงที่ได้จากการผสมสารละลายส่วนที่ 1 และ 2 ลงบนกระดาษตามต้องการ ทิศทางการระบายตามตัวอย่างภาพที่ 54

ภาพที่ 57 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype10

- รอกระดาษแห้งราว 20-30 นาที ขึ้นอยู่กับสภาพอากาศและความชื้นสัมพัทธ์ โดยวางกระดาษหรือผ้าที่ระบายสารไวแสงแล้วในแนวราบก่อน เมื่อแห้งหมดแล้วจึงนำไปแขวนตากบนราว โดยขั้นตอนทั้งหมดต้องทำในสถานที่ที่ปราศจากแสง UV เพราะสารไวแสงจะทำปฏิกิริยากับ UV

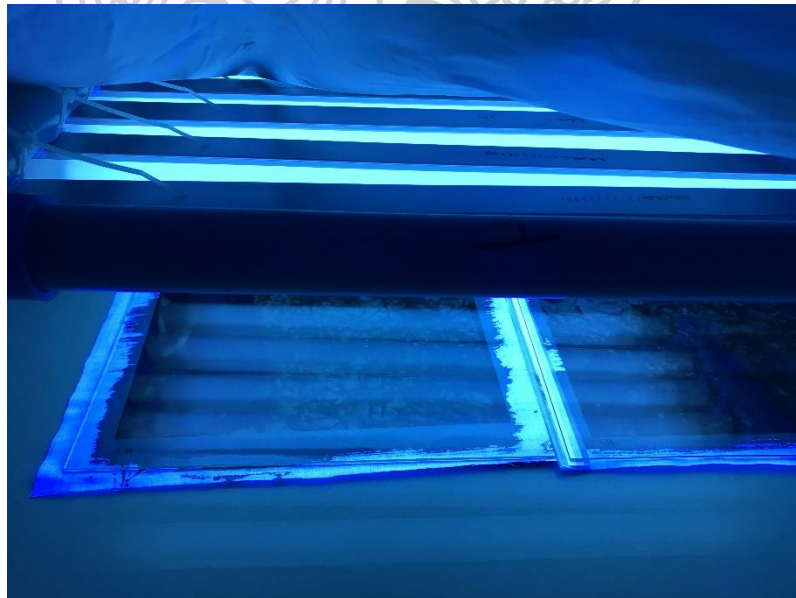
ภาพที่ 58 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype11

- นำแผ่นใสที่พิมพ์ภาพแบบเนกาทีฟที่invertค่ามาแล้ว วางลงบนกระดาษหรือผ้าที่เคลือบสารไวแสง ซึ่งแห้งแล้ว จัดวางตำแหน่งให้พอดี

ภาพที่ 59 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype12

- นำกระดาษหรือผ้าที่วางแผ่นใสไว้ข้างบน วางใต้แสง UV Black Light ตามเวลาที่ต้องการ (ตามความเข้มของสีน้ำเงินที่ได้ทดลองมาคือ 10 นาที) จากนั้นพื้นที่ที่ถูกแสงมากจะเปลี่ยนเป็นสีเทาดำ

ภาพที่ 60 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype13

(ภาพที่ 51-60) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- เมื่อครบเวลา 10 นาที นำกระดาษมาล้างน้ำจนกระทั่งสีเหลืองที่ปนออกมากับน้ำถูกชะจนหมด โดยน้ำก่อนสุดท้ายสามารถเร่งกระบวนการให้สีฟ้าเข้มขึ้นโดยนำผ้าหรือกระดาษไปจุ่มลงในไฮโดรเจนเพอร์ออกไซด์ผสมน้ำครึ่งลิตร แล้วนำไปล้างน้ำเปล่า จากนั้นจึงนำไปผึ่ง ตากให้แห้ง สีฟ้าจะเข้มขึ้นตามเวลาที่ภาพถูกออกซิไดซ์จากออกซิเจนในอากาศ

ภาพที่ 61 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype14
ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- นำส่วนประกอบของภาพที่ได้จากการอัดขยายด้วยเทคนิค Cyanotype มาต่อเรียงกันให้เป็นภาพ
ผืนใหญ่และทำการเย็บต่อกัน ทั้งภาพที่ประกอบจากกระดาษและผ้า โดยมีผลงานทั้งหมด 2 ชุด ชุด
ละ 3 ชั้น

ชุดแรก อัดขยายลงบนผ้าทั้งสามชนิด ขนาด 2.7 x 1.68 เมตร จำนวน 2 ชั้น

ขนาด 2.3 x 2.1 เมตร จำนวน 1 ชั้น

ชุดที่สอง อัดขยายลงบนกระดาษสาเชียงใหม่ และขนาด 1.05 x 1.5 เมตร จำนวน 3 ชั้น

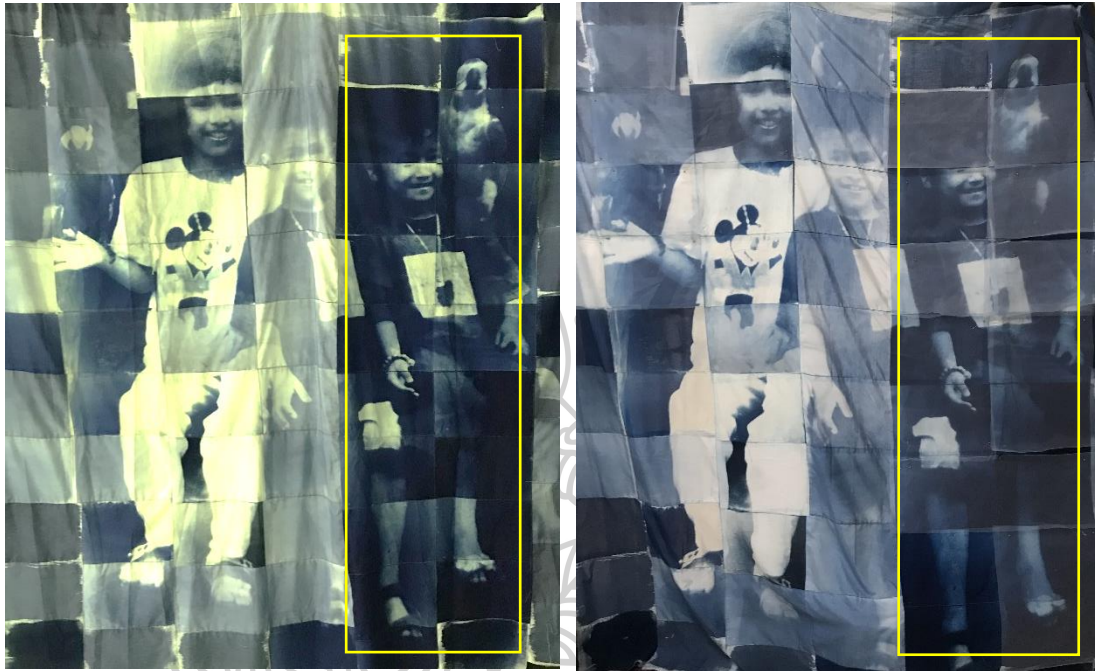

ภาพที่ 62 กระบวนการอัดขยายภาพฟิล์มต้นแบบด้วยเทคนิค Cyanotype15

ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- เนื่องจากเมื่อประกอบงานจากชิ้นส่วนของผ้าหลายๆ ชิ้น แล้วมองภาพรวมของผลงานที่ได้ นั้น พบว่ามีน้ำหนักภาพบางจุดเข้มเกินไป เนื่องจากผ้าที่นำมาใช้มีหลายชนิด คุณสมบัติการซึมซับสาร ทำให้มีผลต่อการฉายภาพจากฟิล์มสไลด์ ดังนั้นจึงทำการแก้ปัญหา โดยนำผ้ามุ้งขาวบาง มาเย็บทับบนจุดที่ต้องการให้น้ำหนักจางลงดังรูปที่ 60 และ 61

ภาพที่ 63 ผลงานก่อน(ซ้าย) และหลัง (ขวา) แก้ไขน้ำหนักที่เข้มเกินไปในบางจุด

ภาพที่ 64 การแก้ไขปัญหา โดยการนำผ้ามุ้งขาวบางมาเย็บทับส่วนที่เข้มเกินไป (รูปที่63-64) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 2 มีนาคม 2562

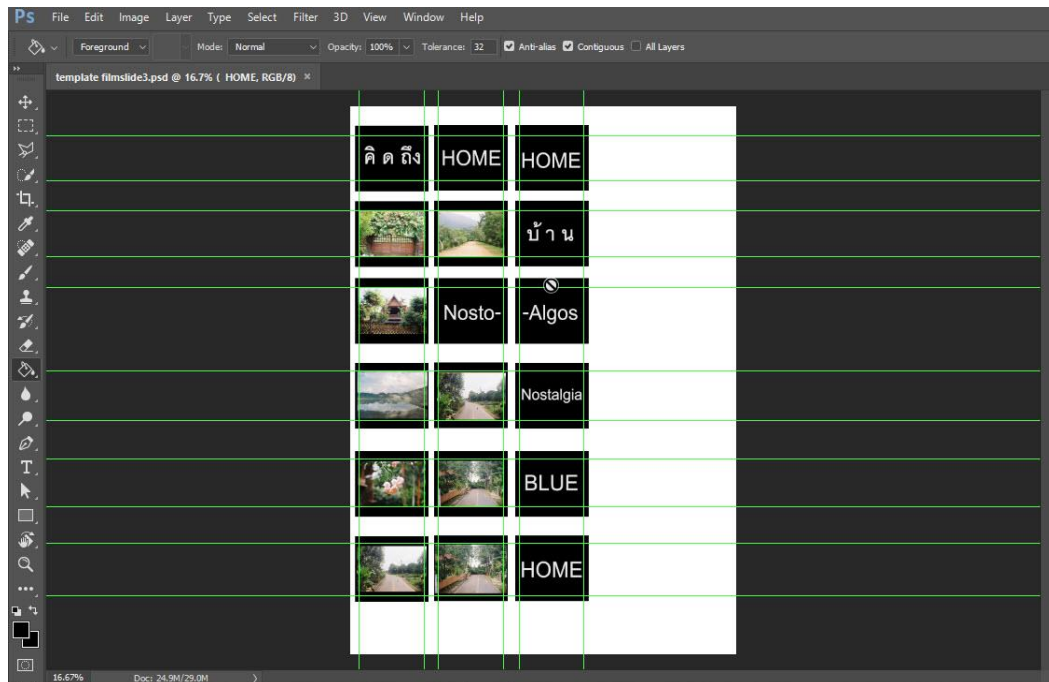

3.6.2 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์

- นำไฟล์ภาพถ่ายฟิล์มบรรยากาศที่บ้านและภาพที่บันทึกความทรงจำสมัยอดีตที่ทำให้หวนนึกถึงอดีตมาเรียงลงบนกรอบขนาดเท่ากับกรอบของฟิล์มสไลด์ ในโปรแกรม Photoshop CC จากนั้นพิมพ์ภาพลงบนแผ่นใสด้วย Inkjet Printer

ภาพที่ 65 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 1
 ที่มา: ผู้เขียนถ่ายด้วยกล้องฟิล์ม Canon EOS KISS

ภาพที่ 66 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 2

ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 2 มีนาคม 2562

- นำแผ่นใสที่พิมพ์ออกมาตัดและใส่เข้ากรอบฟิล์มสไลด์ทั้ง 36 ภาพ ตามจำนวนของรูปในม้วนฟิล์ม 1 ม้วน

ภาพที่ 67 กระบวนการเตรียมภาพเพื่อใช้กับเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ 3

3.6.3 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน

ภาพที่ 68 ภาพรวมผลงานวิทยานิพนธ์ทั้ง 6 ชิ้น ก่อนการนำไปจัดวางสถานที่จริง

ภาพที่ 69 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 1
(ภาพที่ 68-69) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562

ภาพที่ 70 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 2

ภาพที่ 71 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 3
(ภาพที่70- 71) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562

ภาพที่ 72 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 4

ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562

ภาพที่ 73 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 5

ภาพที่ 74 การติดตั้งและจัดเตรียมพื้นที่จัดแสดงผลงาน 6
(ภาพที่ 73-74) ที่มา: ผู้เขียนถ่ายเมื่อ 10 พฤษภาคม 2562

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์การสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ผลงานนับเป็นส่วนสำคัญของการทำงานสร้างสรรค์เพราะถือว่าการช่วยให้ศิลปินได้สำรวจตนเองตั้งแต่ที่มา แนวคิด รูปแบบ เทคนิค จุดประสงค์ไปจนถึงประโยชน์ที่แท้จริงของการสร้างงานแต่ละชิ้นขึ้นมา เพราะหากขาดการวิเคราะห์แล้วผลงานก็คงขาดค่าน้ำหนักความน่าสนใจไปอย่างน่าเสียดาย

ศาสตราจารย์เกียรติคุณปรีชา เกาทอง (2561) ได้กล่าวไว้ว่า “การสร้างสรรค์งานศิลปะนั้น ศิลปินก็เหมือนนักวิจัยและงานศิลปะก็คืองานวิจัย” ประโยคนี้สามารถอธิบายความสำคัญและกระบวนการในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะได้ชัดเจนว่า งานศิลปะไม่ได้เกิดขึ้นด้วยความไร้แก่นสารหรืออารมณ์ล่องลอย แต่มีสาเหตุ เหตุผลที่ทำให้ต้องมีการไตร่ตรองและสร้างเป็นชิ้นงานแต่ละชิ้นขึ้นมาอย่างมีนัยยะ

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* มีที่มาจากแรงบันดาลใจในการโหยหาอดีต (Nostalgia) การหวนระลึก คิดถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วทั้งที่ปัจจุบันยังมีสิ่งนั้นอยู่หรือไม่มีแล้วก็ตามนั้นส่งผลให้มีการแสดงออกความรู้สึกเมื่อได้คิดถึง นึกถึงอดีตเหล่านั้นผ่านผลงานศิลปะแบบสื่อผสมจัดวาง ด้วยเทคนิคการอัดขยายภาพฟิล์มแบบ Alternative Photograph ที่เรียกว่า Cyanotype ซึ่งให้ผลของภาพออกมาเป็นสีโทนน้ำเงิน (Blue Print) ทำให้ความคิดถึงมีความหมายมากขึ้นทั้งในความหมายผ่านผลงานและด้วยเทคนิคอันมีประวัติยาวนานเก่าแก่ที่ตั้งใจจะทำให้เกิดการหวนระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้ว โดยก่อนจะเกิดผลงานวิทยานิพนธ์นั้นได้มีการสร้างสรรค์งานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์ขึ้นมาก่อนเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาและปรับปรุง ต่อยอดให้ได้ชิ้นงานวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ในระดับหนึ่ง

4.1 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพที่ 75 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1

ชื่อผลงาน : Negative Color.

เทคนิค : สีผสม

ขนาด : 45 x 180 ซม.

ปี : 2561

ภาพที่ 76 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2

ชื่อผลงาน : จุดเริ่มต้นของความคิดถึง

เทคนิค : สื่อผสม

ขนาด : แปรผันตามพื้นที่

ปี : 2561

ภาพที่ 78 ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 4

ชื่อผลงาน : ทับซ้อนความคิดถึง หมายเลข 2

เทคนิค : สื่อผสม

ขนาด : แปรผันตามพื้นที่

ปี : 2561

ตารางที่ 3 ตารางวิเคราะห์ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์

ภาพผลงาน	แนวความคิด	จุดเด่น / จุดด้อย	การพัฒนา
<p>ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 1</p> 	<p>สีที่แท้จริงของภาพจากฟิล์มถ่ายรูปเนกาทีฟหากเกิดการผสมสีทางภาพถ่ายจะให้ภาพออกมาเป็นลักษณะไหน</p>	<p>ที่มาและแนวความคิดที่ตรงไปตรงมา ทำให้เข้าใจผลงานได้ง่าย / ขาดความลึกซึ้งที่อยากจะสื่อความหมายของผลงานให้มากกว่านี้ไป</p>	<p>ควรตั้งต้นจากความเรียบง่ายในการคิดแต่ควรสร้างสรรค์งานให้เกิดอารมณ์ที่ซับซ้อนกว่านี้</p>
<p>ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 2</p> 	<p>ความคิดถึงบ้าน ทำให้คิดถึงสัตว์เลี้ยงที่ตายไปแล้ว ด้วยรักและผูกพันมาก ทำให้เมื่อคิดถึงจึงแสดงออกเป็นผลงานภาพถ่ายแบบจัดวางสื่อผสม แสดงถึงสิ่งที่ไม่ได้อยู่แล้วแต่ในความทรงจำยังชัดเจนแม้จะกระแทงเงา</p>	<p>เริ่มมีการสื่อความหมายที่ต้องผ่านการตีความและทำความเข้าใจจากผลงาน / ขาดการวางแผนละเอียดจัดการในพื้นที่ของการจัดวางงาน</p>	<p>ควรพัฒนาและปรับปรุงการวางแผนในการจัดวางงาน เพราะทุกอย่างถือเป็นส่วนหนึ่งของงานที่มีความหมาย</p>
<p>ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 3</p> 	<p>ความคิดถึงบ้าน เริ่มเกิดความซับซ้อนเชื่อมโยงสิ่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้น ทำให้คิดถึงภาพถ่ายฟิล์มเทคนิคภาพซ้อนที่สามารถเก็บความทรงจำได้หลายภาพใน1เฟรม</p>	<p>เริ่มรู้จักการตัดทอนสื่อต่างๆ ในงานเพื่อให้เกิดความเป็นเอกภาพของภาพรวมของชิ้นงาน / ขนาดของงานแต่ละชิ้นยังไม่สื่อความหมายได้ดีพอเท่าที่ต้องการ</p>	<p>ควรคำนึงถึงความหมายและความสำคัญของขนาดชิ้นงานเพิ่มเติมในแนวคิด</p>

<p>ผลงานก่อนวิทยานิพนธ์ ชั้นที่ 4</p> 	<p>การนำเสนอภาพ ความทรงจำผ่านการ ฉายด้วยเครื่องฉาย ฟิล์มสไลด์แทนการ ถ่ายภาพแบบซ้อนที่ ให้ความสำคัญกับ สมาชิกในครอบครัว เป็นที่หนึ่ง ไม่ว่าจะ เป็นสถานที่ใดก็ตาม หากขาดสมาชิก ครอบครัวคนใดคน หนึ่งไปคำว่า บ้าน คง ไม่สมบูรณ์</p>	<p>รูปแบบของงานเริ่ม ชัดเจนและสามารถนำไป พัฒนาบางส่วนต่อได้ / วัสดุที่ใช้สร้างงานยังขาด การแปรเปลี่ยนในแง่ของ ความหมาย</p>	<p>ควรเลือกใช้วัสดุและ เทคนิคที่มีความหมายใน ตัวเองให้มากกว่านี้ เน้น ความเป็น Analog ที่ทำให้ เกิดความรู้สึก Nostalgia</p>
---	---	--	---

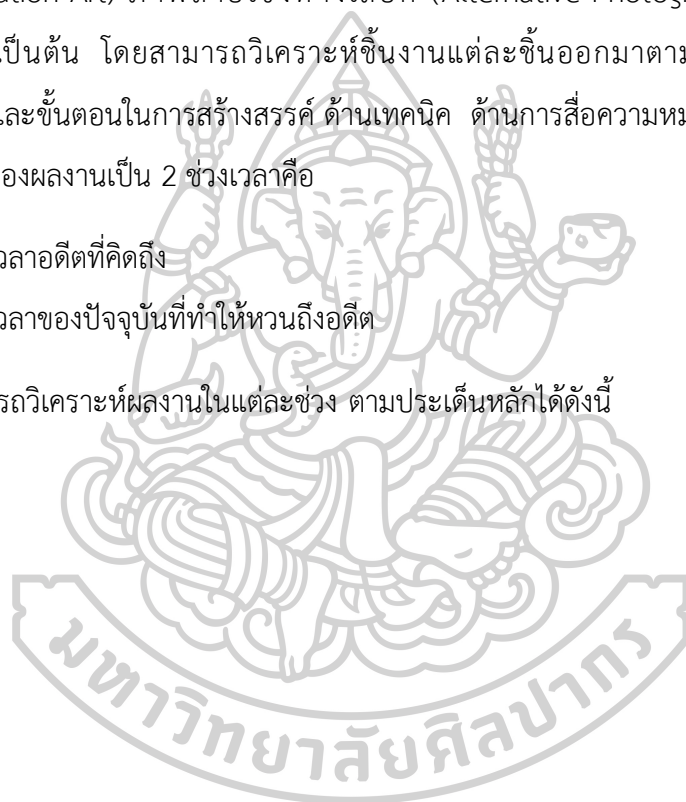
จากตารางวิเคราะห์นี้ สรุปได้ว่าสามารถค้นพบเทคนิค แนวคิด รูปแบบของการสร้างงานที่
สนใจและนำไปต่อยอดเพื่อพัฒนาเป็นผลงานวิทยานิพนธ์ต่อไปได้ โดยแนวคิดของการหวนคิดถึงอดีต
(Nostalgia) ทั้งในแง่ของเทคนิคภาพถ่ายฟิล์มที่นำมาใช้และที่มาของการสร้างงานคือ ความคิดถึงบ้าน
ดังนั้นการสร้างสรรค์ผลงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์นี้จึงมีอิทธิพลต่องานชุดวิทยานิพนธ์ซึ่งเปรียบเหมือน
บทสรุปของงานได้

4.2 ผลงานวิทยานิพนธ์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ เป็นชุดผลงานที่สรุปรวบรวมของการวิเคราะห์รูปแบบไปจนถึงเทคนิควิธีการและองค์ประกอบทางศิลปะ เช่น การจัดวางองค์ประกอบในภาพถ่ายหรือลักษณะของการจัดวางงาน โดยทั้งหมดมีความหมายและต้องการสื่อให้ผู้ชมได้สัมผัสอารมณ์ ความโหยหาบ้าน (Home Nostalgia) ของงานให้ชัดเจนมากขึ้น โดยอ้างอิงจากสาระทางทฤษฎีความสัมพันธ์ของครอบครัว แนวคิดการโหยหาอดีต (Nostalgia) รวมไปถึงสาระด้านศิลปะ อาทิ ลักษณะศิลปะแบบจัดวาง (Installation Art) ภาพถ่ายเชิงทางเลือก (Alternative Photography) โดยใช้เทคนิค Cyanotype เป็นต้น โดยสามารถวิเคราะห์ชิ้นงานแต่ละชิ้นออกมาตามประเด็นหลักคือ ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์ ด้านเทคนิค ด้านการสื่อความหมายตามที่ศิลปินต้องการ โดยแบ่งกลุ่มของผลงานเป็น 2 ช่วงเวลาคือ

- ช่วงเวลาอดีตที่คิดถึง
- ช่วงเวลาของปัจจุบันที่ทำให้หวนถึงอดีต

โดยสามารถวิเคราะห์ผลงานในแต่ละช่วง ตามประเด็นหลักได้ดังนี้

4.2.1 ช่วงแรก: ช่วงเวลาอดีตที่คิดถึง จำนวน 3 ชั้น

ภาพที่ 79 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 1

ชื่อผลงาน : Home Blue Nostalgia 1

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 2.7 x 1.68 เมตร

ปี : 2562

4.2.1.1 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 1 ชื่อ Home Blue Nostalgia 1

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงาน Home Blue Nostalgia 1 เป็นการใช้เทคนิคการอัดขยายภาพจากภาพฟิล์มเก่าด้วยเทคนิคการอัดขยายแบบ Alternative Photography ที่เรียกว่า Cyanotype ลงบนวัสดุผ้า 3 ชนิดคือ ผ้าฝ้าย ผ้าลินิน ผ้าออกฟอร์ดสีขาว โดยใช้ผ้าแต่ละชนิดมาตัดเป็นชิ้นๆ เท่ากัน ขนาด 21 x 29.7 เซนติเมตร ในแนวตั้ง และอัดขยายส่วนประกอบทั้งหมดของภาพถ่าย และนำมาต่อเป็นผ้าผืนใหญ่ 1 ผืน ขนาด 2.7x1.6 เมตร โดยพบว่าเมื่อใช้ผ้าต่างชนิดกันทำให้เกิดน้ำหนักของสีฟ้าที่ได้จากเทคนิค Cyanotype ไม่เหมือนกัน จึงเป็นการปรับและวางแผนเรื่องการใช้ผ้าในแต่ละจุดของภาพที่ต้องการความเข้ม อ่อนต่างกัน

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

การตัดต่อเอาฉากหลังของภาพถ่ายฟิล์มเก่า(ต้นฉบับ)ออก เป็นการเน้นองค์ประกอบของภาพให้ความสำคัญของสิ่งที่ต้องการจะใช้แสดงออกจากภาพผลงาน ดังนั้นจึงมีการจัดวางภาพแบบกึ่งกลางทั้งบนล่างและซ้ายขวา และด้วยภาพต้นฉบับเป็นภาพแนวตั้ง จึงยึดสัดส่วนการจัดวางเป็นแนวตั้ง เพียงแต่เพิ่มขนาดเพราะเป็นการขยายอัตราส่วนของภาพ

ด้านการสื่อความหมาย

ผลงานชิ้นนี้ต้องการสื่อถึงความคิดถึง การโหยหาอดีตจากความทรงจำที่ได้ไปเที่ยวกับพ่อแม่ และพี่ๆในวัยเด็ก ซึ่งในความทรงจำเมื่อได้เห็นภาพถ่ายที่เป็นต้นฉบับของผลงานสิ่งแรกที่จำได้ชัดเจนคือ รอยยิ้ม ความสนุกสนานในตอนนั้น ซึ่งนึกถึงเมื่อใดก็จะเกิดความรู้สึกอบอุ่น และอยากจะให้เวลาช่วงนั้นยังคงอยู่ จึงถ่ายทอดออกมาผ่านการขยายภาพถ่ายฟิล์มที่ตัดฉากหลังของภาพออกทั้งหมด เหลือเพียงแค่ตัวบุคคล เพราะต้องการสื่อถึงความสุข จากความทรงจำที่ได้นึกถึงสิ่งที่ได้ทำร่วมกับสมาชิกในครอบครัวในอดีตที่ยังพร้อมหน้าพร้อมตา การสื่อออกมาด้วยเทคนิคการอัดขยายที่ให้สีฟ้า โทนต่างๆ ก็สามารถสื่อถึงความรู้สึกอบอุ่น นิ่ง สงบและโหยหา คิดถึงได้พอสมควร

ภาพที่ 80 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 2

ชื่อผลงาน : Home, Blue Nostalgia 2

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 2.7 x 1.68 เมตร

ปี : 2562

4.2.1.2 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 2 ชื่อ Home Blue Nostalgia 2

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

ผลงานชิ้นที่ 2 เป็นผลงานที่ใช้เทคนิคและกระบวนการเดียวกับชิ้นที่ 1 มีขนาดเท่ากัน เป็นภาพแนวตั้งเช่นกัน โดยยังคงเป็นการอัดขยายภาพฟิล์มเก่าลงบนวัสดุผ้าทั้ง 3 ชนิดเช่นเดียวกัน แต่ผลงานชิ้นนี้ได้ผ่านการวางแผนเรื่องชนิดของผ้าที่จะให้สีฟ้าในโทนที่เหมาะสมของภาพในส่วนนั้นๆ จึงทำให้การวางแผนสามารถช่วยให้ได้น้ำหนักของสีบนผ้าตรงส่วนต่างๆ เป็นไปตามที่ต้องการเป็นส่วนมาก

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

การจัดองค์ประกอบของภาพเป็นลักษณะภาพครอบครัวในแนวตั้ง ที่อยู่กึ่งกลางผืนผ้า ต้องการให้บุคคลในภาพเป็นจุดเด่นของงาน ดังนั้นจึงจัดวางตรงกลางของภาพ แต่เนื่องจากข้อจำกัดด้านความสูงของภาพและสัดส่วนของภาพจริง (4x6 นิ้ว) ทำให้องค์ประกอบในภาพดูหนักไปข้างซ้าย จึงจำเป็นต้องเพิ่มพื้นที่ของผืนผ้าในทางขวาให้เกิดช่องว่างที่สามารถถ่วงน้ำหนักความสมดุลขององค์ประกอบภาพไปได้

ด้านการสื่อความหมาย

ภาพนี้ต้องการสื่อถึงอารมณ์ความคิดถึง เหตุการณ์ในช่วงวัยเด็กที่กำลังจะเป็นวัยรุ่นและเข้าใจโลกมากขึ้น ดังนั้นเหตุการณ์ที่พี่ชายต้องบรรพชาสามเณรจึงเป็นจุดเปลี่ยนของวัยในชีวิต ที่ทำให้อยากจะถ่ายทอดในรูปภาพที่อัดขยายด้วย Cyanotype เพื่อสื่อถึงความสงบสุข ความเบาใจและคิดถึงในเวลาเดียวกัน

ภาพที่ 81 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 3

ชื่อผลงาน : Home, Blue Nostalgia 3

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 2.3 x 2.1 เมตร

ปี : 2562

ภาพที่ 82 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ประกอบการจัดวาง

4.2.1.3 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 3 ชื่อ Home Blue Nostalgia 3

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ มีกระบวนการขั้นตอนเช่นเดียวกับกับชิ้นที่ 1 และ 2 แตกต่างที่ส่วนประกอบของภาพในแต่ละชิ้น จะเป็นการจัดวางในแนวนอนคือ 29.7×21 เซนติเมตร จำนวนทั้งหมด 77 ชิ้น ทำให้ผลงานชิ้นใหญ่ที่ได้จะมีลักษณะเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้า ขนาด 2.3×2.1 เมตร สิ่งเพิ่มเติมจากผลงานชิ้นที่ 1, 2 คือผลงานชิ้นนี้จะต้องใช้ประกอบการฉายภาพด้วยเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ ทำให้ต้องมีกระบวนการชิงผ้าด้วยไม้ยางเป็นขอบบนและล่างของผลงาน เพื่อให้ภาพมีความตึงที่พอเหมาะที่จะสามารถฉายภาพลงไปบนผืนผ้าได้ นอกจากนี้ยังมีส่วนของภาพบางจุดที่เกิดข้อผิดพลาดด้านความเข้มอ่อนของงานบางจุด เพราะหากเป็นสีฟ้าที่เข้มเกินไปจะทำให้ภาพที่ฉายมาจากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ขาดความคมชัดในระดับที่เหมาะสม ดังนั้นจึงต้องเพิ่มเติมโดยการตัดผ้ามุ้งสีขาวเย็บทับตรงส่วนที่ต้องการให้ค่าน้ำหนักของสีฟ้าเบาบางลง

ผลงานชิ้นนี้จะต้องนำมาประกอบการฉายภาพจากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ ดังนั้นจึงต้องสร้างพื้นที่เป็นห้องมืดที่ทึบแสงในระดับหนึ่งเพื่อความเหมาะสม

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

การจัดองค์ประกอบของภาพเป็นลักษณะการจัดวางตรงกึ่งกลางเช่นเดียวกับผลงานชิ้นที่ 1, 2 เพิ่มเติมคือตำแหน่งการจัดวางภาพที่ฉายจากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ ที่มีขนาดภาพเมื่อฉายลงบนผืนผ้า ผลงานประมาณ 1.3×0.95 เมตร ซึ่งมีขนาดเล็กกว่าผลงานชิ้นที่ 3 จึงจัดวางตำแหน่งภาพจากเครื่องฉายฯ ให้อยู่ตรงกึ่งกลางของผลงานชิ้นที่ 3 เพื่อดึงสายตาของผู้ชมให้สามารถโฟกัสได้ทั้งหมด

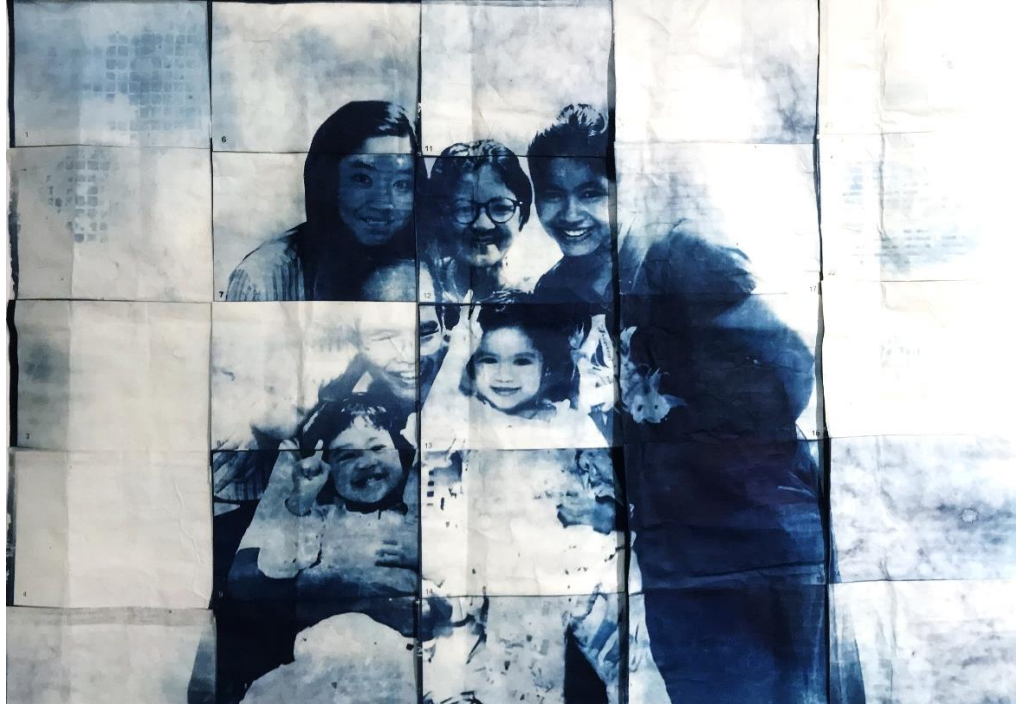
ด้านการสื่อความหมาย

ผลงานชิ้นนี้มีการสร้างพื้นที่ปิดเพื่อใช้สำหรับประกอบการฉายภาพด้วยเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชิ้นงาน เพราะต้องการให้ผู้ชมเสมือนเข้ามาในพื้นที่ที่เป็นการเล่าเรื่องความทรงจำและความคิดถึง โหยหาที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมา โดยภาพที่ได้จากเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ก็จะเป็นลักษณะของการเรียบเรียง สิ่งที่ผู้เขียนคิดถึงทั้งที่อยู่ในรูปแบบปัจจุบัน แต่กลับทำให้ย้อนคิดถึงอดีตที่ผ่านมาแล้วในวัยเด็ก โดยการฉายภาพทับบนผลงานชิ้นที่ 3 ซึ่งเป็นภาพถ่ายช่วงชีวิตวัยเด็กที่ผ่านมาเป็นอดีตแล้ว ถือเป็นการสำคัญย้ำเตือนว่า ถึงแม้ว่าปัจจุบันจะมีหรือไม่มีบุคคลในภาพวัยเด็กครบหมดทุกคนแต่ผู้เขียนก็ยังอยากจะหวนกลับไปในช่วงนั้น ช่วงที่มีทุกคนอยู่พร้อมหน้าพร้อมตาทั้งที่รู้ว่า เป็นไปไม่ได้แต่การรอสิ่งที่ไม่มีวันหวนกลับได้นั้นกลับสร้างความอบอุ่นใจให้ผู้เขียน โดยแทนค่าผ่านชิ้นงานที่ 3 ที่เป็นภาพของวัยเด็กที่นับเป็นเหตุการณ์ที่ผู้เขียนยังคงจดจำความอบอุ่นของช่วงวันนั้นได้

เป็นอย่างดี โดยในระยะก่อนการสร้างสรรค์วิทยานิพนธ์นั้น ผู้เขียนได้ใช้เครื่องฉายฟิล์มสไลด์แบบพกพาซึ่งสามารถฉายภาพได้เพียงครั้งละ 2 ภาพเท่านั้น ผู้เขียนจึงแก้ไขปัญหาเพื่อให้สามารถสร้างความต่อเนื่องและรองรับกับวัตถุประสงค์ของการสร้างสรรค์งาน โดยการเปลี่ยนมาใช้เครื่องฉายฟิล์มสไลด์ที่สามารถใส่ภาพได้ 80 ภาพแต่ผู้เขียนเลือกที่จะใช้เพียง 36 ภาพเพื่อให้มีจำนวนเท่ากับภาพในม้วนฟิล์มเท่านั้น

4.2.2 ช่วงที่สอง: ช่วงเวลาของปัจจุบันที่ทำให้หวนถึงอดีต จำนวน 3 ชิ้น

ภาพที่ 83 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4

ชื่อผลงาน : Home, Blue Nostalgia 4

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 1.05 x 1.5 เมตร

ปี : 2562

4.2.2.1 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 ชื่อ Home Blue Nostalgia 4

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นนี้ใช้การอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype เช่นเดียวกับทุกชิ้น แต่วัสดุที่ใช้จะเป็นกระดาษสาเชียงใหม่ที่มีคุณสมบัติบาง และซึมซับได้ดี ทำให้ในระหว่างที่ลงมือทำงานนั้นต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษ และใช้กระดาษเพียงชนิดเดียวต่างกับผลงานชิ้นที่ 1-3 ที่ใช้ผ้าหลากชนิด ดังนั้นน้ำหนักความเข้มข้นของสีฟ้าที่ได้จากเทคนิค Cyanotype นั้นเป็นโทนสีที่สามารถเข้ากันได้ทุกส่วนเมื่อนำมาประกอบเป็นผลงานชิ้นใหญ่ โดยผลงานชิ้นนี้ใช้การวางกระดาษในแนวนอน รวมกันทั้งผืนได้ขนาด 1.05 x 1.5 เมตร โดยประกอบด้วยผืนกระดาษที่ผ่านการอัดขยายภาพจำนวน 25 แผ่นก่อนจะนำมาประกอบรวมเป็นภาพเดียวกันด้วยการใช้เทปใสขนาดใหญ่ยึดหลังกระดาษแต่ละแผ่นและนำมาผูกาวขนาดเท่างานชิ้นใหญ่มารัดทับเพื่อรวมกระดาษให้เป็นผืนเดียวกันอีกครั้ง และนำไม้ยางขนาดเท่าความยาวของภาพมาประกบบนล่าง เพื่อช่วยดึงชิ้นงานทั้งผืนให้สามารถนำมาแขวนผนังได้

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

การจัดองค์ประกอบภาพเป็นลักษณะการจัดจุดเด่นของภาพตรงกึ่งกลางชิ้นงานเหมือนชิ้นอื่นๆ โดยพื้นหลังของชิ้นงานนี้จะมีสีขาวเป็นหลัก ทำให้พื้นที่ของสีขาว สีน้ำเงินและสีฟ้ามีพื้นที่ที่โดดเด่นมากขึ้น

ด้านการสื่อความหมาย

การเลือกภาพมาสร้างผลงานชุดที่สอง คือ ช่วงปัจจุบันที่ทำให้คิดถึงอดีตภาพนี้ ผู้เขียนต้องการเลือกภาพที่แสดงถึงครอบครัวที่มีทั้งสมาชิกใหม่ที่เพิ่มเข้ามาและสมาชิกที่จากไปแล้ว ซึ่งต้องการให้ผู้ชมรู้สึกถึงความเปลี่ยนแปลงของจำนวนสมาชิกแต่ความว่าง ความเบาบางของเส้นน้ำหนักของภาพกลับทำให้คิดว่า ยังมีส่วนที่ขาดหายไปในภาพผลงานนี้ เพราะผลงานชุดนี้จะเน้นพื้นที่ว่าง (สีขาว) เป็นส่วนใหญ่ของชิ้นงาน

ภาพที่ 84 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 5

ชื่อผลงาน : Home, Blue Nostalgia 5

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 1.05 x 1.5 เมตร

ปี : 2562

4.2.2.2 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 5 ชื่อ Home Blue Nostalgia 5

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้มีขั้นตอน กระบวนการเช่นเดียวกับชิ้นที่ 4 ประกอบขึ้นจากกระดาษชิ้นแนวนอนจำนวน 25 ชิ้น ยึดติดกันทั้งหมดด้วยเทปใสตรงข้างหลังของชิ้นงานและปิดทับด้วยผ้ากาวผืนใหญ่ขนาดเท่างานจริงๆด้านหลังเช่นเดียวกัน และนำไม้ยางมาประกบขอบบนล่างของชิ้นงานเพื่อช่วยยึดให้ชิ้นงานเป็นผืน และสามารถนำมาแขวนผนังได้

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

การจัดองค์ประกอบของภาพเป็นการจัดวางจุดเด่นของชิ้นงานตรงกลางของภาพ ชิดขอบล่าง เว้นขอบบน และซ้ายขวา ในภาพจะมีร่องรอยของฉากหลังเป็นโครงร่างคนที่เลียนร่าง เพราะใช้แทนตัวผู้เขียนซึ่งเป็นผู้ถ่ายภาพนี้ไว้ เปรียบเหมือนภาพนี้เป็นตัวแทนของคนในครอบครัว ทั้งปัจจุบันและอดีตที่โหยหา

ด้านการสื่อความหมาย

ผลงานชิ้นนี้ผู้เขียนต้องการสื่อให้ผู้ชมเข้าใจถึงความโหยหา ความคิดถึงการพร้อมหน้าพร้อมตากันของสมาชิกในครอบครัวทุกคนแม้ว่าในปัจจุบันจะมีสมาชิกเพิ่มขึ้นและลดลงไปก็ตาม เนื่องจากในชิ้นงานนี้จะมีส่วนของทุกคนในครอบครัวทั้งปัจจุบันและอดีตที่จากไปแล้ว แต่ยังอยากให้กลับมา และยังคงอบอุ่นทุกครั้งที่ต้องคิดถึง

ภาพที่ 85 ผลงานวิทยานิพนธ์ชั้นที่ 6

ชื่อผลงาน : Home, Blue Nostalgia 6

เทคนิค : Cyanotype on fabric

ขนาด : 1.05 x 1.5 เมตร

ปี : 2562

4.2.2.3 การวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 6 ชื่อ Home Blue Nostalgia 6

ด้านกระบวนการและขั้นตอนในการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานชิ้นนี้เป็นการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ลงบนกระดาษสา เชียงใหม่ โดยการจัดวางชิ้นส่วนย่อยแต่ละชิ้นในแนวตั้ง และนำทั้ง 25 ชิ้นย่อย มาประกอบการเป็น ชิ้นเดียว ผืนใหญ่ โดยภาพนี้เป็นการถ่ายจากกล้องฟิล์มที่มีการสะท้อนผ่านกระจกเงาในภาพให้เห็นตัว ผู้เขียนที่เป็นคนถ่าย รวมทั้งบางส่วนของพ่อและแม่

ด้านการจัดองค์ประกอบของภาพ

เนื่องจากภาพนี้เป็นการจัดองค์ประกอบแบบกึ่งกลางเว้นขอบบน ซ้ายและขวาในแนวตั้ง ซึ่ง ในภาพประกอบด้วยบุคคล 3 คน คือ พ่อ แม่และผู้เขียน โดยการซ้อนภาพด้วยเทคนิคการถ่ายภาพที่ สะท้อนจากกระจกเงาเพื่อต้องการให้องค์ประกอบในภาพดูน่าค้นหาและมีความหมายในตัวเอง

ด้านการสื่อความหมาย

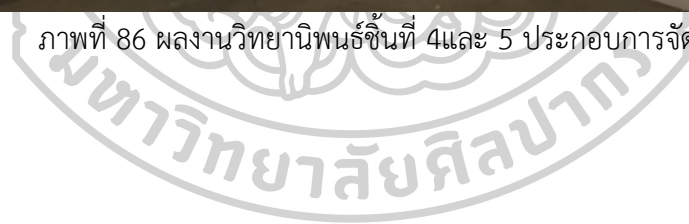
การใช้กระจกเงามาแนะนำเสนอเพื่อสร้างให้เกิดส่วนประกอบในภาพที่ได้ครบตามที่ต้องการคือ ผู้เขียน และพ่อแม่นั้นเป็นเหมือนการแทนค่าของความคิดถึงโดยพื้นฐานที่อยากจะให้ผู้ชมรับรู้ว่าการ ที่ผู้เขียนโหยหาคิดถึง “บ้าน” ทุกครั้งจะต้องมีบุคคลทั้งสองเป็นหลักเสมอเพราะหากไม่มีพ่อและแม่ คำว่าครอบครัว สายสัมพันธ์ครอบครัว พี่น้องก็จะไม่มีทางเกิดขึ้นในชีวิตของผู้เขียน

ภาพที่ 86 ผลงานวิทยานิพนธ์ชิ้นที่ 4 และ 5 ประกอบการจัดวาง

ตารางที่ 4 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ 1

ภาพผลงาน	กระบวนการ ขั้นตอน	รูปแบบการสร้างสรรค์	การสื่อความหมาย
<p data-bbox="311 528 576 611">ช่วงแรก: ช่วงเวลาอดีตที่คิดถึง จำนวน 3 ชั้น</p> 	<p data-bbox="624 636 938 981">- สร้างสรรค์ผลงานจากภาพถ่ายฟิล์มที่บันทึกช่วงเวลาในอดีตที่มีสมาชิกทุกคนในครอบครัวพร้อมหน้าพร้อมตา และเป็นการบันทึกเหตุการณ์ความทรงจำที่ได้ทำร่วมกันในอดีต ตามช่วงวัยเด็ก</p> <p data-bbox="624 1055 938 1294">- อัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ลงบนผ้าเป็นส่วนที่จะประกอบเป็นผลงานชิ้นใหญ่ แต่ละชั้น โดยประกอบด้วยผ้า 3 ชั้น</p> <p data-bbox="624 1368 938 1615">- ชั้นที่3 มีการจัดวางประกอบการฉายภาพจากเครื่องฉายสไลด์ ดังนั้นจึงมีการแก้ไขน้ำหนักของโทนสีฟ้าบนผ้า บางส่วนด้วยการเย็บผ้ามุ้งทับ</p>	<p data-bbox="967 636 1166 1088">- รูปแบบการสร้างสรรค์เป็นลักษณะของศิลปะ 2 มิติ บนวัสดุผ้า 3 ชั้น ประกอบการจัดวาง แปรผันตามพื้นที่ เพื่อให้ผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วมในผลงาน</p>	<p data-bbox="1200 629 1399 1487">- เป็นการแสดงออกความคิดถึง โหยหา “บ้าน” โดยใช้ภาพที่เป็นความทรงจำที่อบอุ่นในอดีต ประทับเทคนิคการอัดขยายภาพที่ให้สีฟ้า น้ำเงิน โทนต่างๆ เพื่อแทนถึงความอบอุ่น ความสงบ ความสุขใจเมื่อได้หวนนึกถึงในตอนนั้น ถึงแม้ว่าจะไม่สามารถย้อนเวลากลับไปได้และสมาชิกในครอบครัวที่ไม่สมบูรณ์เหมือนอดีตในภาพผลงาน</p>

ตารางที่ 5 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ 2

ภาพผลงาน	กระบวนการ ขั้นตอน	รูปแบบการสร้างสรรค์	การสื่อความหมาย
<p data-bbox="304 504 577 638">ช่วงที่สอง: ช่วงเวลาของปัจจุบันที่ทำให้หวนถึงอดีต จำนวน 3 ชั้น</p> 	<p data-bbox="625 555 938 981">- สร้างสรรค์ผลงานจากการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ลงบนวัสดุกระดาษสาเชียงใหม่ และนำชิ้นงานมาประกบด้วยไม้ยาง ตรงขอบบนและล่าง เพื่อชิงให้ตั้ง ลดความหย่อนของชิ้นงานทั้งผืนเพราะวัสดุมีความเบาหากนำมาติดตั้งบนผนังจะไม่เป็นผืนที่เรียบร้อย</p> <p data-bbox="625 1048 938 1227">- การทำงานกับกระดาษสาที่มีความบางและเปื่อยง่ายต้องเพิ่มความระมัดระวังเป็นพิเศษในทุกกระบวนการที่ทำ</p>	<p data-bbox="970 555 1169 835">- ผลงาน 2 มิติ แบบจัดวางตามพื้นที่ โดยจัดรวมกันกับผลงานในชุดช่วงแรก: ช่วงเวลาในอดีตที่คิดถึง มี 3 ชั้น</p>	<p data-bbox="1201 555 1401 1742">- ผลงานทั้ง 3 ชั้น จัดเป็นผลงานที่มาจากภาพถ่ายฟิล์มที่ถ่ายในเวลาปัจจุบัน ที่องค์ประกอบของครอบครัวมีการเปลี่ยนแปลงทั้งจำนวนสมาชิกและกิจกรรมต่างๆ ที่ทำร่วมกัน แต่ทว่าในทุกภาพนั้นยังคงใช้เทคนิคการอัดขยาย Cyanotype ที่ให้สีของภาพเป็นโทนสีฟ้า น้ำเงิน และพื้นที่ส่วนใหญ่ในภาพเป็นสีขาว เพื่อต้องการแสดงออกถึงความสุขสงบที่ยังคงเศร้าและโหยหาการกลับมาให้ครอบครัวครบสมบูรณ์เหมือนวัยเด็ก ที่เป็นไปไม่ได้</p>

จากตารางที่ 4 ตารางสรุปการวิเคราะห์ผลงานวิทยานิพนธ์ข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า (Home Blue Nostalgia) เป็นผลงานรูปแบบ 2 มิติประกอบการจัดวางตามพื้นที่ โดยมีผลงานทั้งหมด 6 ชิ้น โดยแบ่งกลุ่มของผลงานเป็น 2 ช่วงเวลาคือ

- ช่วงเวลาอดีตที่คิดถึง จำนวน 3 ภาพ บนผ้า 3 ชนิด
- ช่วงเวลาของปัจจุบันที่ทำให้หวนถึงอดีต จำนวน 3 ภาพ บนกระดาษสาเชียงใหม่

โดยในแต่ละวัสดุจะมีข้อแม้ในขั้นตอนการสร้างงานที่ต่างกันแต่สุดท้ายผลลัพธ์ที่ได้จากการสร้างสรรค์งานทั้งหมดออกมาในชุดเดียวกัน คือเรื่องของสีในงาน ที่เป็นสีโทนฟ้า น้ำเงินที่เป็นผลลัพธ์ของเทคนิค Cyanotype ซึ่งสามารถแทนความหมายและสื่อให้ผู้ชมเข้าใจในสิ่งที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อ

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการสร้างสรรค์

การสร้างสรรค์ผลงานวิทยานิพนธ์ชุด บ้าน ความทรงจำสีฟ้า เป็นการนำความรู้สึกคิดถึงบ้าน ในแบบของผู้เขียนมาขยายความประกอบกับนิยามเชิงบวกของคำว่า Nostalgia จึงทำให้ผู้เขียนหววนนึกถึงสิ่งต่างๆ ในอดีต ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของหรือสถานที่และต้องการจะถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกเหล่านี้ออกมาเพื่อเป็นการระลึก นึกถึงและเตือนสติตัวเองรวมทั้งผู้อื่นให้เห็นถึงความสำคัญของ “บ้าน” ผ่านผลงานศิลปะรูปแบบสองมิติ แบบจัดวางแปรผันตามพื้นที่ โดยเน้นภาพถ่ายจากกล้องฟิล์มเป็นผลงานตั้งต้น มีผลงานทั้งหมด 2 ชุด

การเน้นภาพถ่ายจากกล้องฟิล์มเป็นผลงานตั้งต้นนั้นเนื่องจากการหววนคิดถึงอดีตมักจะเป็นช่วงเวลาที่ผ่านมาแล้วผู้เขียนจึงเลือกใช้เทคนิคภาพถ่ายฟิล์มประกอบวิธีการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype ซึ่งทั้งสองอย่างถือเป็นเทคนิคและวิธีการหนึ่งของ Alternative Photograph ในยุคเริ่มต้น เรียกว่าระบบ Analog ซึ่งคือช่วงเวลาที่ทุกอย่างเชื่อมโยงเข้าด้วยกันอย่างมีคุณค่าก่อนที่จะค่อยๆ เปลี่ยนแปลงแทนที่ด้วยความรวดเร็ว สะดวกสบายในแบบระบบ Digital ซึ่งละทิ้งความหมายของการรอคอยถึงผลลัพธ์ที่เคยเป็นสิ่งสวยงามไป เพราะความทรงจำในอดีตและการหววนคิดถึงบ้านในอดีตของผู้เขียนนั้นประกอบไปด้วยความสุขแบบเรียบง่ายและไม่มีการแต่งแต้ม เร่งเร้าใดๆ

งานวิทยานิพนธ์ชุดนี้ได้รับอิทธิพลหลักจากงานศิลปะช่วง Blue Period ของ Pablo Picasso ผลงานในช่วงนี้ของศิลปินจะมีสีฟ้า น้ำเงินและเขียวเป็นโทนหลัก ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับสีฟ้า (Blue) จากผลงานที่ได้จากเทคนิคการอัดขยายภาพแบบ Cyanotype เพราะเป็นสีที่แทนการแสดงถึงความทรงจำอันที่มีค่าแบบสงบเรียบง่าย และการให้สีฟ้าหลากหลายค่าน้ำหนักของเทคนิค Cyanotype นั้นยังทำให้ภาพถ่ายมีคุณค่าและมีความเฉพาะตัวเหมือนความทรงจำหรือเหตุการณ์ในภาพที่ต่อให้เกิดขึ้นซ้ำแต่ก็คงไม่มีทางเหมือนเดิมในแง่ของความรู้สึกแน่นอน และผลงานชิ้นที่ 3 ซึ่งมีการจัดวางโดยใช้การสร้างพื้นที่ปิดเพื่อใช้สำหรับประกอบการฉายภาพด้วยเครื่องฉายฟิล์มสไลด์ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของชิ้นงาน เพื่อต้องการให้ผู้ชมเสมือนเข้ามาในพื้นที่ที่เป็นการเล่าเรื่องความทรงจำ และความคิดถึง โหยหาที่ผู้เขียนต้องการจะสื่อออกมา โดยรูปแบบการจัดแสดงงานแบบ Projection นี้ ผู้เขียนได้รับอิทธิพลมาจาก Jenny Holzer ศิลปินที่ใช้การฉาย Projection ข้อความตัวอักษรลงบนอาคารหรือพื้นที่สาธารณะ ขนาดใหญ่และการอัดขยายภาพด้วยเทคนิค Cyanotype แบบเฟรมเดียว

ให้กลายเป็นภาพหลายเฟรมต่อกันจากเทคนิคการสร้างสรรคงานศิลปะของ APOIAN ศิลปินช่างภาพ ผู้ใช้เทคนิค Cyanotype มาอัดขยายภาพถ่ายจากฟิล์มและการจัดวางงานแบบ Mosaic ซึ่งเปรียบ เหมือนชิ้นส่วนความทรงจำที่ประกอบกันเป็นภาพผลงานในแต่ละชิ้น

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ชุด *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* จึงเป็นเหมือนเครื่องบันทึก ความทรงจำและแสดงความรู้สึกโหยหา คิดถึงของผู้เขียนที่มีต่อสมาชิกทุกคนในครอบครัวและทุก อย่างที่เป็น “บ้าน”

5.2 อภิปรายผล

การสร้างสรรคผลงานวิทยานิพนธ์ *บ้าน ความทรงจำสีฟ้า* มีที่มาจากแรงบันดาลใจในการโหยหาอดีต (Nostalgia) การหวนระลึก คิดถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้วทั้งที่ปัจจุบันยังมีสิ่งนั้นอยู่หรือไม่มีแล้วก็ตามนั้นส่งผลให้มีการแสดงออกความรู้สึกเมื่อได้คิดถึง นึกถึงอดีตเหล่านั้นผ่านผลงานศิลปะแบบ สื่อผสมจัดวาง ด้วยเทคนิคการอัดขยายภาพฟิล์มแบบ Alternative Photograph ที่เรียกว่า Cyanotype ซึ่งให้ผลของภาพออกมาเป็นสีโทนน้ำเงิน (Blue Print) ทำให้ความคิดถึงมีความหมายมากขึ้นทั้งในความหมายผ่านผลงานและด้วยเทคนิคอันมีประวัติยาวนานเก่าแก่ที่ตั้งใจจะทำให้เกิดการหวนระลึกถึงสิ่งที่ผ่านมาแล้ว โดยก่อนจะเกิดผลงานวิทยานิพนธ์นั้นได้มีการสร้างสรรคงานช่วงก่อนวิทยานิพนธ์ขึ้นมาก่อนเพื่อเป็นรากฐานในการพัฒนาและปรับปรุง ต่อยอดให้ได้ชิ้นงานวิทยานิพนธ์ที่สมบูรณ์ในระดับหนึ่ง

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ในการสร้างสรรคผลงานด้วยเทคนิค Cyanotype สามารถเพิ่มวัสดุในการสร้างงานให้หลากหลาย และควรเพิ่มการทดลองเพื่อค้นคว้าเก็บรวบรวมข้อมูลที่กว้างขึ้น
2. การวางแผนการทำงานในระยะเวลาที่จำกัด ต้องใช้การวางแผนที่รอบคอบและผ่านการทดลองที่ได้ผลลัพธ์ที่เหมาะสมมาก่อนเสมอ
3. เทคนิคและรูปแบบของศิลปิน
3. สามารถนำเทคนิค Cyanotype ไปใช้กับการสร้างสรรคผลงานในโอกาสต่อไปได้

รายการอ้างอิง

- Gobbi Chirawat."Ldwell ความสุขกับบ้านรูปตัวแอล." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.baanlaesuan.com/704/design/living/ldwell>.
- Lesley Heller Gallery."Domestic Ideals: Nostalgia and the Home, Co-Curated by Yan Gi Cheng and Peter Gynd." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.lesleyheller.com/exhibitions>
- Parnn."Nostalgia : ทำไมผู้ใหญ่อยากกลับไปเป็นเด็ก ที่เจ็บสุดแค่หกล้ม." เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562 จาก <https://urbancreature.co/nostalgia/>.
- Surapongeam."ศิลปะภาพถ่ายอัลเทอร์เนทีฟ (Alternative Photography)." เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม 2562 จาก <http://surapongeam.blogspot.com/>
- เนตตะ."จิตวิทยาแห่งการคิดถึง." เข้าถึงเมื่อ 4 มีนาคม 2562 จาก <https://nedawriterblog.wordpress.com/article>.
- กำจร สุนทรพงษ์ศรี. ศิลปะสมัยใหม่. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2554.
- . สุนทรียศาสตร์ หลักปรัชญาศิลปะ ทฤษฎีทัศนศิลป์ ศิลปะวิจารณ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2559.
- จันทนา, ชยาพงศ์, เอมอร,. "สี่กับสุขภาพจิตและสุขภาพกาย." (12 มีนาคม 2562).
- จิราพร ชมพิกุล, ปราณีย์ สุทธิสุนทร, เกียรติศักดิ์ ซื่อเลื่อม, ดุชนิ ต่ามี. สัมพันธภาพในครอบครัวไทย. นครปฐม: ห้างหุ้นส่วนจำกัดแทนทองซินวัฒน์การพิมพ์, 2552.
- ปณณรัตน์ พิษยไพบูลย์. จิตวิทยา: สุนทรียศาสตร์เชิงประจักษ์. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2560.
- มณีพงษ์, เทพพิทักษ์."อดีตอันแสนหวาน คือยาสมานแผลจากการเติบโต." เข้าถึงเมื่อ 2 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.the101.world/the-healing-power-of-nostalgia/>.
- สรระเสริญ สันติธัญวงค์. ศิลปะในศตวรรษที่20 พัฒนาการและจุดเปลี่ยนจากศิลปะสมัยใหม่ถึงหลังสมัยใหม่. นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2560.
- สืบสกุล ศรีณพฤติ. "การทดลองเทคนิคการสร้างภาพด้วยกระบวนการไซยาโนไทป์." *psgjournalofflinearts* (2013).
- อร ทองไทย."At Homes." เข้าถึงเมื่อ 30 พฤษภาคม 2562 จาก <https://www.yelohouse.com/yelohouse-event>

ประวัติผู้เขียน

ชื่อ-สกุล	ปาริฉัตร แทนบุญ
วัน เดือน ปี เกิด	19 กุมภาพันธ์ 2534
สถานที่เกิด	อำเภอเมือง จังหวัดยะลา
วุฒิการศึกษา	ครุศาสตรบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ศิลปมหาบัณฑิต สาขาทัศนศิลปศึกษา
ที่อยู่ปัจจุบัน	151 บ้านโนไร่ ซ.2 ถนนบ้านโนไร่ ต.คอหงส์ อ.หาดใหญ่ จ.สงขลา

